

AINEVALDKOND KUNST LÕK

Kunstiainete kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine

Kultuuri- ja väärtuspädevus

- Kunstiõpetuse kaudu saab õpilastes äratada huvi kultuuripärandi sh kunstitööde vastu ning hoida seda uudishimu üleval.
- Teiste rahvaste kunsti uurides ja selle üle arutledes saame esile tuua kultuurilist mitmekesisust ja õpetada õpilasi seda väärtustama.
- Kunstiõppes saame arutleda ilu mõiste ja ilumeele üle, tõsta esile tajuerinevusi, avada loovuse ning subjektiivsuse mõistet, pöörata tähelepanu autorlusele.
- Erinevaid kunstiliike, stiile ja tehnikaid õppides leiab õppija oma kunstilised eelistused ning rakendab neid oma igapäevaelus ja loometegevuses.
- Erinevad kunstiteosed annab rikkalikult võimalusi moraalinormide ja eetilise teemal arutlemiseks, mille läbi saab kujundada õppija kõlbluspõhimõtteid ja mõista või mõistatada kunstniku rolli ühiskonnas.

Infoväljad ja projektid: [Kultuuriministeeriumi teema-aastad](#), [Eesti Kunstimuuseumi kunsti digisild](#), [Eesti Muuseumi Ühing](#), [Eesti muuseumite veebivärv MUIS](#), [Eesti Filmi Andmebaas](#), [Eesti Kunstiakadeemia](#), [KUHI kunstihariduse ideed](#), [Eesti Kunstikoolide Liit](#), [Kunstihariduse Ühing](#), [ASSITEJ Eesti keskus](#), [Just Film](#), [Haridus Ekraanil](#), [Eesti Autorite Ühing](#)

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

- Kunstiteoste loomisel saab esile tõsta ja tähistada Eesti rahvuslike traditsioonide ja rahvakalendri tähtpäevi.
- Kogukonna ja kultuuri väärtustavates projektides (erinevad koostööprojektid või heategevuslikud üritused) osalemine aitab kaasa aktiivse ja vastutustundliku kodaniku kujunemisele.
- Väljenduslaadides ja -viisides varieeruvus võimaldab õppijatel toime tulla erinevustega ühiskonnas, aktsepteerida ning väärtustada mitmekesisust.
- Ühise tööruumi ja töövahendite jagamine ning individuaal- ja grupitööde vaheldumine kunstitundides aitab kaasa suhtlemis- ja koostööoskuste arengule.
- Osalemine oma klassi- ja kooliruumi kujundamisel (näitused, tähtpäevad, projektid) kujundavad hoolivat suhtumist ümbritsevasse keskkonda ja lugupidamist enda ning kaasõpilaste loomingusse (näitused).

Infoväljad ja projektid: [Integratsiooni sihtasutus](#), [Vabamu](#), [ERRi Lastekraan](#), [Tervist edendav kool](#), [Liikuma kutsuv kool](#), [Roheline kool](#), [kunstiprojekt Valgele Valgega](#), [rahvaalgatus.ee](#), [heakodanik.ee](#)

Enesemääratluspädevus

- Kunstiõpe võimaldab õppijal ka oma emotsionaalset maailma avada ja peegeldada.
- Loometöö võimaldab enda suutlikkust analüüsida, enesesse vaadata ning oma tugevaid ja nõrku külgi (õpetaja abiga) hinnata.

- Väljenduslaadides ja -viisides varieeruvus võimaldab õppijatel toime tulla erinevuste aktsepteerimise ja vastuoludega ning kohandada oma tegevust ja käitumist.

Infoväljad ja projektid: Peaasi.ee, [KIVA](http://KIVA.ee), [VEPA](http://VEPA.ee), [Kiusamisest vabaks](http://Kiusamisest.vabaks.ee), [noorteportaal Teeviit](http://noorteportaal.Teeviit.ee), Lahendus.net, minukarjäär.ee, [TORE ühing](http://TORE.ühing.ee)

Õpipädevus

- Emotsioonide, tähelepanu ja enesetunnetamisega seotud oskuste arendamine, nt enda motiveerimine, tähelepanu koondamine, sooritus hirmust ülesaamine, enesekindlus jne.
- Intuiitiivse ja loova mõtlemise kasutamine loomeprotsessis. Katsetamise väärtustamine avab võimalusi julgemateks otsinguteks.
- Probleemilahendus, töö planeerimine nii ideeliselt kui ka visuaalselt. Info hankimine ühe või teise töö teostamiseks suunab õppijat aineteüleseid oskusi rakendama.
- Praktiliste oskuste arendamine: käeline tegevus, meetodite, materjalide, tööriistade ja vahendite (sh digitehnoloogia) kasutamine, tööpinna organiseerimine ja korrastamine
- Teistega suhtlemiseks ja teiste mõjutamiseks (sh ka pildikeel) vajalike oskuste arendamine.
- Probleemilahendus, töö planeerimine nii ideeliselt kui ka visuaalselt. Info hankimine ühe või teise töö teostamiseks suunab õppijat aineteüleseid oskusi rakendama.

Infoväljad ja projektid: [Haridus-ja noorteamet HARNO blogi](http://Haridus-ja.noorteamet.HARNO.blogi.ee) ja [hariduse tehnoloogiakompass](http://hariduse.tehnoloogiakompass.ee), [Tagasi kooli](http://Tagasi.kooli.ee), [Tallinna Ülikooli haridusinnovatsiooni keskus HIK](http://Tallinna.Ülikooli.haridusinnovatsiooni.keskus.HIK.ee), [Hev-materjalid](http://Hev-materjalid.ee), [Tartu Ülikooli õpistsenaariumid](http://Tartu.Ülikooli.õpistsenaariumid.ee)

Suhtluspädevus

- Erinevate kunstiliikide, tehnikate ja materjalide õppimisega kaasneb sõnavara avardumine, samuti aitab kunstiteoste üle arutlemine kõnekeelt väljendusrikkamaks muuta.
- Arutelud kunstiteoste üle arendavad lisaks vaatlusoskusele ka kuulamisoskust, erinevate arvamustega arvestamist ja suhtlussituatsioonidega kohanemist.
- Autorite äramärkimine ja nimetamine tuleb samuti kunstiõppes pidevalt esile, mille kaudu saame osutada ka viitamise olulisusele.
- Teoste või näituse info ja saate tekstide lugemine, koostamine aitab eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust.
- Haridusprogrammides ja projektides osaledes ning näitusi külastades kogevad õpilased uusi suhtlemissituatsioone.
- Kunstiõppes saame tähelepanu pöörata ka igasuguse info visuaalsele korrastatusele ja selgusele (nt infograafika analüüsi ja loomise kaudu).

Infoväljad ja projektid: Peaasi.ee, [Targalt internetis](http://Targalt.internetis.ee), [noorteportaal Teeviit](http://noorteportaal.Teeviit.ee), [kunstiprojekt Valgele Valgega](http://kunstiprojekt.Valgele.Valgega.ee), [Erasmus+](http://Erasmus+.eet), [TORE ühing](http://TORE.ühing.ee), [meedia kirjaoskus VeryVerified](http://meedia.kirjaoskus.VeryVerified.ee)

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus

- Sarnaselt matemaatika ja loodusõpetusele toimub kunstitundides maailma uurimine ja kujutamine (sh ruumiline) kujutamine, visuaalne korrastamine, mustrite märkamine.
- Ühine eesmärk on uurida looduse värve, värvide muutusi, vorme, tekstuure ja kirjeldada kogetut. Kirjeldatakse ühiste mõistetega: rütm, tasakaal, sümmeetria, perspektiiv, proportsiooni.

- Loodusest inspireeritud mustrid ja struktuure kasutatakse edukalt tarbekunstis, disainis ja arhitektuuris.
- Lisaks mõõdetavale ja kirjeldatavale on maailmas palju subjektiivset ja määratlematut, mis on samuti oluline. Sellest arusaamise parandamiseks ja taluvuse tõstmiseks saab kasutada samuti kunsti erinevaid väljendusviise.
- Tehnoloogia areng mõjutab oluliselt maailma ja sellest arusaamist, nii ka kunsti valdkondades. Näiteks saab luua digimaale ja -kollaaže, 3D-prinditud skulptuure või tarbeesemeid, erinevaid valgus ja liikumise efektidega skulptuure, installatsioone. Tehisintellekti kasutamine toob uusi võimalusi aga sunnib mõtlema ka inimloomingu väärtustamise teemal.

Infoväljad ja projektid: [ERR Novaator](#), [Rakett 69](#), [Tallinna Ülikooli Eduspace](#), [Mektory tehnoloogiakool](#), [Tartu Ülikooli teaduskool](#), [Haridus Ekraanil](#), [BetterGeoEdu](#), [Eesti Teadusagentuur](#), [Eesti Tehnoloogiakasvatuse Liit](#)

Ettevõtlikkuspädevus

Kõik [ettevõtluspädevuse](#) valdkonnad seostuvad kunstiõpetusega:

- Enesejuhtimine: uskumused ning motivatsiooni ja pingutuse suunamine - meisterlikkuse püüe.
- Väärtust loov mõtlemine ja lahenduste leidmine - loovus, uute ideede loomine, probleemide lahendamine.
- Sotsiaalsete olukordade lahendamine - inimeste ja kultuuridevaheline teadlikkus, kommunikatsioon ja ühistegevused.
- Äriideede elluviimine - kunsti ja kultuuriga seotud elukutsed, ettevõtted, kunstiteoste emotsionaalne ja materiaalne väärtus, autoriõigus, kunstnik kui ettevõtja.

Infoväljad ja projektid: [Edu ja Tegu programm](#), [Ettevõtlik Kool](#), [TULEM](#), [Ja Eesti](#), [rahvaalgatus.ee](#), [riigiportaal Eesti.ee](#)

Digipädevus

- Digitehnoloogiad pakuvad järjest rohkem võimalusi eneseväljenduseks ja selle jagamiseks ning oma tööde esitlemiseks.
- Digitehnoloogiad aitavad kunsti avastada: kunstiorganisatsioonide veebilehed, kunstiajakirjad, virtuaalnäitused, digitaalsed kunstikogud jne
- Digitehnoloogiaga kaasnevad ohud: visuaalne üleküllus, enesekuvandi kontrollivajadus ja küberkiusamine, nutisõltuvus, privaatsus- ja autoriõigus.

Infoväljad ja projektid: [Targalt internetis](#), <https://tehnoloogia.ee>, [videokanal Videoõps](#), [Digiõpik I kooliaste](#), [Digiõpik II kooliaste](#), [meedia kirjaoskus VeryVerified](#), [HARNO hariduse tehnoloogiakompass](#)

Kunstiõpetuse lõiming teiste õppeainetega

Kunstiainete ja teiste ainevaldkondade seostamiseks on palju võimalusi.

Väärtushoiakute kujundamine ja maailma kultuurilise mitmekesisuse teadvustamine. Paljudes ainetes

tutvutakse erinevate kultuuridega ning toetatakse kultuurilise ja sotsiaalse identiteedi kujunemist (kunstid, eesti keel ja kirjandus, võõrkeeled, ajalugu ja ühiskonnaõpetus, geograafia, käsitöö ja tehnoloogia, kehaline kasvatus). Kunstide kaudu saab eriti hästi teadvustada kultuuridevahelist dialoogi ja loovust nüüdisühiskonna innovatsiooni allikana.

Kattuvate või lähedaste mõistete kasutamine (kompositsioon, struktuur, rütm, plaan, stiil, variatsioon, improvisatsioon, liikumine, dünaamika jm): kunstid, keeled ja kirjandus, tehnoloogia, kehaline kasvatus.

Ainete sisust lähtuvate seoste esiletoomine:

Kunst ja sotsiaallained.

Sotsiaallainetest lähtudes vaadeldakse inimese suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning erinevate kultuuride kommete ja pärimustega;

- Tutvustatakse tuntud kunstnikke, nende teoseid läbi aegade.
- Tutvustatakse eri ajastute kunstivoo.
- Käsitletakse ehituskunsti arengut aegade jooksul.
- Korraldatakse kunsti teemalisi õppekäike (näituste ja muuseumide külastamine, filmide vaatamine).

Kunst, emakeel, võõrkeeled.

Emakeelest ja võõrkeeltest lähtudes arendatakse verbaalset eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust; kirjandusest lähtudes vaadeldakse eri

ajastute ja kultuuride lugusid muusikas ja kunstis, teatri- ja filmikunstis.

- Illustratsioonide juurde kuuluvate tekstide jõukohane analüüs.
- Tekstide põhjal illustratsioonide loomine.
- Kirja kasutamine kunstiteoses.
- Tähtpäevade teemaliste kaartide kutsete meisterdamine.

Kunst ja loodusained.

Loodusainetest lähtudes teadvustatakse inimese kuulmis- ja nägemismeele füsioloogilist eripära, õpitakse tundma looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning helide, valguse ja värvide omadusi;

- Loodustunnetuse arendamine läbi kujutava kunsti.
- Kunsti vahendite ja materjalide seosed loodusega.
- Looduslike materjalide kasutamine.
- Loodusmaalide, skulptuuride loomine või pildistamine, filmimine.

Kunst ja matemaatika

Matemaatikast lähtudes arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid ja meetodid);

- Mõõtmine ja selle erinevate meetodite kasutamine.
- Kujundite oluliste tunnuste liigitamine ja sümbolite kasutamine
- Geomeetriaalaste mõistete rakendamine erinevates kunsti valdkondades, näiteks arhitektuuris, ruumikujunduses.
- Geomeetria mõisted on aluseks kunstiõpetuses vaadeldavate objektide analüüsil.

- Piltidel olevate esemete-nähtuste tunnuste võrdlemine ja liigitamine.

Kunst, käsitöö ja tehnoloogia.

Käsitööst ja tehnoloogiast lähtudes arendatakse käelist tegevust ning loovat mõtlemist (loomise protsess, tehnoloogiad ja tehnikad);

- Kunstiõpetus ja tööõpetus on lõimitud nii loovuse, loomingu kui käsitööoskustega.
- mõlemad ained eeldavad õpilastelt individuaalset eneseväljendust, julgustavad õpilasi loovalt väljenduma, luuakse mingi reaalne teos.
- nii kunstiõpetuses kui tööõpetuses õpitakse läbi esemelise õpikäsitluse. Õppeülesannete täitmine vajab käelisi oskusi ja õppeprotsess eeldab käelise koordineerimise arendamist.
- Kunstiõpetuses ja tööõpetuses on mõnede ülesannete täitmisel kasutusel samad tööriistad materjalid.
- Mõlemas aines uuritakse värvi, kuju, proportsiooni visuaalseid elemente.
- Mõlemad ained eeldavad erinevate materjalide ja nende omaduste tundmist.
- Kasutusel on tööõpetusega samad digivahendid ja programmid.
- Mõlemas aines kavandatakse töid või kunstiteoseid alates idee väljatöötamisest kuni lõpp tooteni.

Kunst ja liikumisõpetus.

Liikumisõpetusest lähtudes arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, motoorikat, reageerimiskiirust ja koordineerimist.

- Kunstilised tegevused ja muusikalis-rütmilised liikumistegevused loovad võimaluse loominguliseks eneseväljenduseks, arendavad loovust.
- Mõlemas tunnis arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, motoorikat, reageerimiskiirust, koordineerimist.
- Kunstiõpetuse tunnis võib kavandada liikumisõpetuse tundide jaoks kostüüme, maske, dekoratsioone.
- Kujutada oma kunstitöödel sportlasi, sportlikke tegevusi jne.

Kunstiõpetuse lõiming õppekava läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine

Kunstiõpetuse kaudu on võimalik arendada ja hoida õpilastes huvi ümbritseva keskkonna ja selle nähtuste vastu. Huvitavate ja inspireerivate tunni tegevuste kaudu tugevdatakse soovi osaleda erinevates kunsti- ja muudes õppetegevustes. Õpilastel kujuneb positiivne hoiak õppimise ja töö tegemise suhtes, valmisolek elukestvaks õppeks. Arenevad õpi-, töö- enesekontrolli-, suhtlemisoskused. Õpilasi suunatakse tajuma ja mõistma enda võimekust, toetatakse nende positiivseid arenguuskumusi. Kujundatakse oskust ja harjumust eesmärgi saavutamiseks järjepidevalt ennast arendama. Õpilased tutvuvad erinevate kunsti valdkonnaga seotud elukutsetega ning teadvustavad nende seost inimese individuaalsete eelduste ja huvidega. Õppekäikudel saavad õpilased tutvuda erinevates asutustes, nt muuseumid, hariduskeskused, töökojad vms, töökeskkondade ja töö sisuga.

Keskkonna ja jätkusuutlik areng

Teemaga taotletakse loodustaju arendamist, õpilase kujunemist vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda. Loomingulises tegevuses saab tähelepanu pöörata kaasaegse maailma väljakutsetele nt jätkusuutlik eluviis, kliimasoojenemine, rahvastiku ränne jne. Tutvutakse ringmajanduse sh taaskasutus- ja korduskasutuse põhimõtetega, õpitakse looduslikke ressursse väärtustama ja nende kaitse tähtsust mõistma.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Kunstiõpetuse tunnid toetavad õpilaste algatusvõimet ja ettevõtlikkust ning julgustavad katsetama oma ideede arendamist ja elluviimist. Paaris- ja rühmatöid tehes omandavad õpilased esmased

koostööoskused, millega kaasnevad inimeste eripärade tunnustamine ja ühiskondlike normide ning tavade teadvustamine. Osalemine kunstikonkurssidel ja näitustel pakub kogemusi ja eduelamusi. Arutelud erinevate kunstiteoste põhjal avardavad maailmavaadet ning osalemine erinevates projektides ja näitustel annab võimaluse avaldada kunstiteoste kaudu arvamust ning erinevates küsimustes kaasa rääkida. Ainetundides tutvutakse erinevate kunstirühmituste ja -ühingutega, nende töökspidamise ja eesmärkidega, samuti noorteorganisatsioonidega, teiste huvirühmadega ning erinevate ettevõtetega, mis kaasavad noori oma tegevustesse ja pakuvad neile arengu-, koostöö- ning praktikavõimalusi. Kunstiteoste väärtuse ja autoriõiguse teemadega kaasneb ühtlasi ka looja ja tarbija rolli teadvustamine. Valminud kunstitöid võib müüa koolis heategevuslikul eesmärgil.

Kultuuriline identiteet

Teema raames tutvutakse kohaliku kultuuripärandiga, suunatakse noort mõistma ennast kultuuri kandjana ja edasivijana, mõistma kultuuride vahelise suhtlemise ja koostöö tähtsust ühiskonna jätkusuutlikkuse kujundajana, teadvustatakse kultuuri rolli igapäevaelus, kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist kultuuritraditsioonidesse ja kaasaja kultuurinähtustesse. . Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel. Eesti ja teiste rahvuste kultuuripärandiga tutvudes kujuneb rahvusliku kuuluvustunne ning positiivne suhtumine erinevustesse inimeste ja kultuuride vahel. Tundides julgustatakse teostama oma kultuurilist identiteeti ja loovust väljendavaid ideid. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kandvatel kunstisündmustel (näitused, muuseumid, kontserdid, etendused). Tähtis on noorte endi osalemine muusikaüritustel ja õpilastööde näitustel.

Teabekeskond ja meediakasutus

Teemaga taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab adekvaatselt ümbritsevat teabekeskkonda ning suudab toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi. Õpilast suunatakse valima sobivat suhtlusviisi ning sidekanalit olenevalt olukorrast ja vajadusest, määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet, kujundama tõhusaid teabeotsingumeetodeid, mis hõlmavad erinevaid teavikuid ja teabekeskondi, arendama kriitilise tebeanalüüsi. Tundides tutvustakse visuaalse kommunikatsiooni väljendusvahenditega ning kasutatakse neid oma loometöös või loometegevuse tulemuste jagamiseks (esitlused, digitaalsed näitused, sotsiaalmeedia sisu jne), samuti õpitakse arvestama autoriõigustega.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Kunstiõpetuse tundides kasutatakse kaasaegseid tehnoloogia võimalusi ja vahendeid, Õpitakse tundma infotehnoloogia kasutamise põhivõtteid, millega taotletakse õpilaste kujunemist uuendusaltideks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutavateks inimesteks. Tehnoloogia tundmine ja kasutamisoskus võimaldab toimetulekut kiiresti muutuv as elu-, õpi- ja töökeskkonnas. Uued võimalused inspireerivad ja aitavad kaasa õppijate võimele leida jõukohastele probleemidele loovaid ja uuenduslike lahendusi. Erinevate kunstiteoste ja teemade käsitlemisel saab mõtestada koos õpilastega tehnoloogilise arengu positiivseid ja negatiivseid mõjusid ning kujundama kaalutletud seisukohti tehnoloogia arengu ja selle kasutamisega seotud eetilistes küsimustes. Tehnoloogia rakendamise võimalusi mitmekesistatakse õppetegevuses foto või video tegemise ning mudelite ja makettide meisterdamise kaudu. Lisaks arvutiklassis peetud ainetundidele kasutatakse nüüdisaegseid IKT vahendeid ka kodutööde ja õuesõppe puhul.

Tervis ja ohutus

Kunstiga tegelemine arendab tundemaailma, intuiitvset ja loovat mõtlemist. Kunstidel on oluline osa igapäevaelu rikastava ning emotsionaalselt tasakaalustava harrastusena. Kunstiga tegelemine aitab kaasa inimese vaimse tervise ja heaolu parandamisele ja hoidmisele. Tundides võib kasutada ka kunstiteraapilisi ülesandeid ja võtteid. Kunstitundides kasutatakse palju erinevaid materjale ja töövahendeid, mille juures järgitakse ohutusest ning otstarbekusest. Õpilasi suunatakse teadlikult kasutama vajalikke töökaitsevahendeid, õpetatakse märkama ja tajuma ohtlikke olukordi ning neist hoiduma, abivajadust märkama ning vajadusel abi kutsuma. Ühist tööruumi ja töövahendeid kasutades kujundatakse õpilaste teadlikkust hoolitseda töövahendite ja tööruumi eest. Läbi erinevate kunstiprojektide saab arutleda inimese heade harjumuste ja tervislike eluviiside üle ning jagada oma seisukohti läbi inspireerivate loovtööde.

Väärtused ja kõlblus

Erinevate ajastute kunstiteoste ja kunstivoolude tutvustamisega toetatakse sallivuse ja lugupidava suhtumise ning maailmavaatelistes küsimustes orienteerumise oskuste kujunemist. Kunstitundides õpivad õpilased tundma iseennast, märkama enda ja kaaslaste emotsioone ja vajadusi, ning nende väljendamise võimalusi kunstiliste tegevuste kaudu. Ühiste tegevuste, sh õppekäikudel osalemise kaudu kujunevad õpilastel suhtlemisoskused ja positiivsed väärtushinnangud. Õpilastega külastatakse kunstinäitusi ja muuseume, analüüsitakse ühiselt nähtud taieid. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel konkurssidel ja õpilastööde näitustel.

Õppeaine kirjeldus

Kunstiõpetuse eesmärgiks lihtsustatud õppekaval õppija puhul on eelkõige huvi äratamine kunsti ja visuaalkultuuri vastu ning loomingulise algatusvõime toetamine.

Õpilane õpib tundma ja kasutama kunstikeelt, arendab vaatlusoskust, kunstilist mõtlemist ja kujutlusvõimet. Kunstiõpetuse tunnid toovad õpilase ellu rõõmu ja mängulusti, millega kaasneb käeliste oskuste ja vilumuste arendamine (treenimine).

Kunst iõpetusega taotletakse, et õpilane:

- tunneb rõõmu oma kunstilisest tegevusest ja selle lõpptulemusest;
- kasutab töövahendeid ja -materjale eesmärgipäraselt, ohutult ja säästvalt;
- vaatlleb ning võrdleb oma ja kaaslaste loomingut, iseloomustab kunsti teoseid, kasutades õpitut teadmisi ja erialast sõnavara; väljendab oma eelistusi ja selgitab seisukohti;
- tunneb huvi kunstiteoste ja eesti kultuuripärandi vastu, väärtustab enda ja kaasinimeste loomingut.

Kunstiõpetuse tundides luuakse üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivaldavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu.

Õpetamisel lähtub õpetaja põhimõtetest:

1) kunste on vaja tõlgendada. Kunstide kõne ei ole sõnasõnaline, kunstiteosed pakuvad eri tõlgendusvõimalusi ja tähendusi, mis põhinevad alati maailmavaatel, varasemal elu- ja kunsti kogemuse ning on juhitud tunnetest, samuti kogemise kontekstist.

2) kunstid toetavad mitmekülgset loovust. Kunsti õppimine kujundab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mistahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, et jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud tulemusteni.

3) kunstid toetavad esteetilise tundlikkuse kasvu ning inimese heaolu. Kunsti ja muusika õppimine põhikoolis võimaldab õpilasel ära tunda, emotsionaalselt kogeda ja hinnata enda ümber subjektiivset ilu (kuuldavat, kombatavat, nähtavat, abstraktset) ning nautida seda samavõrra nagu teiste oskusi või meisterlikkust.

4) **kunstiaineid õppides arenevad kinesteetilised oskused ja kognitiivsed võimed**, mis on lahutamatu seotud loomuga – musitseerimise ja visuaalkunsti, ent ka performatiivsete kunstide loomisega.

5) **kunstiainete õppimine toetab iseenda mõistmist ja mõtestamist ning üldpädevuste omandamist sisukalt ja terviklikult**. Kunsti ja muusikaga järjepidev tegelemine toetab õppija eneseusalduse kujunemist ning eneseväärikust. Kunstide kaudu saab tõhusalt arendada kognitiivseid oskusi, nt loovat ja kriitilist mõtlemist, refleksiooni- ja analüüsioskusi, samuti mittekognitiivseid oskusi, nt avatust, otsustusvõimet ja riskijulgust.

I kooliaste kunstiõpetus

Määruse kohaselt õppetöö rõhuasetused 1.–2. klassis

Õppetöös tegutsetakse koos õpetajaga, matkides ning eeskuju järgi.

Ühistegevuses õpitakse omandatud oskuste piires sooritama ülesannet ja teostama enesekontrolli:

- a) vaadeldakse ümbritsevaid esemeid ja näidiseid, valitakse töövahendid ja -materjalid, valmistatakse ette töökoht;
- b) täidetakse õpiülesanne;
- c) jälgitakse töö lõpuleviimist ja soorituse puhtust, korrastatakse oma töökoht.

Soovitused õppetegevuse korraldamiseks:

1)Õppeviisidest on **esikohal praktiline harjutamine** ja didaktilised mängud.

2)Teemad valitakse vastavalt õpilaste teadmistele ja kogemustele, **ainestikku leiab teistest õppeainetest**- eelkõige lugemise ja loodusõpetuse teemadest.

3)Õppeülesannete järjestamisel lähtutakse põhimõttest **liikuda ruumiliselt kujutiselt tasapinnalisele** (kõigepealt voolitakse eset, seejärel tehakse temast joonistus).

4)Õpilaste tunnetustegevus toetamiseks keskendu valdavalt **lähiümbruse tajumisele eri meeltega** (nägemine, kuulmine, haistmine, kompimine)ning õpetatakse märkama objekti värvust ja kuju

5)Töövõtteid võib esmalt läbi teha töövahenditeta - joonistamine käe/jalaga õhus, laual, põrandal.

6)**Esmased harjutused töövahenditega tehakse suurtel pindadel**: tõmmatakse jooni tahvlile ja A3 formaadis paberile; värvitakse suuremaid pindu (nt suur ring) jne. Järk-järgult muutuvad tööformaadid ja värvitavad pinnad väiksemaks – nendel töötamine nõuab õpilaselt suuremat motoorset vilumust.

7)Õpetatakse joonistama/maalima üksikobjekte ja objektide rühmi ettevalmistatud taustale või värvilisele paberile.

8)**Orientiiride** (eri kuju ja suunaga punktiirjoonte ülejoonistamine, punktide ühendamine) **a šabloonide kasutamisega peab olema ettevaatlik** - need suruvad õpilasi omaks võtma etteantud kujutamisstandardeid, mitte tunnetama ja looma enda omi.

9)**Võtke aega tööoskuste harjutamiseks, alati ei pea kaasnema loovtöö**. Õppige üheskoos ja loovalt: pliiatsi- ja pintslihoidu, käesurve teadlikku reguleerimist, rebimis ja lõikamisoskusi vabalt ja kujutise kontuuri jälgides jne.

10)**Õpeta teadlikult õpioskusi**: kuulama ja mõistma suulisi lihtkorraldusi, osalema dialoogis, abi küsima ning tegevust kontrollima.

1. klass kunstiõpetus

LÕK

Määruse järgi 1. klassi lõpuks õpilane:

- 1) tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi;
- 2) kujutab esemeid/olendeid orientiiride abil;
- 3) valmistab ette ja korrastab õpetaja juhendamisel oma töökoha;
- 4) täidab kunstiõpetuse ülesandeid koostegevuses, eeskuju ja näidise järgi

Teema: Kujutamise- ja vormiõpetus	
Õpitulemused: joonistab (šablooni või orientiiri) abil lihtsamaid kujundeid, vajaduse korral õpetaja abiga; voolib rullimise, veeretamise ja lamendamise teel lihtsamaid kujundeid ja esemeid, vajaduse korral õpetaja abiga; jälgib vastavalt võimetele pinna katmisel lihtsa kujutise kontuuri.	Õppesisu: punkt, joon, pind, rütm, struktuur; objektide ja kujutiste tajumine erinevate meeltega - kogetu ja tajutu peegeldamine loovtöös; kujutab enda kogemuse piires mõtteid, tundeid ja kogemusi; joonistab seda, mida näeb, mitte seda mida teab.

Mõisted: punkt, joon, pind

Praktilised tööd:

1. Joone kujutamine: jäme, peenike, tugev, õrn, sirge, kõver. Punkt: väike, suur, selge piiriga, susapusa. Pind: hele, tume, värviline ühevärviline jne.
2. Esemete ja figuuride pinnaline kujutamine, nende ligikaudse vormi ja proportsiooni edasiandmine.
3. Oma spontaansete voolingute seostamine ruumiliste kujunditega (kera - pall, koonus - porgand, silinder - vorst, poolkera). Rõhk ei ole geomeetriaal vaid keha kuju tunnetamisel.
4. Vormilt lihtsate esemete ja figuuride voolimine eeskuju järgi, Esimesteks voolimistöödeks sobivad puu- ja juurviljad, seemned, lihtsad ja mõistetavad reljeefsed ornamendid, Nüüd ei ole õun lihtsalt kera vaid muutub oma iseärasustega vormiks.

Metoodilised soovitus:

1. Esmalt vooli, siis joonista!
2. Suuna uurima: vaatlema, kompima, võrdlema.
3. Õpeta joonistama, seda, mida näeb, mitte seda mida teab, Ära suru oma teadmist.
4. Looming võib jääda abistartseks, tunnusta pealehakkamist ja julgusta tegutsema.

Teema: Värvusõpetus	
Õpitulemused: tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi.	Õppesisu: värvide tundmaõppimine (spektrivärvid, must ja

	valge) ja värvitaju arendamine; värvide segamine (helestamine/tumestamine); huvitavad lood ja muinasjutud värvuste kohta.
--	---

Mõisted: värviring, sinine, punane, kollane, roheline, oranž, lilla, must, valge, hele, tume

Praktilised tööd:

1. Värvide tundmaõppimine, värviring kui värvide perekond.
2. Ühe värvi erinevad toonid (helekollane, kollane, tumekollane).
3. Uurige, kuidas värvuste kogumine muutub vastavalt valgusele.
4. Pliiatsi- või värvikarbi värvide seostamine enda ja ümbritseva keskkonnaga.

Metoodilised soovitused:

1. Pühenda igale spektrivärvile vähemalt tund.
2. Alusta põhivärvidest ja kasvata teadmist värvidest nende põhjal järjest suuremaks.
3. Seosta värvusi lugudega, värvimuinasjuttudega.
4. Võimalusel soeta klassi suured ühiselt kasutatavad värvipudelid ja kasuta värvide jagamiseks palette. Nii ei teki õpilastel kiusatust kõiki oma värve välja võtta ja paberile kanda, nii saad keskenduda värvidele, mida tunnis õpetad.

Teema: Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	
Õpitulemused: püüab kujutatava taustast esile tõsta (ei kaota kujutatavat tausta sisse).	Õppesisu: kunstiteost luuakse läbi keskse tegelase (objekt/motiiv), olulisi selgelt märgatavaid detaile lisades: võrdlemine (suur väike, pikem-lühem) kohamäärus (üleval, all, paremal vasakul); piiratud ja piiramata pind (mõisted: piiratud ja piiramata pind, objekti ja tausta seos).

Mõisted: suurem, väiksem, üleval, all, lähedal, kaugemal

Praktilised tööd:

1. Ruumisuhete tajumist arendavad ülesanded nt. arva ära, mida joonistan (väga lihtsad kujundid), joonista punkt või paiguta lõigatud detail üles, alla....., jne.
2. Kompositsiooni kirjeldavad mõisted: suurem, väiksem, kõige suurem, millegi ees või millegi taga, lähedal, kaugemal, üleval, all, paremal, vasakul, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, puutuvad kokku. Võimalusel olukordade/ võrdluste läbimängimine (Mikk on lähedal kui Kati, punane tool on väiksem kui valge jne).
3. Taustale eseme kujutamine, kleepimine, ladumine, voolimismassi vajutamine jne (kujutatav eristub selgelt taustast).

Metoodilised soovitused:

1. Uurige teistes tundides (eesti keel, loodusõpetus, muusika) käsitletavat teemat toetavaid pilte. Kuidas need pildid toetavad teemat?
2. Õpilastele pakub rõõmu avastada detaile, mida kohe pole märgata (Leia pildilt midagi,

mis.....).

3. Kasutage loovtöödeks suurema formaadiga pabereid/ aluseid (vähemalt A3), esemeid, vorme.

Teema: Kujundamis- ja kirjaõpetus	
Õpitulemused: järgib jõukohast mustri rütmi.	Õppesisu: lihtsamad skeemid, mustrid, sümbolid; täht, kui mustri element.

Mõisted: muster, märk

Praktilised tööd:

1. Erinevaid kooli või rahvakalendri sündmustega seotud toorikute kaunistamine (kaart, mütside, kinnaste šabloonid jne) Trükitehnikates luuakse mustreid (materjali trükk).
2. Loodusmaterjalist mandala ja lihtsama pildi ladumine. Motiivide koostamine.
3. Lihtsamate ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine.
4. Oma nimetähtede/ nime kasutamine kunstiteostes.

Metoodilised soovitused:

1. Trükitehnikate puhul püüa kasutada materjale, mida lapsel on hea haarata (poolik kartul või õun on lihtsad vahendid, kuid võivad näppude vahelt kergesti libiseda ja nii kogeb laps pigem ebaedu).
2. Mustriiridade /mandalate loomisel leia kõigile võimalus mustrit laduda (reguleeri gruppi nii, et aeglased ja vähem entusiastlikud saaks ka anda oma panuse töösse, kiirematele anna lisatööd).
3. Looduses olles ja loodusmaterjale kasutades suuna õpilasi vaatlema värve, tekstuuri, kuju

Teema: Kunstikultuur	
Õpitulemused: tunneb rõõmu loomingulisest ja käelisest tegevusest ning õppeprotsessis osalemisest.	Õppesisu: kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja soovi ise selles osaleda; kunstiõpetuse tegevused on seotud tihedalt eesti keele ja loodusõpetuse (üldõpetuse) teemadega. sh Eesti sümboolika, rahvakalendri tähtpäevade ja pärimuskultuuriga; õpilane õpib tundma uut koolikeskkonda, selle traditsioone ja sümboolikat.

Mõisted: pilt, maal, kunstnik, näitus

Praktilised tööd:

1. Kunstiteoste vaatamine fotodelt, videost, internetist, kooli ruumides, näitusel, linnaruumis.
2. Eesti ja kooli sümboolika tundmaõppimine (värvid, kujundid, sümbolid).

3. Õppekäik lähiümbrusesse, (võimalusel) muuseumikülastus.

4. Nimetähe või nime lisamine oma tööle.

Metoodilised soovitused:

1. Valmista ette kooli ruumes väljapandud näituse vaatlemine (rõhuasetused, küsimused, lugu) ja nähtu kohta tagasiside küsimine.

2. Kui paned klassi/koridori välja õpilaste töödest näituse, tee sellest väike sündmus või pane näituse alla uurimisküsimus/ tähelepanu suunav tegevus.

3. Muuseumiprogrammi valides ole hoolikas ja veendu jõukohasuses.

4. Innusta õpilasi kunstiga tegelema, seda märkama.

5. Loo oma kunstitunnist sündmus.

Teema: Tehnikad, vahendid ja materjalid	
Õpitulemused: 1. klassi lõpetanud õpilane: tunneb ära ja kasutab õpetaja juhendamisel erinevaid materjale ja vahendeid (nt paber, värvipliatsid, viltpliatsid, guašid, plastiliin, savi, looduslik materjal, voolimisalus, joonlaud jms); rebib sirgjooneliselt, lõikab silma järgi ning sirgjoonelist kontuuri mööda paberitükke ja ribasid, vajaduse korral abi kasutades; liimib liimpulgaga paberit, vajaduse korral abi kasutades; voldib paberilehe pooleks ja/või neljaks, vajaduse korral abi kasutades; voldib paberi pooleks ja ruudukujulise paberi diagonaali mööda kolmnurgaks.	Õppesisu: maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (võtmise) baasoskuste arendamine; erinevate tekstuuride loomine, frotaaž; trükitehnikad; looduslik materjal ja selle kasutamine; materjalide säästlik kasutamine; töövahendite õige ja ohutu käsitlemine.

Mõisted: paber, harilikpliats, värvipliats, rasvakriit, pintsel, guašš, veetops, joonistamisalus, savi, plastiliin, voolimisalus, käärid, liim jne.

Praktilised tööd:

1. Maalimine, joonistamine - lihtsad figuurid, olulised peamised detailid.

2. Voolimine: ussike, kringel, silinder, kera, puu- ja juurviljad, lihtsad reljeefsed ornamendid, plastiliiniga kujutatava pinnalaotuse vajutamine.

3. Erinevate tekstuuride loomine - voolimismassile mustri vajutamine, voolimispulgaga joonistamine, erinevate materjalidega pindade kujundamine, mahulised värvid ja erinevad kattevärvid, efektvärvid jne.

4. Rebimine - alustada lihtsamat ribad ja tükid, (ümarad suuremad vormid).

5. Lõikamine (harjutavad tööd) baasoskused, lõikamisharjutused (leiab hulganisti internetist, ei pea ise ette valmistama).
6. Voltimine - väga lihtsad vormid.
7. Looduslik materjal ja selle kasutamine - õppekäikudel kaasa korjatud materjali kasutamine, temaatiline meisterdamine (lehepildid, tõruloomad, kastanimandalad, liivapildid jne).
8. Materjalide säästlik kasutamine - rebimistehnika ja lõikamise harjutamine olemasolevatest paberijääkidest, suurmate jääkide eraldamine väikesest prahist.
9. Töövahendid ja töövahendite õige ning ohutu käsitlemine - töövahendite nimetused (vajadusel pilt, et osutada).

Metoodilised soovitused:

1. Võimalusel tee läbi ülesanne, mida kavandad.
2. Voltimine on raske, esialgu harjuta kõige lihtsamaid voltimisvõtteid (pooleks, pooleni, ruudukujulise paberi diagonaalide voltimised)
3. Rebimine (ümaramad vormid) ja paberi kortsutamine on samuti keerulisemad töövõtted. Tasub harjutada, kuid jõukohaselt.
4. Lõimi tegevus muudes õppeainetes õpituga või ettevõetud tegevustega.
5. Planeeri töid etappide kaupa (see nädal teeme ära, järgmisel korral lisame...).
6. Pööra tähelepanu materjalidele nimetustele ja omadustele, seosta õpilaste isikliku kogemusega.

Teema: Töökultuur	
Õpitulemused: hoolitseb õpetaja juhendamisel oma töökoha ja õppevahendite korrasoleku eest.	Õppesisu: ülesandeid teostatakse valdavalt koostegEVuses eeskujU ja näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi; õpitakse töötama grupis ning jagama ühiskasutuses olevaid töövahendeid; kujundatakse korraharjumusi ja oskusi ning püsivust oma töö lõpule viia.

Mõisted: töökoht, töövahend, näidis

Praktilised tööd:

1. Näidise uurimine: objektide paiknemine, detailide märkamine, kasutatud värvide nimetamine.
2. Tööprotsessile tähelepanu pööramine (esalt teeme nii, siis naa ja lõpuks lisame...).
3. Teiste õpilastega materjalide ja töövahendite jagamine - õpetaja ei pea igale õpilasele lauale vajalikku valmis panema, vaid võiks eelistada vajamineva paigutamist ühisele lauale, kust igaüks võtab, mis vaja. Kui materjali laialijaotus võtab liigselt aega võib osaliselt materjalid laudadele valmis panna ja vaid mõned ühisele lauale jagamiseks

paigutada.

4. Enda ja teiste töö väärtustamine - iga kord uuritakse kaugelt tööga jõuti, valmistööde puhul missugune on tulemus iseenda ja klassi jaoks. Harjutatakse tagasisidet, mis mul tuli hästi välja, missugune klassikaaslase töö mulle meeldib. Kui kõne puudub või on raskendatud, kasutab õpetaja pildikeelt. (õpilane kirjeldab vajadusel õpetaja abiga kokkuvõtvalt tööprotsessi).

Metoodilised soovitused:

1. Selgita lihtsalt, miks on ettevõetav töö oluline.
2. Püüa saavutada rutiin tunni põhitegevustes (ettevalmistus (kaitseriietus, töökoha ettevalmistus), tunnis tehtava tutvustamine ja olulisus, tegevus, töökoha korrastus, tagasiside.
3. Töövahendite ja töökoha korrashoiule tähelepanu suunamine nii, et see ei sega loomisprotsessi (tutvusta, kuidas on õige).
4. Töömapp - joonistused ja maalid saab kokku koguda mappi, skulptuuridest, õppekäikudest saab
5. teha foto (õpilane võib ise teha) - toetab loometegevuse väärtustamist.

2. klass kunstiõpetus LÕK

Määruse järgi 2. klassi lõpuks õpilane:

- 1) tunneb (nimetab) kasutatavaid töövahendeid ning -materjale;
- 2) leiab paberilehel ja pildipinnal otsitava (õpetaja juhendamisel);
- 3) kujutab kõrvuti asetsevad sarnaseid figuure väiksemana ja suuremana;
- 4) võrdleb 2–3 tajutava tunnuse alusel (värvus, kuju, suurus) näidiseid ja valminud kujutisi õpetaja suunamisel;
- 5) valmistab ette ja korrastab õpetaja suunamisel oma töökoha;
- 6) täidab kunstiõpetuse ülesandeid koostevõttes, eeskujul, näidise ja omandatud oskuste piires suulise korralduse järgi.

Teema: Kujutamise- ja vormiõpetus	
Õpitulemused: leiab paberilehel ja pildipinnal otsitava objekti/detaili, võrdleb 2–3 tajutava tunnuse (nt värvus, kuju, suurus) alusel näidiseid ja valminud kujutisi õpetaja suunamisel; joonistab vabalt või šablooni abil kujundeid, lõikab neid välja, liimib ja täiendab neid, vajaduse korral abiga; kujutab kõrvuti asetsevad sarnaseid figuure väiksemana ja suuremana, vajaduse korral suunamisel või näidise abil; kasutab omandatud voolumisvõtteid	Õppesisu: punkt, joon, pind, rütm, struktuur; objektide ja kujutiste tajumine erinevate meeltega - kogetu ja tajutu peegeldamine loovtöös; kujutab enda kogemuse piires mõtteid, tundeid ja kogemusi; joonistab seda, mida näeb, mitte seda mida teab.

(veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine, pigistamine jms), vajaduse korral abiga.	
--	--

Mõisted: punkt, joon, pind, rütm, struktuur

Praktilised tööd:

1. Joone kujutamine: jäme, peenike, tugev, õrn, sirge, kõver. Punkt: väike, suur, selge piiriga, susapusa. Pind: hele, tume, värviline ühevärviline jne.
2. Esemete ja figuuride pinnaline kujutamine, nende ligikaudse vormi ja proportsiooni edasiandmine.
3. Kujutab tuttavate kujundite (ring, ruut, ristkülik, kolmnurk jne.) abil objekte ja esemeid.
4. Vormilt lihtsate esemete ja figuuride voolimine eeskuju järgi.

Metoodilised soovitused:

1. Harjuta teostel nähtava kirjeldamist - mis see on, mida näed ja milline see on (kui suur, millise kujuga, *mis värvi*, milliseid jooni, pindasid, vorme märkad, kuidas need paiknevad?).
2. Eelista konkreetse tulemusega tegevusi.

Teema: Värvusõpetus	
Õpitulemused: 2. klassi lõpetanud õpilane: tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi.	Õppesisu: värvide tundmaõppimine (spektrivärvid, must ja valge) ja värvitaju arendamine; värvide segamine (helestamine/tumestamine); huvitavad lood ja muinasjutud värvuste kohta.

Mõisted: värvus, värvitoon, hele, tume

Praktilised tööd:

1. Korda põhivärve ja kasvata teadmist värvidest järjest suuremaks. Koostage erinevaid värvikõlasid.
1. Uurige, kuidas värvuste kogemine muutub vastavalt valgusele.
2. Maalimine värvilisele paberile loob uusi ja laiendatud võimalusi värvikõlade kujutamiseks.
3. Ümbruse- ja pildivaatlused: missuguseid värve märkad, lähiümbrusest värvitoonide leidmine.
4. Meeleolu väljendamine värvidega.

Metoodilised soovitused:

1. Võimalusel soeta klassi suured ühiselt kasutatavad värvipudelid ja kasuta värvide jagamiseks palette. Nii ei teki õpilastel kiusatust kõiki oma värve välja võtta ja paberile kanda, saad keskenduda värvi(de)le, mida tunnis õpetad.
2. Kui õpilased pole värvidega ümberkäimisel veel kogenenud, näita ette, kuidas peab toimetama ja saada tegevust kõnega.
3. Õpeta märkama - suuna verbaalselt, kui vaja osuta.
4. Võimalusel kasuta "Suur maalritöö" animatsiooni (värviraamat) - nt pange värvitud piltidest

kokku loo järjestus

Teema: Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	
Õpitulemused: joonistab šablooni või orientiiri abil lihtsamaid kujundeid, vajaduse korral õpetaja abiga.	Õppesisu: kunstiteost luuakse läbi keskse tegelase (objekt/motiiv), olulisi selgelt märgatavaid detaile lisades; võrdlemine (suur väike, pikem-lühem) kohamäärus (üleval, all, paremal vasakul) tausta ja objekti suhe.

Mõisted: kontuur, detail, tegelane, ese, taust, (kahemõõtmeline, kolmemõõtmeline)

Praktilised tööd:

1. Suurussuhte ja objektide paiknemisega seotud tegevused (ees, taga, üleval, all jne)) ning kolmemõõtmelise teose puhul vormid üldisemalt (ümar, kandiline, lapik, püstine jne).

Metoodilised soovitused:

1. Reaalne läbimängimine ja tunnetamine (aseta ette, taha, võta väiksem, suurem, missugune on raskem, kergem, jne).
2. Kujutamisel keskendu korraga ühele tunnusele, esmalt mängi läbi, siis kujuta.
3. Sageli on nii, et õppijad märkavad rohkelt üksikuid detaile, kuid ei seo neid teose tasandil tervikuks

Teema: Kujundamis- ja kirjaõpetus	
Õpitulemused: järgib jõukohast mustri rütmi; jälgib vastavalt võimetele pinna katmisel lihtsa kujutise kontuuri.	Õppesisu: kujundatakse erinevaid kooli või rahvakalendri sündmustega seotus toorkuid (kaart, mütside, kinnaste šabloonid jne) Trükitehnikates luuakse mustreid (materjali trükk); loodusmaterjalist mandalate ja lihtsamate piltide ladumine. Lihtsamate ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine. oma nime ja nimetähtede kasutamine kunstiteostes.

Mõisted: muster, kontuur, kiri, sündmus, sümbol

Praktilised tööd:

1. Eesti riigi, kodukoha ja kooli sümboolikaga tutvumine.
2. Mustri ja värvikorduste uurimine.
3. Loodusliku materjaliga mustrid õues, aga ka paberil (oksad, kivid, tõrud, lehed, õied jne).
4. Mustrite märkamine/otsimine loodusest (puu kasvuringid, lehe või õie kuju jne).

Metoodilised soovitused:

1. Sümbolite puhul keskendu kõige olulisematele ja iseloomulikumatele tunnustele, seosta lugudega ja selgita lihtsalt.
2. Kasuta algul lihtsamaid detaile, võta tervik osadeks lahti (rukkilille puhul uuri kõigepealt õielehte, hiljem püüa üksikud lehed õieks kokku saada).
3. Looduse uurimisele tasub aega kulutada (kasuta julgelt mikroskoobe, kogu ja kuivata koos õpilastega lehti ja õisi, et hiljem neid kasutada ja uurida, kanna leitud mustrid üle loovtöösse).

Teema: Kunstikultuur	
Õpitulemused: tunneb rõõmu loomingulisest ja käelisest tegevusest ning õppeprotsessis osalemisest;	Õppesisu: kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja soovi ise selles osaleda; kunstiõpetuse tegevused on seotud tihedalt eesti keele ja loodusõpetuse (üldõpetuse) teemadega. sh Eesti sümboolika, rahvakalendri tähtpäevade ja pärimuskultuuriga. õpilane õpib tundma uut koolikeskkonda, selle traditsioone ja sümboolikat.

Mõisted: kunst, kultuur, teos, autor

Praktilised tööd:

1. Kooli ja kodukoha traditsioonide, lugude, sümbolite ning mustrite uurimine ja kasutamine loovtöö sisendina.
2. Kooli ja /või lähiümbruses asuvate näituste uurimine "kunstniku pilguga" - õpetaja annab näituse vaatlemiseks jõukohased ülesanded: nimetab, teoses nähtavaid värve, äratuntavaid esemeid, olendeid, kujundeid, arutleb nende paiknevuse üle (ees, taga üleval all).

Metoodilised soovitusd:

1. Loo tunnis õhkkond, kus õpilasel on hea katsetada ja tee igast tuunist oluline kunstisündmus.
2. Iga õpilase töö on teos ja teose alla lisage koos alati autori nimi. Kui õpilane ei kirjuta, teeb õpetaja/lapsevanem talle valmis kleebitavate nimesiltide karbi.

Teema: Tehnikad, vahendid ja materjalid	
Õpitulemused: tunneb ära ja kasutab õpetaja juhendamisel erinevaid materjale ja vahendeid (nt paber, värvipliatsid, viltpliatsid, guašid, plastiliin, savi, looduslik materjal, voolimisalus, joonlaud jms); rebib sirgjooneliselt, lõikab silma järgi ning sirgjoonelist kontuuri mööda paberitükke ja ribasid, vajaduse korral abi kasutades; liimib liimipulgaga paberit, vajaduse korral abi kasutades; voldib paberilehe pooleks ja/või neljaks,	Õppesisu: maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (võtimise) baasoskused; erinevate tekstuuride loomine; trükitehnikad; looduslik materjal ja selle kasutamine; materjalide säästlik kasutamine; töövahendite õige ja ohutu käsitlemine.

vajaduse korral abi kasutades.	
--------------------------------	--

Mõisted: maalimine, joonistamine, voltimine, kollaaž

Praktilised tööd:

1. Loovtöid teostades harjutatakse maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (voltimise) baasoskusi. Õpetaja näitab ette, suunab ja korrigeerib tegevust.
2. Kasutatakse lihtsamaid kunstitehnikaid (monotüüpia, puhumistehnika, plastiliinimaal, pastell, guašš, värvipliatsitehnika, savi või plastiliini voolimine jms).

Metoodilised soovitused:

1. Tunni fookus hoia protsessil, mitte tulemusel - õpilased tunnevad rõõmu tegutsemisest ning teisejärgulisem on tulemus.
2. Baasoskuste treenimise ja loova tegutsemise vahel hoia tasakaal. Õpilastel on sageli väga erinev varasem kokkupuude erinevate töövahendite ja tehnikatega, sellega tuleb arvestada.
3. Mõtle läbi, mida ja kuidas õpetad, soovitavaalt tee eelnevalt tööprotsess läbi.
4. Suuremaid tööd jaota mitme tunni peale.

Teema: Töökultuur	
Õpitulemused: hoolitseb õpetaja suunamisel oma töökoha ja õppevahendite korrasoleku eest; tegutseb võimalikult iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestab kaaslastega; oskab jagada ühiskasutuses olevaid töövahendeid.	Õppesisu: ülesandeid teostatakse valdavalt koostegevuses eeskujuga ja näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi; õpitakse töötama grupis ning jagama ühiskasutuses olevaid töövahendeid; kujundatakse korraharjumusi ja oskusi ning püsivust oma töö lõpule viia.

Mõisted: töökoht, tööahend, näidis, koostöö

Praktilised tööd:

1. Tunnirutiinide loomine - töökoha valmisseadmine, töökoha korrastamine.
2. Koostööle suunavad tegevused - materjali jaotamine.

Metoodilised soovitused:

1. Mõtle läbi, kuidas õpilane teab, et töökoht on valmis või korras, aita reflekteerida.
2. Uuri soovitusi erinevate ettevõtmiste ja projektide kohta, mis võivad anda põnevaid sisendeid ja väljundeid (konkursid, näitused) kunstiopetuse tundide põnevamaks ja päevakajalisemaks muutmiseks.

3.klass kunstiopetus LÕK

Määruse järgi 3. klassi lõpuks õpilane:

- 1) kasutab ohutult töövahendeid ja -materjale;
- 2) kujutab loomi (jt elusolendeid) neile iseloomulikus asendis;
- 3) märkab õpetaja suunamisel esemete ja figuuride detaile, täiendab kujutist;

- 4) järgib mustri rütmi;
- 5) võrdleb ja iseloomustab õpetaja suunamisel kahte kujutist tajutavate tunnuste alusel, väljendab kujutiste paiknemist pildiruumis;
- 6) korrastab oma töökohta;
- 7) täidab kunstiõpetuse ülesandeid eeskuju, näidise ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi.

Teema: Kujutamise- ja vormiõpetus	
Õpitulemused: märkab õpetaja suunamisel esemete ja figuuride detaile, täiendab vajaduse korral oma tööd; oskab juhendile vastavalt joonistada erinevaid jooni ja vorme: sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar.	Õppesisu: inimeste, esemete ja looduse kujutamisel kujutatava iseloomulike tunnuste märkamine ja oskuste piires esiletoomine; joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjelduseks õpitakse mõisteid: sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar, munajas; võrdlemine (suur väike, pikem-lühem); mänguline ja loov tegutsemine; kujutatakse enda kogemuse piires mõtteid, tundeid ja kogemusi.

Mõisted: detail, tervik, suur, väike, pikem, lühem

Praktilised tööd:

1. Pildi või foto järgi looduspilt (foto võtab õpilane ise kaasa, kasutatakse õppekäigul tehtud fotosid).
2. Kirjelduse järgi looduspildi maalimine.
3. Emotsioonide kujutamine- rõõmus pilt, kurb pilt või hea tuju pilt, halva tuju pilt.
4. Loodusobjektide voolimine.

Metoodilised soovitused:

1. Looduspildi puhul võib alustada horisontaaljoone kasutamisega taeval ja maapiirina
2. Kasutage õpilastega nende endi loodud maastikuplaane (skeeme) erinevate aastaaegade või ilmastikunähtuste kujutamiseks.
3. Arutlege õpilastega koos, kas päikest saab kujutada ka muud moodi kui kolmnurgana paberiservas või ringi ja kiirte kombinatsioonina.
4. Õpilastele meeldib loomi joonistada ja voolida. Enne kujutamist ja voolimist uurige looma videofilmi või pildimaterjali pealt, kõigepealt voolige ja siis joonistage.
5. Õpetama märkama detaile ja neid kujutama, suuna märgatut loovtööl kasutama.

Teema: Värvusõpetus	
Õpitulemused: 3. klassi lõpetanud õpilane: tunneb värvuste nimetusi;	Õppesisu: värvitaju arendamine; värvide segamine (helestamine/tumestamine);

oskab juhendamisel toone helestada ja tumestada.	huvitavad lood ja muinasjutud värvuste kohta; värvuste rahvapärased nimetused: rootsi punane, lipu punane, jne.
--	---

Mõisted: värvused (punane, kollane, jne), helestamine ja tumestamine

Praktilised tööd:

1. Värvide heleduse-tumeduse skaala, näiteks värvivaiba värvimine värvinimetuste järgi.
2. Uurige, kuidas värvuste kogemine muutub vastavalt valgusele. Koostage erinevaid värvikõlasid, maalige värvilisele paberile.
3. Värviridade koostamine loodusmaterjalist: sügisese lehed, kivid, lilled jne.

Metoodilised soovitused:

1. Koosta värviringe erinevatest materjalidest: plastiliin, taimedest, legoklotsidest jne.
2. Arutlege ja seostage värve tekkinud muljega (näiteks miks kirjutavad õpetajad tavaliselt punase värviga ja miks on keelumärk punane), mõtisklege eseme otstarbega seotud värvivaliku üle (miks foori tuled on punane, kollane, roheline, miks operatiivauto vilkurid on punased ja sinised, miks sõjalaevad on hallid jne).
3. Õpilastele meeldib oma kotis/sahtlis olevaid asju värviritta seada, ja arutleda asjade põhjal oma lemmikvärvide üle.

Teema: Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus

Õpitulemused: tõstab oma töödes esile ja võrdleb kujutatud tegelasi ja objekte suuruse, asukoha ning värvivaliku abil, vajaduse korral suunamisel.	Õppesisu: kohamäärus (üleval, all, paremal vasakul); tausta ja objekti suhe; osaline kattuvus.
--	--

Mõisted: üleval, all, paremal, vasakul, taust, kattuvus

Praktilised tööd:

1. Looduse kujutamine natuurist, talvine maastik, jne.

Metoodilised soovitused:

1. Mängi erinevaid ruumis orienteerumise mängu. Abiks võivad olla Arhitektuurikooli "Püsi kodus ja uuri ruumi!" tegevused.
2. Kattuvuse selgitamiseks kasutage (mängu)asjade üksteise ette/taha, kõrvale, peale, alla paigutamise ja loodud kompositsioonide pildistamise võtet. Foto järgi saab kompositsiooni uuesti laduda ja kõnega tegevust saata. Sõbrad saavad üksteise fotode järgi kompositsioone taastada.

Teema: Kujundamis- ja kirjaõpetus

Õpitulemused: täiendab mustri rütmi; valmistab juhendamisel tähtpäevalisi ruumikaunistusi.	Õppesisu: kujundatakse erinevaid kooli või rahvakalendri sündmustega seotus toorkuid (kaart; mütside, kinnaste šabloonid jne) Trükitehnikates luuakse mustreid (materjali trükk);
---	---

	lihtsamate ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine; oma nime ja nimetähtede kasutamine kunstiteostes.
--	--

Mõisted: rütm, muster, trükkimine, materjalitrükk, mudel, makett, kirjakunst

Praktilised tööd:

1. Etteantud toorikute kaunistamine muustriga.
2. Materjalitrükk.
3. Rahvuslike mustrite ainetel kaunistused.
4. Oma nime kujundamine vastavalt teemale, aastaajale.
5. PVA-liimiga joonistamine.
6. Lihtsamate mänguasjade valmistamine.

Metoodilised soovitused:

1. Rütmi ja mustri teemade käsitlemisel on hea koostööd teha muusika ja rütmika õpetajatega.
2. Põnev on kuulata muusikat ja seda üles joonistada. Võib proovida joonistamiseks kasutada "Line Raider" joonistamise äppivõi vaadata programmiga loodud videosid.
3. Mustrite joonistamiseks on inspireeriv vaadata tantsupeo videosid ja puuda neid joonega kujutada.
4. Mänguasjade loomiseks annavad erinevad meisterdamisideid jagavad keskkonnad nt "Pinterest" või erinevad ajaveebid nt "FINDING MYSELF YOUNG" palju võimalusi ja juhiseid. Juhiste puhul tasub need eelnevalt läbi teha, et tuvastada raskemad kohad õpilaste jaoks.

Teema: Kunstikultuur	
Õpitulemused: võrdleb enda ja kaaslaste töid: leiab peamised tegelased/objektid, toob esile sarnasusi ja erinevusi; osaleb vestlustes kultuuri ja kunsti teemadel.	Õppesisu: kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja soovide selles osaleda; õpitakse väärtustama enda ja kaaslaste töid ning erinevaid lahendusi; näitusekülastused ja haridusprogrammide kaudu kunstikultuuriga tutvumine.

Mõisted: kunstiteos, maal, graafika, akvarell, skulptuur, näitus

Praktilised tööd:

1. Enda ja kaaslaste tööde vaatlemine ja võrdlemine.
2. Näitusekülastused ja haridusprogrammides osalemine.

Metoodilised soovitused:

1. Kirjeldab enda ja teiste loodud visuaalteosel nähtavat õpitud sõnavara kasutades - nimetab ja kirjeldab teostel nähtavat - mis see on, mida ma näen ja milline see on (kui suur, millise kujuga, mis värvi, milliseid jooni, pindasid, vorme märkab, kuidas need paiknevad?).
2. Mõtle läbi, kuidas saavad kõneraskustega õpilased oma a teiste töid reflekteerida (märgisüsteem, tööleht)

Teema: Tehnikad, vahendid ja materjalid	
Õpitulemused: tunneb ära ja nimetab õpitud töövahendeid ja tehnikaid, kasutab neid kunstitöös oma võimetest lähtuvalt (vajaduse korral õpetaja abiga); sorteerib materjalijääke (vajalik - mittevajalik, saab veel kasutada - ei saa kasutada).	Õppesisu: maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (võtmise) baasoskused; erinevate tekstuuride loomine; trükitehnikad; plastiliinimaal; looduslik materjal ja selle kasutamine; materjalide säästlik kasutamine; prügikunst; töövahendite õige ja ohutu käsitlemine.

Mõisted: tehnikate õppimisega kaasnev sõnavara

Praktilised tööd:

1. Kahemõõtmeliste tööde loomine (joonistamine, maalimine kattevärvide ja akvarellidega, kollaaž, lihtsamad trükitehnikad (papi trükk, materjalitrukk, penoplasti tükk, templitrukk), frotaaž, grataaž jne).
2. Lihtsamate kolmemõõtmeliste tööde loomine. Pisiplastika savist, plastiliinist või voolimismassist. Elementaarsete töövõtete ja tööriistade tundma õppimine.
3. Jõukohane võtmine.
4. Kahe- ja kolmemõõtmeliste tööde kombineerimine.
5. Õiged töövõtted materjalide ja töövahendite kasutamisel.

Metoodilised soovitusd:

1. Loovtööde formaate ja materjale võiks varieerida.
2. Aegajalt tee klassiga ühistöid, kuid aktsepteeri ka neid, kes koostööd teha ei taha.
3. Kui võimalik anna õpilastele valikuvõimalusi materjalis ja tehnikas. Tähtis on, et õpilased tajusid, et alati on valik ja et õpilane autorina on enamasti valiku tegija.

Teema: Töökultuur	
Õpitulemused: 3. klassi lõpetanud õpilane: hoiab õpetaja juhendamisel korras töökoha ja oskab enda järelt koristada; tegutseb võimalikult iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestab kaaslastega; viib alustatud töö iseseisvalt või abiga lõpule; oskab jagada ühiskasutuses olevaid töövahendeid; peab kinni rühmas kokkulepitud reeglitest.	Õppesisu: ülesandeid teostatakse valdavalt koostegEVuses eeskujU ja näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi; õpitakse tasapisi valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid; õpitakse töötama grupis ning jagama ühiskasutuses olevaid töövahendeid; kujundatakse korraharjumusi ja oskusi ning püsivust oma töö lõpule viia.

Mõisted: näidis, juhend, töövahendid, autor

Praktilised tööd:

1. Etteantud küsimustele toetudes enda tööd ja selle valmimise protsessi kirjeldamine- mida ma tegin, kuidas tegin, milliseid vahendeid kasutasin? Kõneraskustega laste puhul võib tööprotsessi etappide kaupa üles pildistada ja hiljem piltidega tegevuse järjekorda laduda.

Metoodilised soovitused:

1. Võimalusel viige kõik alustatud tööd lõpuni. Kui järgmisel tunnil ei saa töödega jätkata tulge hiljem tööde juurde tagasi.
2. Mõtle läbi, kuidas õpilane teab, et töökoht on valmis tööga alustamiseks või tegevuse lõppedes korras, aita reflekteerida.
3. Uuri üldpädevuste lõimingu peatükistsoovitusi erinevate ettevõtmiste ja projektide kohta, mis võivad anda põnevaid sisendeid ja väljundeid (konkursid, näitused) kunstõpetuse tundide põnevamaks ja päevakajalisemaks muutmiseks.

II kooliaste_kunstõpetus

Määruse kohaselt on õppetöö rõhuasetused 4.–6. klassis järgmised

- 1) **Õpitakse tegutsema plaani järgi.** Esialgu on selleks õpetaja koostatud tegevuskava (algoritm). 5. klassis hakatakse ühistegevuses ise plaani koostama ning selle täitmist jälgima. Enesekontrollioskusena õpitakse oma tööd vaatlama ning võrdlema näidisega ja kaaslaste töödega.
 - 2) Ühe osa tunnist moodustavad **illustreeritud kunstivestlused**. Vestluste läbiviimisel arvestatakse põhimõtet lähemalt kaugemale, st tutvutakse esmalt lähiümbruse/kodukandi kunstiga.
 - 3) **Õpitakse kasutama eri väljendusvahendeid;** seostama kujutatavaid objekte paberilehel ja edasi andma figuuride eri asendeid. Sel etapil harjutatakse kujutatavale sobiva tausta loomist.
 - 4) Õpitakse märkama objektide ja kujutiste värvinüansse, objektide osalist kattumist, kujutise suuruse visuaalset (optilist) vähenemist kauguses.
 - 5) **Vaadeldakse ja kirjeldatakse oma ja kaaslaste kunstitöid.** Õpilaste töödest korraldatakse klassis ja koolis näitusi. Võimaluse korral külastatakse kunstinäitusi (sh õpilastööde näitusi väljaspool kooli).
 - 6) **Suureneb kasutatavate töövahendite ja -materjalide hulk** (kattevärvide kõrval võetakse kasutusele akvarellid). Joonistamisel-maalimisel kasutatakse võimalikult erinevaid tööformaate.
4. klass kunstõpetus

Määruse järgi 4. klassi lõpuks õpilane:

- 1) kujutab inimest paigalasendis;
- 2) jälgib pinna katmisel kujutise kontuuri;
- 3) segab põhivärvidest II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul);
- 4) kujutab esemeid kahel horisontaalsel abijoonel (ees, taga);
- 5) voldib paberit eeskuju järgi.

Teema: Kujutamise- ja vormiõpetus	
Õpitulemused: märkab esemete, inimeste ja loomade kujutamisel neile iseloomulikke tunnuseid; kujutab inimest paigalasendis.	Õppesisu: inimeste, esemete ja looduse kujutamisel kujutatava iseloomulike tunnuste märkamine ja oskuste piires esiletoomine; ruumisuhete märkamine ja arvestamine (väiksem-suurem, kitsam-laiem, peenem-paksem, pikem-lühem jne) ja õpitud ruumisuhteid pildil (kõrval, ülal, all jne); ruumi kujutamine enda ümber; emotsioonide kujutamine kunstitöös.

Mõisted: asend, pinna faktuur, proportsioon, mõõtühik, mudel, emotsioon

Praktilised tööd:

1. Pinna faktuuride kompimine ja järgnev kujutamine. Valminud faktuuride abil kujutamine.
2. Loomade joonistamine, nende iseloomulikud asendid, karvkate: siledad, karedad, pika- ja lühikarvalised jne.
3. Inimese kujutamine etteantud keha detailide abil. Praktilised harjutused inimese kehaosade teadvustamiseks ja mõistmiseks. Paarisjoonistamine (üks joonistab teist, kehakontuuri joonistamine põrandal jne).
4. Mõõtmine (mõõtühikud, esialgu mõõtmine käelabaga, peapikkustega jne).
5. Ruumi tunnetamine - kujutamine, hooned väljast ja seest.
6. Lihtsamate emotsioonide kujutamine: silmade, kulmude ja suu eri asendi. Emotsioonikaartide kasutamine: rõõmus, kurb, vihane, üllatunud, vastikustunne. (Minu tänane emotsioon).

Metoodilised soovitused:

1. Pinna faktuuride kompimiseks varu endale erinevaid materjale (lambavill, vilt, suled, erinevad nahad, siid, jne) Võta aega kujutada kombitavat. Kompida võiks materjale esmalt silmad kinni. Seosta kombitavat loomade karvkatte ja nahaga. Uurige loomi (pilt, video võimalusel päriselu) ja tehke otsuseid, mismoodi võiks tema nahka kujutada.
2. Proportsioonide tajumiseks tee praktilisi tegevusi: käelaba või sammu pikkusega mõõtmine, vihikuga mõõtmine, mõõdulindiga mõõtmine. Arutlege koos suhete üle (laud on 6 sammu lai, diivan 12, järelikult diivan on poole võrra laiem) Koduseks ülesandeks koduga seotud mõõtmiseid (minu tuba, vaip, voodi, kummut).
3. Kui õpilaste oskused võimaldavad, siis arutage läbi, mitu pea pikkust on õpilased ise pikad, nende erinevad kehaosad. Harjutage joone jaotamist 8 võrdseks lõiguks ja ja kujutage nende

lõikude toel kriipsujukusid.

Teema: Värvusõpetus	
Õpitulemused: segab põhivärvidest II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul).	Õppesisu: värviring: põhivärvid ja sekundaarsed värvid, vastandvärvid; värvide segamine (helestamine/tumestamine); soojad värvid, külmad värvid.

Mõisted: põhivärvid, sekundaarsed värvid, vastandvärvid, helestamine, tumestamine, soojad värvid, külmad värvid

Praktilised tööd:

- 1) Värvide segamis tabel, värvide sõprus (selgitada, missuguse tunnuse alusel võiksid värvid sõbrad olla, näiteks vastandvärvid) seleta segamistabeli põhimõtet.
- 2) Tee erineva ülesandega värviribasisid: skeemitabeli abil, helestades, tumestades, vastandvärvidega jne.

Metoodilised soovitused:

1. Õpilastel laual ainult põhivärvid, must ja valge.
2. Innusta õpilasi värve segama - mugavusest kasutavad sageli valmissegatud värve. Tee näiteks reegel, et looduse maalimisel kasutatakse alati segatud värve.

Teema: Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	
Õpitulemused: kujutab esemeid kahel horisontaalsel abijoonel (ees, taga).	Õppesisu: esiplaan ja taust, osaline kattuvus; portree või horisontaalformaad; suurussuhted ning paiknemine üksteise ja vaataja suhtes; tasapinnalised ja ruumilised teosed.

Mõisted: esiplaan, taust, kattuvus, portreeformaad- vertikaalformaad, horisontaalformaad, kõrval, ülal, all, ees, taga, tasapinnaline teos, ruumiline teos

Praktilised tööd:

1. Maastikumaalid: puude kujutamine ees ja taga, loomaade kujutamine puu ees ja taga, eespool suurem, silmapiiril väiksem.
1. Esemete (nõude, köögiviljade)) kujutamine ees ja taga.
2. Erinevate formaatide kasutamine näit looduspildi ja inimese joonistamisel.
3. Voolimine- tasapinnaline (reljeef) ja ruumiline.

Metoodilised soovitused:

1. Õpeta kasutama kujutamisel abijooni. Laduge koos esemed läbi enne joonistamist, uurige

paiknemist erinevate külgede pealt (foto).

Teema: Kujundamis- ja kirjaõpetus	
Õpitulemused: kaunistab tähtpäevadeks ruumi; osaleb ühise keskkonna kujundamisel.	Õppesisu: ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine; rütmiharjutused ja mängud kirjaelementide ja tähtedega (joonistatult, maalitult, rebitult, volditult); märkide ja sümbolite tähendused (klassis, koolis, tuttavas keskkonnas olevad); voolimine; ühise ruumi (klassi) kujundamine tähtpäevadeks.

Mõisted: ruumiline kompositsioon, makett, mudel, rütm, märgid ja sümbolid (lipp, süda, rist, muna, jõuluvana, päkapikk jne)

Praktilised tööd:

1. Ruumi kujundamine tähtpäevaks (jõulud, sõbrapäev jne).
2. Rütmiharjutus tähtedega või rahvusliku mustri elementidega.
3. Märgid ja sümbolid klassis, koolis, traditsioonides (lipp, süda, rist, muna, jõuluvana, päkapikk jne).
4. Lihtsa eseme voolimine (kott, karp) ja selle dekoreerimine.

Metoodilised soovitused:

1. Kaasa õpilased ruumikaunistamise protsessi, kaunistuste paigutamine klassi, kooliruumi arendab muuhulgas ka ruumitaju.
2. Kleepimise korral rütmiharjutuses võivad olla elemendid eelnevalt välja lõigatud (eriti rahvuslikud elemendid).
3. Enda märgi kujundamine igal õppeaastal ja nende märkide alleshoidmine ning hilisemates klasside võrdlemine on põnev ja informatiivne.

Teema: Kunstikultuur	
Õpitulemused: osaleb vestlustes kultuuri ja kunsti teemadel; töötab kaasa muuseumitundides; väärtustab enda ja kaaslaste töid; märkab ja väärtustab erinevaid lahendusi.	Õppesisu: kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja soovi ise selles osaleda; näitusekülastused ja haridusprogrammide kaudu kunstikultuuriga tutvumine; teos, maal, skulptuur, kunstnik, autor; teiste loomingu kasutamine.

Mõisted: maal, skulptuur, kunstnik, autor, maalikunstnik, skulptor, autoriõigus, kunstimuuseum,

galerii

Praktilised tööd:

1. Kunstiliikide tutvustamine ja kunstitööde jagamine liikide kaupa. Teooriale järgneb praktiline töö, aga võib ka mõnikord vastupidi.
2. Võta aeg arutleda klassis valminud tööde üle - iga laps räägib enda tööst, kas või 1-2 sõna. Mis on minu/kaaslase töös erinevat ja sarnast.
3. Muuseumitundide ja virtuaalnäituste külastused.
4. Huvitavad jutustused/legendid teoste kohta.

Metoodilised soovitused:

1. Muuseumitunni asemel võib külastada ka virtuaalnäitusi.
2. Muuseumid pakuvad ka virtuaaltunde (Tallinna Kunstihoone).
3. Õpilane kirjutab/kleebib oma teose oma nime (autorlus). Tehke koos sildid või valmista ette universaalsed sildid, mida on kerge klassis täita ja töödele lisada.
4. Loo mõistepank õpilasele: mõisted sobivas kirjas (trükitäht, kirjatäht või kirjutavad ise) lehekestel, mida kleebitakse oma kunstiõpetuse vihikusse/mappi. Vihikut täiendatakse pidevalt aastate jooksul.

Teema: Tehnikad, vahendid ja materjalid	
Õpitulemused: kasutab töös erinevaid materjale, sh taaskasutatavaid materjale; kasutab võimaluse korral erinevaid digivahendeid.	Õppesisu: keerukamad ja pingutust nõudvad töövõtted: paberi rebimine, lõikamine joont mööda, voltimine, guašside, akvarellide, pastellide, kriitide jm joonistusvahendite kasutamine; voolimine: ümarplastika ja reljeef; kollaaž; digivahendite kasutamise: arvuti joonistamine, foto, fotokollaaž.

Mõisted: rebimine, lõikamine, voltimine, voolimine, guašš, akvarell, pastell, kriit, kattevärv, ümarplastika, reljeef, kollaaž, foto, arvutijoonistus

Praktilised tööd:

1. Karbi pinnalaotuse lõikamine.
2. Koti/karbi voltimine.
3. Rebitud kujunditest kollaaž.
4. Fotojaht vastavalt aastaajale või tähtpäevale.
5. Arvutiga joonistamine.

Metoodilised soovitused:

1. Tee valik, millistele tehnikatele õppeaasta jooksul keskendud.

2. Proovi teha sama ideega tööd erinevate vahenditega, et õpilane saaks kogeda vahendite erinevust ja võrrelda tulemust.
3. Joonistusprogrammid: <https://koolielu.ee/tools/?tag=joonistamine>.

Teema: Töökultuur	
Õpitulemused: 4. klassi lõpetanud õpilane: mõistab töövahendite säästliku kasutamise vajalikkust ja oskab seda juhendamisel rakendada; kirjeldab tööprotsessi, väärtustab erinevaid lahendusi, vajaduse korral õpetaja abiga.	Õppesisu: õpitakse tasapisi valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid; õpitakse kirjeldama oma tööprotsessi; õpitakse väärtustama enda ja kaaslaste töid ning erinevaid lahendusi; initsiatiivi toetamine, spontaansuse ja loovuse tunnustamine.

Mõisted: säästlikkus, tööprotsess

Praktilised tööd:

1. Töö eesmärgi selgitamine, tehnikavaliku põhjendus (mida teeme, miks teeme, kuidas teeme).
2. Taaskasutus (paberid, olmejäägid).
3. Ühiskasutatavate töövahendite korrastus.
4. Töölaua korrashoid tööd tehes ja pärast tööd.

Metoodilised soovitused:

1. Mõttele läbi ja tutvusta taaskasutuse reeglid (kasutatud paberilehed, erikujulised värvipaberijäägid (mida kogun, ja kuhu, mida viskan) mustandid, aluspaberid, ühiskasutatavate värvide väljavalamine, palettide puhastamine, liimimisalused, pintslite hooldus).
2. Innusta kaasa tegema, loo toetav töökeskkond, ära reeglitega üle pinguta.
3. Uuri üldpädevuste lõimingu peatükist soovitusi erinevate ettevõtmiste ja projektide kohta, mis võivad anda põnevaid sisendeid ja väljundeid (konkursid, näitused) kunstiõpetuse tundide

ÕPPEAINE	KUNST LÕK
NIMETUS	
	TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

II KOOLIASTE	Õpitakse tegutsema plaani järgi. Esialgu on selleks õpetaja koostatud tegevuskava (algoritm). 5. klassis hakatakse ühistegevuses ise plaani koostama ning selle täitmist jälgima. Enesekontrollioskusena õpitakse oma tööd vaatlema ning võrdlema näidisega ja kaaslaste töödega. • Ühe osa tunnist moodustavad illustreeritud kunstivestlused. Vestluste läbiviimisel arvestatakse põhimõtet lähemalt kaugemale, st tutvutakse esmalt lähiümbruse/kodukandi kunstiga. • Õpitakse kasutama eri väljendusvahendeid; seostama kujutatavaid objekte paberilehel ja edasi andma figuuride eri asendeid. Sel etapil harjutatakse kujutatavale sobiva tausta loomist. • Õpitakse märkama objektide ja kujutiste värvi nüansse, objektide osalist kattumist, kujutise suuruse visuaalset (optilist) vähenemist kauguses. • Vaadeldakse ja kirjeldatakse oma ja kaaslaste kunstitöid. Õpilaste töödest korraldatakse klassis ja koolis näitusi. Võimaluse korral külastatakse kunstinäitusi (sh õpilastööde näitusi väljaspool kooli). • Suureneb kasutatavate töövahendite ja -materjalide hulk (kattevärvide kõrval võetakse kasutusele akvarellid). Joonistamisel-maalimisel kasutatakse võimalikult erinevaid tööformaate.
III KOOLIASTE	Alustatakse tutvumist visuaalse kunsti liikide ja väljendusvahenditega. Tutvutakse kunsti valdkondadega seotud elukutsetega, st isikute ja nende põhitegevusega (nt skulptor, arhitekt, restauraator jne). Õpitakse märkama kunstiilminguid lähiümbruses ning käituma niisugusel viisil, et see ei kahjustaks loometööd ja kultuuriväärtusi. • Õppeülesandeid sooritatakse mitmetunniliste tsükklitena, milles vahelduvad eriiseloodega tööd. Õppeülesannete täitmisel toetutakse näitvahenditele. • 7.–9. klassis kujuneb õpilastel analüütilis-sünteetiline tajumis võimaldab teadlikumalt vaadelda ja võrrelda objektide visuaalseid karakteristikuid (vormi, suurusuhteid, paiknemist ruumis, varju, värvi nüansse jne). Õpitakse ruumilist kujutamist tasapinnal. Modelleeritakse

	eri materjalidest skulptuure, rõhuasetus on detailidel ja kujunduselementidel. Joonistustes on põhirõhk inimese kujutamisel võimalikult õigetes proportsioonides, erinevas töö- ja elukeskkonnas • Võetakse kasutusele suuremat osavust nõudvad töövahendid (sirkliid, lõikenoad), õpitakse neid kasutama tehnoloogiliselt õigesti, säästlikult ja ohutusnõudeid arvestades. • Suureneb kunstivestluste osa praktilise töö tundides. Õpitakse tundma tuntumaid kunstnikke, vaadeldakse ja kirjeldatakse õpitud oskuste piires nende teoseid. Näidete varal õpitakse eristama kunstiliike ja eri ajastute -stiile. Saadavad teadmised seotakse õpilaste kogemustega (filmides nähtu, reisil kogetu). Harjutatakse visuaalse teabe otsimist (pilt-teatmeteostest, Internetist) ning selle kasutamist loomingulise töö eeskujud või lähtepunktina. • Harjutatakse jooniste ja skeemide mõistmist; tõuseb ruumilise kujutamise osakaal. Suunatakse vaatlema inimeste kehakeelt ja miimikat ning seda kujutama. • Kunstiõpetuse ülesannete täitmisel pööratakse tähelepanu töövahendite ja -materjalide tehnoloogiliselt õigele kasutamisele. Õpitakse kasutama käe kindlust ja täpsust nõudvaid tehnikaid (nt paljundusgraafika).	
	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU sh praktilised tööd, õpiprojektid, õppetegevus väljaspool klassiruumi, kogukonnapraktika vm õppetegevused
5.klass	Kujutamise- ja vormiõpetus • kujutab inimest ja muid elusolendeid liikumises (vajadusel abiga); • väljendab kunstitöös erinevaid emotsioone, kasutab selleks värve.	Kujutamise- ja vormiõpetus • inimeste, esemete ja looduse kujutamisel kujutatava iseloomulike tunnuste esiletoomine; • ruumisuhete arvestamine (kõrval, ülal, all jne);

		• inimeste ja muude elusolendite liikumises kujutamine; • emotsioonide kujutamine kunstitöös. Mõisted: mõõtühik, mudel, skeem, kahemõõtmeline teos, kattumine, teravus, suurus, poos Praktilised tööd: 1. Koopamaali tüüpi kujutamine (võimalusel jutustav pilt). 2. Erinevate spordialade ja /või tantsimise kujutamine (kriipsujuku asendite läbi). 3. Teraskarkassiga inimese mudeli meisterdamine. 4. Koomiks loomadest. 5. Animatsiooni loomine (inimese/ looma liikumine (arvutijoonistustel põhinev)). 6. Detailist terviku jätkamine Õppevara: "Joonistan inimest", I. Raudsepp "Joonistamise lühikursus", <u>E. Maddalena</u>
	Värvusõpetus • segab põhivärvidest II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul; • eristab külmi ja sooje värvusi, oskab toone helestada ja tumestada.	Värvusõpetus • värviring: põhivärvid ja sekundaarsed värvid, vastandvärvid; • värvide segamine (helestamine/tumestamine); • soojad värvid, külmad värvid; • värvuste nimetused. Mõisted: Põhivärvid, sekundaarsed värvid, vastandvärvid, helestamine, tumestamine, soojad värvid, külmad värvid.

Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus

- osaleb ühise keskkonna kujundamisel.

Praktilised tööd:

1. Värviring ja sellest pildi kujundamine(vihmavari, vaateratas, jne).
2. Ühe ja sama pidi maalimine külmade ja soojade värvidega. Kuum päev ja külm päev.
3. Vestlused värvide mõjust ja moevärvide.

Õppevara:

"Kunst 4.-6. klass" H. Gabral
Pärnumaa Kutsehariduskeskuse
õpiobjekt Värv kui sümbol
"Värvide salaelu", K. St Claire
"Värvide nägemine ja värvimaailm", S.Paluveer
Sisuloome ekoolikoti materjal

Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus

- ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine;
- rütmiharjutused ja mängud kirja elementide ja tähtedega (joonistatult, maalitult, rebitult, volditult)
- märkide ja sümbolite tähendused (klassis, koolis, tuttavas keskkonnas);
- volimine;
- ühise ruumi (klassi) kujundamine tähtpäevadeks.

Mõisted: ruumiline kompositsioon, makett, mudel, rütm, märgid ja

	Tehnikad, vahendid ja materjalid • kasutab suunamisel õpitud tehnikaid kunstitööde loomisel ja lähiümbruse kujundamisel.	sümbolid, illustratsioon. Illustraator Praktilised tööd: 1. Ruumi kujundamine tähtpäevaks(jõulud, sõbrapäev jne). 2. Erinevate ruumide ja keskkondade kirjeldamine (tuba, elamu, korter, suvekodu, kool, muuseum, kaubanduskeskus, linnaväljak, aed, park...). 3. Rütmiharjutus tähtedega, rahvusliku mustri elementidega, kooli sümboolika kasutamine. 4. Lihtsa eseme voltimine (kott, karp, lill, mänguasjad jne) ja selle dekoreerimine. 5. Makett kasutades taaskasutusmaterjale. 6. Raamatukujundus: kaanekujundus, illustratsioon. Õppevara: "Kunst IV-VI" klassile, H. Gabral "Origami. Taluelu", M. Ono "Kaunis kiri. Kirjaõpik 7.-9. klassile", J. Mäemat "Pihuloomad" C. Kütt "Disainispikker" M. Rehepapp Tehnikad, vahendid ja materjalid • keerukamad ja pingutust nõudvad töövõtted: paberi rebimine, lõikamine joont mööda, voltimine; • kollaaž;
--	--	--

- guaššide, akvarellide, pastellide, kriitide jm joonistusvahendite kasutamine;
- voolimine: ümarplastika ja reljeef;
- materjalide säästlik kasutamine;
- digivahendite kasutamise valik: arvuti joonistamine, foto, fotokollaaž.

Praktilised tööd:

1. Kujutava kunsti tööd:
 - a. maal - akvarellmaal, kattevärvidega maal (guašš, akrüül), kollaaž sh 2D ja 3D tööde kombineerimine;
 - b. graafika (illustratsioon, kirjakunst, tarbegraafika, plakat, koomiks, pliatsi-, söe- ja tušijoonistus);,
 - c. skulptuur (plastika ja reljeef).
2. Tarbekunsti valdkonna tööd, sõltuvalt õpetaja oskustest ja kooli võimalustest:
 - a. klaasikunst;
 - b. tekstiilikunst;
 - c. keraamika;
 - d. kirjakunst (kalligraafia);
 - e. disain.
3. Muu visuaalkunst:
 - a. filmikunst sh animatsioon;
 - b. fotokunst;

- mõistab töövahendite säästliku kasutamise vajalikkust ja oskab seda juhendamisel rakendada;
- kirjeldab tööprotsessi, enda ja kaaslaste töid, väärtustab erinevaid lahendusi, vajaduse korral õpetaja abiga.

- c. muu digitaalne loometöö.

Õppevara:

"Käsitöö" K. Sorrell
 Kunst IV-VI klassile" H: Gabral
 "Kunstiõpetuse tööraamat 5. klassile", I. Raudsepp
 "Kunsti töötuba lastele" S. Caughey
 "Laste kunstiraamat" F. Watt
 "Loov kunst", T. Bunkers, K. Durkin, M. Grimshaw
 Joonistusprogrammid:

<https://koolielu.ee/tools/?tag=joonistamine>

Töökultuur

- õpitakse valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid;
- õpitakse kirjeldama oma tööprotsessi;
- õpitakse väärtustama enda ja kaaslaste töid ning erinevaid lahendusi;
- initsiatiivi toetamine, spontaansuse ja loovuse tunnustamine;
- video juhiste järgi töötamine.

Praktilised tööd:

1. Õpeta loominguliste tööde jaoks, lähtuvalt eesmärgist valima töövahendid ja -võtted.
2. Pööra tähelepanu säästlikkusele, õpeta, kuidas üht või teist

		materjali, töö vahendit kasutada. 3. Kirjelda tööprotsessi ja õpeta seda jälgima (kõigepealt teeme,.... , siis lisame..... ja lõpuks või täna teeme... järgmine kord täiendame ja viimistleme). 4. Töid hinnates, too välja kriteeriumid, mida hindad. Õppevara: <u>Kiirtee iseseisva õppeni</u> Hariduse tehnoloogiakompass, Harno Põhikooli riikliku õppekava <u>kunstiõpetuse metoodilised soovitused</u>
6.klass	Kujutamise- ja vormiõpetus • arvestab juhendamisel ja näidise abil inimese täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jalgade pikkust terve keha pikkuse suhtes; • näo kujutamisel arvestab silmade asukohaga; • loob kujutatavale sisult ja vormilt sobiva tausta.	Kujutamise- ja vormiõpetus • inimeste, esemete ja looduse kujutamisel õpitakse kujutatava iseloomulike tunnuseid esile tooma (sh karakter); • inimese kujutamisel õpitakse arvestama proportsioonidega; • figuuride joonistamisel õpitakse kasutama liikumisjooni; • erinevad keskkonnad ja nende kujutamine; • õpitakse ruumilist kujutamist tasapinnal. Mõisted: figuur, karakter, proportsioon, liikumisjoon, anatoomia, tasapind, ruum, kahe- ja kolmemõõtmelisus

	Värvusõpetus kujutab temaatilistes töödes värvide abil	Praktilised tööd: - Mõõtmistehnikate õppimine: mõõteriistad, abivahendid, mõõdu võtmine, mõõtude võrdlemine, keskpunkt. - Inimese kujutamine: erinevad poosid, erinevas eas, erinevates keskkondades. - Lindude, loomade, taimede kujutamine neile iseloomulikus keskkonnas ja iseloomulike värvide vm detailidega; - Erinevate keskkondade kujutamine: looduslik, tehis, linnaruum, puhkeala, töökeskkond, veekeskkond, õhuruum jne. - Ruumi kujutamine, kolmemõõtmelisus: pikkus, laius, kõrgus. Õppevara: "Joonistan inimest", I. Raudsepp "Joonistamise lühikursus", <u>E. Maddalena</u> "Rotermanni Kvartali linnaruumiõppe töövihik" K. Kriit (<u>tutvustus</u>) "Ole arhitekt!" K. Koov (<u>tutvustus</u>) Värvusõpetus - värviring: vastandvärvid, lähisvärvid ja värvide harmoonia; - toon-toonis värvimine;
--	--	--

	tegevuse aega ja kohta.	• värvitaju arendamine (varjutamine); • värvide abil aja kujutamine (aastaaeg, ööpäeva tsükkel); • värvidega olulise info rõhutamine. Mõisted: vastandvärvid, lähisvärvid, harmoonia, toonid, värviüleminek Praktilised tööd: 1. Värvipaleti joonistamine kolme põhivärvi abil eeskujuks värviring. 2. Värvuste nimetused nt magentapunane, maasikapunane, korallpunane jne). 3. Vastandvärvi paaridega pildi värvimine ja värvi tasakaalu saavutamine. 4. Värvi üleminekute (ühelt värvilt teisele) kasutamine värvimisel. Õppevara: "Kunst 4.-6. klass" H. Gabral Pärnumaa Kutsehariduskeskuse õpiobjekt <u>Värv kui sümbol</u> Värvused, <u>Videoõps</u> "Värvide salaelu", K. St Claire "Värvide nägemine ja värvimaailm", S.Paluveer <u>Sisuloome ekoolikoti materjal</u> Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus • väljendab kujutatava suuruse muutumise abil selle paiknemist Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus • horisontaaljoon taeva ja maa rõhutamiseks; • kujutatava suurus pildiruumi sees;
--	--------------------------------	--

pildiruumis ees- ja tagapool.

- ühe koondumispunktiga perspektiiv;
- tööd joonlaua ja sirkliga, geomeetrilised elemendid.

Mõisted: portree- ja horisontaalformaad, kompositsioon, esiplaan, taust, pildi sügavus (koondumispunkt)

Praktilised tööd:

1. Paigutuste läbimängimised detailidega paberil või muul taustal, fotod erinevatest paigutustest.
2. Kuubi joonistamine frontaal perspektiivist (näide).
3. Malelaua joonistamine (näide: malelaua joonistamine.pdf).
4. Erinevate teoste kirjeldamine kompositsiooni elementide kaudu (esiplaanil on, selle taga on....., paremal asub..., puu katab osaliselt maja jne).

Õppevara:

"Geomeetrilised kujundid" OpiQ keskkonnas "Joonistamise lühikursus", E. Maddalena Eesti Kunstimuuseumi digikogu <http://digikogu.ekm.ee/> (registreeru kasutajaks) Kumu Kunstimuuseumi virtuaaltuur <http://www.foto360.ee/tmp/kumu2/> Eesti Muuseumide Veebivärv

	Tehnikad, vahendid ja materjalid • kasutab juhendamisel lihtsamaid kujunduspõhimõtteid erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel; • märkab kujunduselemente keskkonnas.	http://muis.ee/et/ Google Art Project – paljude kunstimuuseumide virtuaaltuurid ja kvaliteetsed reproduktsioonid www.googleartproject.com Tehnikad, vahendid ja materjalid • õpitakse lihtsamaid kujunduspõhimõtteid erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel; • tarbekunst - mudelite loomisel lähtutakse otstarbest, materjalist, tehnoloogiast ja ilu mõistest; • teksti kasutamine loovtöös; • teksti illustreerimine ka digitaalseid vahendeid kasutades. Mõisted: probleem, lahendus, märk, sõnum, logo, reklaam, disain, otstarve, element, (kalligramm) Praktilised tööd: 1. Arutelud ja näited disaini erinevate valdkondade kohta: tootedisain, moedisain, veebidisain, graafiline disain jne) (ATolts tegevusleht IIlast e A3.pdf). 2. Kujundusgraafika tööd raamat, ajaleht, plakat,
--	--	--

		reklaamid, pakend, kaubamärk logo (Reklaam ja logo õpetajajuhend ja töölehed.pdf). 3. Pakendite voltimine ja tähtpäevale vastav kaunistamine. 4. Täheelementidega mustrid (soovitused J. Mäemati kirjaõpikust: Jüri Mäemat "Ornamentaalse id harjutusi kirjatähtedega."pdf). 5. Kalligrammide joonistamine (fantaasiakiri). Õppevara: "Disainispikker", M. Rehepapp (raamatu tutvustus) Disainiaasta aastaraamat 2006, (Disainiaasta raamat.pdf) "Kaunis kiri". kirjaõpik 7.-9. klassile, J. Mäemat
	Töökultuur - planeerib juhendamisel etteantud tööülesande protsessi ja teeb kavandi järgi valmis töö kas individuaalselt või grupidena, võimaluse korral projektõppe raames; - töötab lihtsama videojuhendi järgi ja pildistab oma tööetappe ja/või valmis tööd;	Töökultuur - õpitakse oma tegevust kavandama ja kontrollima, valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid; - tehaakse nii individuaal kui grupidid; - pööratakse enam tähelepanu tööde vormistamisele; - kavandatakse mahukamaid ja pikemaid (mitmetunniseid) projekte;

	• kasutab materjale keskkonnasõbralikult vajadusel abiga.	• töökoha otstarbekas organiseerimine ja selle korrashoid; • loodust säästva tarbimise põhimõtted ja nende rakendamine oma loovtööde teostamisel. Mõisted: kavand, projekt, viimistlus, keskkonnasõbralik, taaskasutus, korduvkasutus Praktilised tööd: 1. Tööoskuste ja tehnikate õppimine. 2. Materjalide tundmaõppimine. 3. Tööde vormistamine sh korrektse etiketi lisamine töödele. 4. Tööruumi korrashoidu tagavate reeglite tutvustamine ja nendest kinnipidamine. 5. Ringmajanduse teemade (materjali säästlik kasutamine ja taaskasutamine) rakendamine. Õppevara: Ringmajandus https://ringmajandus.envir.ee/et/ringmajandus Kiirtee iseseisva õppeni Hariduse tehnoloogiakompass, Harno Põhikooli riikliku õppekava kunstiõpetuse metoodilised soovitused
7.klass	Kujutamise- ja vormiõpetus	Kujutamise- ja vormiõpetus

Õpitulemused:

- inimeste, esemete ja looduse kujutamisel oskab olulisi detaile esile tõsta, oskuste piires arvestab proportsioonidega kujutamisel;
- oskab inimesi kujutada erinevates ametites sobiva tausta ja ametile omaste detailidega;
- figuuride joonistamisel oskab märgata selle liikumisjooni ja kasutama neid;
- oskuste piires kujutab ruumilisi vorme tasapinnal;
- oskab erinevate joonte ja mustritega luua eriilmelisi pindu.

- inimese kujutamine - proportsioonide ja kujutatava iseloomulike tunnuste esiletoomine;
- inimese erinevates rollides kujutamine (ametid, tööasendid jne);
- ruumilisuse kujutamine (risttahukas, püramiid, silinder, kera);
- op-kunsti teemade käsitlemine;
- valguse ja varjuga arvestamine joonistamisel;
- ümbritseva keskkonna kujutamine (siseruumid, väliskeskkond, linnaruum, loodus).

Mõisted: figuur, proportsioon, detail, isikupära, liikumisjoon, tasapind, ruumilisus, vari, opkunst, illusioon

Praktilised tööd:

1. Mõõtmistehnikate õppimine: mõõteriistad, abivahendid, mõõdu võtmine, mõõtude võrdlemine, keskpunkt.
2. Inimese kujutamine: erinevad poosid, erinevas eas, erinevates keskkondades.
3. Lindude, loomade, taimede kujutamine neile iseloomulikus keskkonnas ja iseloomulike värvide vm detailidega.
4. Erinevate keskkondade kujutamine: looduslik, tehiskeskkond, linnaruum,

		puhkeala, töökeskkond, veekeskkond, õhuruum jne. 5. Ruumi kujutamine, kolmemõõtmelisus: pikkus, laius, kõrgus. 6. Op kunsti teemalised praktilised tööd. Õppevara: "Joonistan inimest", I. Raudsepp "Joonistamise lühikursus", <u>E. Maddalena</u> "Rotermanni Kvartali linnaruumõppe töövihik" K. Kriit (<u>tutvustus</u>) "Ole arhitekt!" K. Koov (<u>tutvustus</u>) Värvusõpetus • värviring: vastandvärvid, lähisvärvid ja värvide harmoonia; • toon-toonis värvimine; • värvitaju arendamine (varjutamine); • värvidega olulise info rõhutamine. Mõisted: värviskeem, värviratas, harmoonia, vastandumine, vastandvärvid, lähisvärvid, pildi sügavus, vari Praktilised tööd: 1. Värvipaleti joonistamine kolme põhivärvi abil eeskujuks värviring.
	Värvusõpetus • oskab kasutada värviringi oma loovtöö värviskeemi kokkupanekuks: vastandvärvid, lähisvärvid ja värvide harmoonia, toon-toonis värvimine; • oskuste piires varjutab, et anda oma loovtööle sügavust; • oskab värvidega rõhutada olulist; • oskab värvide ja varjutusega luua eriilmelisi pindu.	

	Kunstikultuur • tunneb ja liigitab vaadeldud kunstitöid (skulptuur, maal, arhitektuur, graafika); • mõistab originaali, reproduktsiooni ja võltsingu olemust.	2. Värvuste nimetused nt magentapunane, maasikapunane, korallpunane jne). 3. Vastandvärvi paaridega pildi värvimine ja värvi tasakaalu saavutamine. 4. Värvüleminekute (ühelt värvilt teisele) kasutamine värvimisel. 5. Monokroomne pilt. Õppevara: Pärnumaa Kutsehariduskeskuse õpiobjekt <u>Värv kui sümbol</u> "Värvide salaelu", K. St Claire "Värvide nägemine ja värvimaailm", S.Paluveer <u>Sisuloome ekoolikoti materjal</u> Kunstikultuur • tutvutakse Eesti kunsti tähteostega; • op kunst ja popkunst ja installatsioon; • huvitavad funktsionaalsed ja dekoratiivsed objektid, märgid ja kirjad linnaruumis (sh graffiti); • vestlused lihtsamatel kunstiga seotud teemadel seal hulgas originaalteos ja võltsing. Mõisted: kunstileikidega seotud sõnavara: žanr, portree, natüürmort, vaade, linnavaade, maastikuvaade, interjäär, op kunst, popkunst Praktilised tööd: 1. Kunstiliikide <u>tutvustamine liikide kaupa</u>, tööde liigitamine sobiva
--	--	---

		kategooria alla, reprod maalimine. 2. Kunstiteoste vaatlemine fotodelt, videost, internetist, näitusel, muuseumitund, virtuaaltuur, näituse külastus, linnaruumis olevate kunstiteoste uurimine (<u>Tallinna linnaruumi kunstikaart</u>, <u>Tartu tänavakunsti kaart</u>). 3. Teoste kirjeldamine õpilaste poolt (kirjeldamine, tõlgendamine, hinnang) sobiva sõnavara arendus. <u>Visuaalne kirjaoskus</u>. 4. Võimalusel õpilaste poolt narratiivide loomine: karakter, tegevuspaik, tegelased, sissejuhatus, teemaarendus, kulminatsioon, lahendus (koomiks, animatsioon, <u>Animatsiooniprojekti stsenaarium.pdf</u>). 5. Arutelud tunnis valminud tööde üle - iga laps räägib enda tööst, klassikaaslase töödest, õpilastega koos näituste ülespanek. (<u>Kunstiteose ja tööprotsessi analüüsi toetavad küsimused.pdf</u>). Õppevara: "Kunstilugu lastele" G. M. Roig "Kunst IV-VI klassile" H: Gabral "Kunstiõpetuse tööraamat 5. klassile", I. Raudsepp
--	--	--

	Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus • oskuste piires püüab pildile anda sügavust; • oskab kasutada joonlauda ja sirklit ning püüab mõõtmisel olla täpne.	Eesti Kunstimuuseumi digikogu http://digikogu.ekm.ee/ (registreeru kasutajaks) Kumu Kunstimuuseumi virtuaaltuur http://www.foto360.ee/tmp/kumu2/ Eesti Muuseumide Veebivärv http://muis.ee/et/ Google Art Project – paljude kunstimuuseumide virtuaaltuurid ja kvaliteetsed reproduktsioonid www.googleartproject.com Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus • horisontaaljoon taeva ja maa rõhutamiseks; • ühe koondumispunktiga perspektiiv; • tööd joonlauda ja sirkliga, geomeetrilised elemendid, täpsus. Mõisted: horisontaalne, vertikaalne, koondumispunkt, mõõtmine, sirkel, ringjoon, diameeter, küljepikkus Praktilised tööd: 1. Paigutuste läbimängimised detailidega paberil või muul taustal, fotod erinevatest asenditest. 2. Kuubi joonistamine frontaal perspektiivist (<u>näide</u>). 3. Malelaua joonistamine (näide: <u>malelaua joonistamine.pdf</u>). 4. Erinevate teoste kirjeldamine kompositsiooni
--	---	--

		elementide kaudu (esiplaanil on, selle taga on....., paremal asub..., puu katab osaliselt maja jne). Õppevara: "Geomeetrilised kujundid" <u>OpiQ</u> <u>keskkonnas</u> "Joonistamise lühikursus", <u>E. Maddalena</u> Eesti Kunstimuuseumi digikogu http://digikogu.ekm.ee/ (registreeru kasutajaks) Kumu Kunstimuuseumi virtuaaltuur http://www.foto360.ee/tmp/kumu 2/ Eesti Muuseumide Veebivärv http://muis.ee/et/ Google Art Project – paljude kunstimuuseumide virtuaaltuurid ja kvaliteetsed reproduktsioonid www.googleartproject.com Kujundus- ja kirjaõpetus • proovib lihtsamaid kujunduspõhimõtteid erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel; • tarbekunst - mudelite loomisel lähtub otstarbest, materjalist, tehnoloogiast ja ilu mõistest; • teksti kasutamine loovtöös, teksti illustreerimine ka digitaalseid vahendeid kasutades; • ilukiri (sh kirjaoptika); • infograafika.
	Kujundus- ja kirjaõpetus • oskab värvide, joonte ja mustritega luua eriilmelisi pindu; • teab, mida tähendab disain ja disainimine; • on harjutanud lihtsamaid kujundamisvõtteid mõne tarbeeseme kujundamisel; • märkab kujunduselemente keskkonnas.	

Mõisted: probleem, lahendus, märk, sõnum, logo, reklaam, disain, otstarve, element, (kalligraafia), ilukiri

Praktilised tööd:

1. Arutelud ja näited disaini erinevate valdkondade kohta: tootedisain, moedisain, veebidisain, graafiline disain jne) ([ATolts tegevusleht IIlast e A3.pdf](#)).
2. Kujundusgraafika tööd raamat, ajaleht, plakat, reklaamid, pakend, kaubamärk logo ([Reklaam ja logo õpetajajuhend ja töölehed.pdf](#))
3. Pakendite voltimine ja tähtpäevale vastav kaunistamine.
4. Täheelementidega mustrid (soovitused J. Mäemati kirjaõpikust: [Jüri Mäemat "Ornamentaalsed harjutused kirjatähtedega.pdf"](#)).
5. Kalligrammide joonistamine (fantaasiakiri).
6. Infograafika ehk graafikute ja diagrammide koostamine ja ilmekas kujundamiseks.

Õppevara:

"Disainispikker", M. Rehepapp ([raamatu tutvustus](#))

Disainiaasta aastaraamat 2006, ([Disainiaasta raamat.pdf](#))

	Tehnikad, vahendid ja materjalid loob eri vahenditega mitmesuguseid pinnamustreid; teeb kollaaži.	"Kaunis kiri". kirjaõpik 7.-9. klassile, J. Mäemat "Ettevõtlikus kunstis ja selle tegemisel", Tallinna Ülikool, <u>Edu ja Tegu programmi materjal</u> "Näita ja räägi. Graafikud ja diagrammid. Infograafika lastele" S. J. Murphy (<u>raamatututvustus</u>) Tehnikad, vahendid ja materjalid • segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine. looduslikest ja tehismaterjalidest; • maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinna efektide loomine; • joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega; • erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon; • filmide, arvuti mängude, koomiksite ja reklaamide pildikeel. Mõisted: op kunst, popkunst, tegevusmaal, installatsioon, reproduktsioon, kalligraafia, kalligramm, abstraktne maal, vitraaž, mosaiik, graffiti 1. Kujutava kunsti tööd: a. maal - akvarellmaal, kattevärvidega maal, kollaaž sh 2D ja 3D tööde
--	--	--

		kombineerimine, tegevusmaal, Pollocki meetod, op kunst, popkunst, graffiti; b. graafika (illustratsioon, kirjakunst, kalligram c. m, tarbegräafika, plakat, koomiks); d. skulptuur (plastika ja reljeef, installatsioon). 2. Tarbekunsti valdkonna tööd, sõltuvalt õpetaja oskustest ja kooli võimalustest: a. klaasikunst, vitraaž; b. tekstiilikunst; c. keraamika, mosaiik; d. kirjakunst (kalligraafia); e. tootedisain. 3. Muu visuaalkunst: a. filmikunst sh animatsioon; b. fotokunst sh fototöötlus; c. muu digitaalne loometöö. Õppevara: "Kunstiõpik 7.-9. klassile", 1. osa, A.Purre "Kunstiõpik 7.-9. klassile", 2. osa, K. Laanemäe, J. Levtsenkova, A.Lüsi, A.Purre "Kunstilugu lastele" G. M. Roig Kunst IV-VI klassile" H: Gabral "Kunstiõpetuse tööraamat 5. klassile", I. Raudsepp
--	--	---

	"Kunsti töötuba lastele" S. Caughey "Laste kunstiraamat" F. Watt "Loov kunst", T. Bunkers, K. Durkin, M. Grimshaw "Käsitöö" K. Sorrell Joonistusprogrammid: https://koolielu.ee/tools/?tag=joonistamine TLU Haapsalu Kolledži "Praktiline haridustehnoloogia" <u>õppematerjalid</u>
	Töökultuur - planeerib juhendamisel etteantud tööülesande protsessi ja teeb kavandi järgi valmis töö kas individuaalselt või grupitööna, võimaluse korral projektõppe raames; - töötab lihtsama videojuhendi järgi ja pildistab oma tööetappe ja/või valmis tööd; - kasutab materjale keskkonnasõbralikult vajadusel abiga.
	Töökultuur - õpitakse oma tegevust kavandama ja kontrollima, valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid; - tehtakse nii individuaal kui grupitöid; - pööratakse enam tähelepanu tööde vormistamisele; - kavandatakse mahukamaid ja pikemaajalisi (mitmetunniseid) projekte; - töökoha otstarbekas organiseerimine ja selle korrashoid; - loodust säästva tarbimise põhimõtted ja nende rakendamine oma loovtööde teostamisel; - jõudumööda lähenetakse autoriõigusest lähtuvatele teemadele. Mõisted: kavand, eskiis, projekt, viimistlus, keskkonnasõbralik, taaskasutus, korduvkasutus

		Praktilised tööd: 1. Tööoskuste ja tehnikate õppimine. 2. Materjalide tundmaõppimine. 3. Tööde vormistamine sh korrektse etiketi lisamine töödele. 4. Oma tööprotsessi refleksioon. (<u>Kunstiteose ja tööprotsessi analüüsi toetavad küsimused.pdf</u>). 5. Tööruumi korrashoidu tagavate reeglite tutvustamine ja nendest kinnipidamine. 6. Ringmajanduse teemade (materjali säästlik kasutamine ja taaskasutamine) rakendamine. 7. Ettevõtlikkuspädevuse rakendamine kunstitundides. Praktilised tööd: 1. Tööoskuste ja tehnikate õppimine. 2. Materjalide tundmaõppimine. 3. Tööde vormistamine sh korrektse etiketi lisamine töödele. 4. Oma tööprotsessi refleksioon. (<u>Kunstiteose ja tööprotsessi analüüsi toetavad küsimused.pdf</u>). 5. Tööruumi korrashoidu tagavate reeglite tutvustamine ja nendest kinnipidamine. 6. Ringmajanduse teemade (materjali säästlik
--	--	--

		kasutamine ja taaskasutamine) rakendamine. 7. Ettevõtlikkuspädevuse rakendamine kunstitudides.
8.klass	Kujutamis- ja vormiõpetus oskab märgata inimese karakteristikuid ja võtab seda arvesse inimese kujutamisel.	Kujutamis- ja vormiõpetus - inimese kujutamine eri vanuses, meeleolus, asendis, tegevuses ja keskkonnas; - taimede ja loomade kujutamine, plastika; - geomeetrilised kujundid; - pinna struktuurid; - skulptuur (savi, kips, plastiliin, vaha, pabersavi jne); - op kunst,; popkunst. Mõisted: mõõtmise, figuur, proportsioon, detail, isikupära, liikumisjoon, tasapind, ruumilisus, vari, näoilme põhikarakteristikud, näolihased, miimika, tekstuur, geomeetria, op kunst, illusioon Praktilised tööd: - Mõõtmistehnikate kordamine: mõõteriistad, abivahendid, mõõdu võtmine, mõõtude võrdlemine, keskpunkt. - Inimese kujutamine: erinevad poosid, erinevas eas, erinevates keskkondades. - Erinevate näoilmetega inimeste kujutamine.

	Värvusõpetus oskab oma loovtööks kokku panna sobiva värviskeemi.	- Op Kunsti teema praktilised tööd. - Popkunsti valdkonna tööd. - Skulptuuri loomine. Õppevara: "Joonistan inimest", I. Raudsepp "Joonistamise lühikursus", <u>E. Maddalena</u> "Inimese joonistamise kunst" Walter Foster Publishing "Loomade joonistamise kunst" Walter Foster Publishing "Kunstiõpik" 2. osa , A. Purre, K. Laanemäe, J. Levtsenkova, A.Lüsi Värvusõpetus - värviring, värvide nägemine, valgus; - värvide ajalugu: keele, värvi ja kultuuri suhted; - isikupärane koloriit (isiklik värvipalett); - kunstiteose kirjeldamine; - varjutamine. Mõisted: koloriit, värviring, värviskeem, värvide tuhmistamine, monokroomsus, harmoonia, läige, täisvari, poolvari Praktilised tööd: - Värvuste nimetused ja saamislood (ajalugu). - Isikupärase värviskeemi kokkupanemine. - Kunstiteose koloriidi kirjeldamine.
--	--	---

	Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus • kasutab võimete piires kompositsiooni- ja proportsioonireegleid oma loovtöö tegemisel.	4. Vastand- ja harmooniliste värvidega harjutused, loovtööde taustade värvimine. 5. Lihtsate geomeetriliste kehade kujutamine varju abil (kera, kuup). <u>Näide</u> Õppevara: Pärnumaa Kutsehariduskeskuse õpiobjekt <u>Värv kui sümbol</u> "Värvide salaelu", K. St Claire "Värvide nägemine ja värvimaailm", S.Paluveer <u>Sisuloome e koolikoti materjal</u> "Värviõpetus" M. Tammert Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus • kuldlõige ehk kolmandiku reegel; • esemete 3D kujutamine; • horisondijoon ja koondumispunkt; • linnu- ja konnaperspektiiv. Mõisted: kuldlõige, horisontaal, vertikaal, koondumispunkt, linnu- ja konnaperspektiiv Praktilised tööd: 1. Erinevate kompositsiooni skeemi joonistamine (lihtsad kujundid; kuup, kera jne). 2. Kunstiteoste uurimine kompositsiooni vaatenurgast. 3. Kuldlõike ruudustiku kasutamine maastiku joonistamisel.
--	--	--

	Kujundus- ja kirjaõpetus • kujundab digivahendeid kasutades esitluse enda huvist lähtuvalt või õpetaja etteantud teemal; • kujundab ornamenti (sh rahvuslikku), nimetab selle traditsioonilisi ja nüüdisaegseid kasutusvõimalusi.	Õppevara: "Kunstiõpik" 7.-9. kl 1. osa, Anu Purre "Kompositsiooniõpetus", Eve Kärner "Geomeetrilised kujundid" <u>OpiQ keskkonnas</u> "Joonistamise lühikursus", <u>E. Maddalena</u> Eesti Kunstimuuseumi digikogu http://digikogu.ekm.ee/ (registreeru kasutajaks) Kumu Kunstimuuseumi virtuaaltuur http://www.foto360.ee/tmp/kumu2/ Eesti Muuseumide Veebivärv http://muis.ee/et/ Google Art Project – paljude kunstimuuseumide virtuaaltuurid ja kvaliteetsed reproduktsioonid www.googleartproject.com Kujundus- ja kirjaõpetus • teksti kujundamine (kalligraafia kaartidel, kirjaoptika), initsiaal; • rahvuslik ornament, sümbolid ja tähendused, lilltikand kunstis; • ilukiri, kalligramm, kirjaoptika; • infograafia; • logo ja kaubamärk. Mõisted: kalligraafia, kirjaoptika, initsiaal, ornament, sümbol Praktilised tööd: 1. Esitluse loomine. 2. Initsiaali loomine.
--	--	---

		3. Laisule või kalligraafia markeriga ornamentide loomine. 4. Peremärk, ruunimärgid. 5. Rahvariiete tikandite ainetel ornamendi loomine. Lilltikandi kasutamine kunstis. Õppevara: "Joonistamise lühikursus", <u>E. Maddalena</u> Eesti Kunstimuuseumi digikogu http://digikogu.ekm.ee/ (registreeru kasutajaks) Kumu Kunstimuuseumi virtuaaltuur http://www.foto360.ee/tmp/kumu2/ Eesti Muuseumide Veebivärv http://muis.ee/et/ Google Art Project – paljude kunstimuuseumide virtuaaltuurid ja kvaliteetsed reproduktsioonid www.googleartproject.com "Vaata ja näita. Graafikud ja diagrammid", S..J. Murphy "Lilltikand" L. Kivilo "Disainispikker", M. Rehepapp <u>raamatututvustus</u>
	Kunstikultuur • eristab kunstiliike (nt. visuaalne kunst, muusika, liikumine) ja kultuurinähtusi (sh karikatuur, graffiti); • on külastanud muuseume ja galeriisid;	Kunstikultuur • Eesti kunst ja maailma kunst; • kunstistiilid ja -voolud, kunstiliikide omavaheline lõimimine (etenduskunst, film), performance; • kultuuride erinevuste tajumine ja väärtustamine;

- teab mõnda Eesti kunstnikku ja tunneb ära tema teoseid.

- kultuuriväärtuste hoidmine.

Mõisted: kunstžanr, portree, natüürmort, vaade, linnavaade, maastikuvaade, interjäär ; visuaalkunsti liigid: kujutav kunst, tarbekunst, keraamika, maalikunst, graafika, fotograafia, skulptuur; kirjandus, etenduskunstid, arhitektuur, filmikunst, performance, koomiks, kultuuriväärtus

Praktilised tööd:

1. Kunstiliikide tutvustamine liikide kaupa, tööde liigitamine sobiva kategooria alla, reprobe maalimine.
2. Kunstiteoste vaatlemine fotodelt, videost, internetist, näitusel, muuseumitund, virtuaaltuur, näituse külastus, linnaruumis olevate kunstiteoste uurimine (Tallinna linnaruumi kunstikaart, Tartu tänavakunsti kaart).
3. Teoste kirjeldamine õpilaste poolt (kirjeldamine, tõlgendamine, hinnang) sobiva sõnavara arendus. Visuaalne kirjaoskus
4. Arutelud tunnis valminud tööde üle - iga laps räägib enda tööst, klassikaaslase töödest, õpilastega koos näituste ülespanek.

Õppevara:

		"Kunstilugu lastele" G. M. Roig "Kunst IV-VI klassile" H: Gabral "Kunstiõpetuse tööraamat 5. klassile", I. Raudsepp Eesti Kunstimuuseumi digikogu http://digikogu.ekm.ee/ (registreeru kasutajaks) Kumu Kunstimuuseumi virtuaaltuur http://www.foto360.ee/tmp/kumu2/ Eesti Muuseumide Veebivärv http://muis.ee/et/ Google Art Project – paljude kunstimuuseumide virtuaaltuurid ja kvaliteetsed reproduktsioonid www.googleartproject.com "Tähelepanu. Valmis olla. Kunst!", A. Purre, K. Laanemäe, J. Levtsenkova, A.Lüsi
	Tehnikad, vahendid ja materjalid • kasutab õpitud tehnikaid, töö materjale ja - vahendeid oma loovtöodes; • oskab kasutada oskuste piires lihtsamaid digikeskkondi oma loovtööde teostamiseks.	Tehnikad, vahendid ja materjalid • segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine; • materjalide tundmine (nii looduslikud, kui tehismaterjalid,); • maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinna efektide loomine; • joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega; • skulptuur (savi, kips, plastiliin, vaha, pabersavi, soolataigen, jne); • erinevate digikeskkondade

kasutamine, animatsioon, film.

Mõisted: looduslikud materjalid, tehismaterjalid, kattevärvid, akvarellid, kriidipastell, õlipastell, pinnaeffekt, animatsioon, film

Praktilised tööd:

1. Erinevate vahenditega maalimine:

- guašid;
- akrüül;
- õlivärvid;
- akvarellid
- kriidipastellid(kuivpastell);
- õlipastellid.

2. Erinevate vahenditega joonistamine:

- grafiitpliiatsid;
- värvipliiatsid;
- viltpliiatsid;
- pastapliiatsid;
- süsi või söepliiats.

3. Lihtsa animatsiooni loomine.

4. Filmi tegelastele kostüümide loomine.

5. Tööd segatehnikas.

6. Skulptuur

Õppevara:

"Kunstiõpik 7.-9. klassile", 1. osa, A.Purre

"Kunstiõpik 7.-9. klassile", 2. osa, K. Laanemäe, J.

Levtšenkova, A.Lüsi, A.Purre

"Kunstilugu lastele" G. M. Roig

Kunst IV-VI klassile" H: Gabral

"Kunstiõpetuse tööraamat 5.

klassile", I. Raudsepp

"Kunsti töötuba lastele" S.

	Caughey "Laste kunstiraamat" F. Watt "Loov kunst", T. Bunkers, K. Durkin, M. Grimshaw "Käsitöö" K. Sorrell "Animaõpik" R. Heidmets (<u>raamatututvustus</u>) Joonistusprogrammid: <u>https://koolielu.ee/tools/?tag=joonistamine</u> TLU Haapsalu Kolledzi "Praktiline haridustehnoloogia" <u>õppematerjalid</u>
	Töökultuur • suudab panustada ühistööde tegemisse; • oskab suunavate küsimuste abil hinnata enda kunstipädevusi (suudab oskuste kohta reflekteerida enamat kui "ma ei oska joonistada"); • väärtustab kunstiloomingut sh enda ja kaaslaste töid.
	Töökultuur • koostöö tegemine ühise tulemuse nimel, üksteisega arvestamine, kompromisside saavutamine, samas ka erilise esiletoomine; • kunstitegevuste kaudu oma võimete tundmaõppimine ja arendamine. Mõisted: individuaalne omapära, kunstiteose lugu, kunstivahend, koloriit, kompositsioon, valgus Praktilised tööd: 1. ühistööd; 2. näituse loomine; 3. näituse külastus; 4. tööde üle arutamine; 5. emotsioonide ja tunnete maandamine kunstitegevuste kaudu . Õppevara:

		Ringmajandus https://ringmajandus.envir.ee/et/ringmajandus "Kunstiteraapia - sissejuhatusest praktikani", H. Tartes-Papkina, V. Scotti "Ettevõtlikkus kunstis ja selle tegemisel", Tallinna Ülikool, Edu ja Tegu programmi materjal. Eesti Autorite Ühing ja intellektuaalomand.ee
9.klass	Kujutamise- ja vormiõpetus oskab märgata inimese karakteristikuid ja võtab seda arvesse inimese kujutamisel.	Kujutamise- ja vormiõpetus - inimese kujutamine erinevates ametites, tegevuses ja keskkonnas; - detailne joonistamine (esemed, taimed, loomad); - kujutav ja abstraktne kunst; - pinna struktuurid; - skulptuur, ruumiline objekt, installatsioon; - op kunst, popkunst, digikunst. Mõisted: eriala, amet, detail, struktuur, töökeskkond, looduskeskkond, taies, objekt, installatsioon Praktilised tööd: - Inimeste kujutamine erinevates ametites, vastavalt ametile riietuse, töövahendite ja töökeskkonna kujutamise. - Ruumi kujutamine nt töökeskkond, linnaruum,

		looduskeskkond, kodu, kool. 3. Ruumi planeeringu uurimine, keskkonna elementide märkamine: valgus, heli, sisustus, kliima, lõhn. 4. Erinevate pinnastruktuuride märkamine. 5. Klassikaline skulptuur, installatsioon, vormimängud. 6. Op- ja popkunsti teemalised loovtööd. 7. Digikunst - arvutijoonistused, animatsioon, film. Õppevara: "Joonistan inimest", I. Raudsepp "Joonistamise lühikursus", <u>E. Maddalena</u> "Inimese joonistamise kunst" Walter Foster Publishing "Kunstiõpik" 2. osa , A. Purre, K. Laanemäe, J. Levtšenkova, A.Lüsi "Ole arhitekt", Arhitektuurikool (<u>raamatu tutvustus</u>) <u>Arhitektuurikooli õppevara</u> <u>"Digiõpik I kooliaste"</u>
	Värvusõpetus • oskab oma loovtööks kokku panna sobiva värviskeemi.	Värvusõpetus • värvide ajalugu: keele, värvi ja kultuuri suhted; • kunstiteose kirjeldamine värvide põhjal; • värvimängud (segamine, küllastus, harmoonia, perspektiiv jne);

	Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	• värviefektid: värviküllastus ja kontuurid, pimestav valgus; • värvipsühholoogia, värvi funktsionaalsus. Mõisted: küllastus, kontuur, kontrast, harmoonia, vastandumine, perspektiiv, värvipsühholoogia Praktilised tööd: 1. Värvide segamine kolmest põhivärvist, valgest ja mustast; 2. Arutelud kunstiteoste ülerõhuga värvide kasutus; 3. Kunstiajaloo huvitavate lugude jutustamine värvide saamislugude kohta. 4. Arutelud ja praktilise tööd värvide mõju kohta inimesele. 5. Värv kui funktsionaalne infokandja. 6. Värvimängud op- ja popkunsti töödes. Õppevara: Pärnumaa Kutsehariduskeskuse õpiobjekt <u>Värv kui sümbol</u> "Värvide salaelu", K. St Claire "Värvide nägemine ja värvimaailm", S.Paluveer <u>Sisuloome e koolikoti materjal</u> "Värviõpetus" M. Tammert "Disainispikker", M. Rehepapp <u>raamatututvustus</u>
--	---	---

- kasutab võimete piires kompositsiooni- ja proportsioonireegleid oma loovtöö tegemisel.

Kujundus- ja kirjaõpetus

Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus

- pildi kuldloige;
- sümmeetria ja asümmeetria;
- horisontaaljoon, ühe punkti perspektiiv;
- suurussuhted, kohasuhted, arvsuhted;
- värviperspektiiv ja õhuperspektiiv.

Mõisted: kuldloige, suurussuhted, kohasuhted, arvsuhted, värviperspektiiv, õhuperspektiiv, pildiseeria, eskiis

Praktilised tööd:

1. Lihtsama kujuga esemete või geomeetriliste kujunditega olukordade läbimäng ja erinevate olukordade kujutamine.
2. Maastike joonistamine ja maalimine.
3. Pildiseeriad, eskiisid.
4. Soojade ja külmade ning selgete ja häguste värvide kontrastide maalimine.

Õppevara:

"Kunstiõpik" 7.-9. kl 1. osa, Anu Purre

"Kompositsiooniõpetus", Eve Kärner

"Kunst 4.-6.klassile", H. Gabral

"Joonistamise lühikursus", E. Maddalena

- oskab kujundada digivahendeid kasutades esitluse enda huvist lähtuvalt või õpetaja etteantud teemal;
- oskab kirja kasutada kujundamisel.

Kunstikultuur

- on külastanud muuseume ja galeriisid ning mõistab

Kujundus- ja kirjaõpetus

- teksti kujundamine (kalligraafia kaartidel), kirjaoptika;
- digitaalsed kujundusprojektid (kollaaž, esitlused, plakatid jne);
- digimeedia: reklaam ja meem;
- animatsioon ja filmikunst.

Mõisted: kalligraafia, kollaaž, digimeedia, reklaam, meem

Praktilised tööd:

1. Tekstide kujundamine: koomiksite joonistamine või illustratsioon.
2. Tähtpäevaliste kaartide ja digitaalsete sõnumite loomine.
3. Meemide loomine ajakirjad lõigetega või arvuti rakendustega (näiteks).
4. Gif laiendiga piltide, animatsioonide ja videoklippide loomine.

Õppevara:

"Kaunis kiri" J. Mäemat

"Kalligraafia algajatele" E. Winters

"Disainispikker", M. Rehepapp
raamatututvustus

"Digiõpik I kooliaste" 3. peatükk
Digikunst.

Kunstikultuur

	nende olulisust kultuuriväärtuste eksponeerimisel, hoidmisel ja säilitamisel; • teab mõnda Eesti kunstnikku ja tunneb ära tema teoseid; • oskab kirjeldada kunstniku tööülesandeid ja sõnastada tema rolli ühiskonnas; • oskab kunstiteost suunavate küsimuste abil mõtestada ja teadmiste piires ühiskonnas toimuva või toimunuga seostada.	• Eesti kunst ja maailma kunst; • kultuuride erinevuste tajumine ja väärtustamine; • kultuuriväärtuste hoidmine; • kunsti seostamine teiste eluvaldkondade ning ühiskonna muutustega; • kunstniku elukutse ja kunstidega seonduvad erialad; • muuseumide ja galeriide funktsioonid (tutvustamine, uurimine, säilitamine, restaureerimine); • autorlus ja kunstiteoste väärtus. Mõisted: autor, teose kasutaja, kunstikoguja, kultuuriväärtus, restaureerimine, (kunsti) hoiustamine ja säilitamine, publikuprogramm, galerii, ateljee, stuudio, kunsti valdkonna erialadega seotud sõnavara ja mõisted: kuraator, koguhoidja, haridusprogrammi koordinaator, varahoidja, restauraator jne Praktilised tööd: 1. Kunstikogude ja teoste vaatamine ja arutelud. 2. Muuseumikülastused ja haridusprogrammides osalemine.
--	---	--

	Tehnikad, vahendid ja materjalid • kasutab õpitud tehnikaid, töö materjale ja - vahendeid oma loovtöodes; • oskab nimetada tuntumaid loodus-ja tehismaterjale; • oskab kasutada oskuste piires lihtsamaid digikeskkondi esitluste või oma loovtööde eksponeerimiseks.	3. Kunstiteoste jõukohane interpreteerimine. 4. Õpetaja tutvustab kunstnikke ja kunsti valdkonna erinevaid ameteid (näiteks, kuraator, restaureerija, giid jne). Õppevara: "Kunstilugu lastele" G. M. Roig Eesti Kunstimuuseumi digikogu http://digikogu.ekm.ee/ (registreeru kasutajaks) Kumu Kunstimuuseumi virtuaaltuur http://www.foto360.ee/tmp/kumu2/ Eesti Muuseumide Veebivärv http://muis.ee/et/ Google Art Project – paljude kunstimuuseumide virtuaaltuurid ja kvaliteetsed reproduktsioonid www.googleartproject.com "Tähelepanu. Valmis olla. Kunst!", A. Purre, K. Laanemäe, J. Levtsenkova, A.Lüsi Tehnikad, vahendid ja materjalid • segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine; • materjalide tundmine (nii looduslikud, kui tehismaterjalid,); • maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinna efektide loomine; • joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja
--	---	---

pastapliiatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega;

- erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon, esitus, film.

Mõisted: looduslikud materjalid, tehismaterjalid, kattevärv, akvarellid, kriidipastell, õlipastell, pinnaeffekt, animatsioon, film

Praktilised tööd:

1. Erinevate vahenditega maalimine:

- gvašid;
- akrüül;
- õlivärvid;
- akvarellid;
- kriidipastellid(kuivpastell);
- õlipastellid.

2. Erinevate vahenditega joonistamine:

- grafiitpliiatsid;
- värvipliiatsid;
- viltpliiatsid;
- pastapliiatsid;
- söe või söepliiatsitega.

3. Lihtsa animatsiooni loomine.

4. Filmi tegelastele kostüümide loomine.

5. Tööd segatehnikas.

6. Skulptuur

"Kunstiõpik 7.-9. klassile", 1. osa, A.Purre

"Kunstiõpik 7.-9. klassile", 2. osa, K. Laanemäe, J.

Levtšenkova, A.Lüsi, A.Purre

"Kunstilugu lastele" G. M. Roig

"Laste kunstiraamat" F. Watt

"Loov kunst", T. Bunkers, K.

Töökultuur

- suudab panustada ühistööde tegemisse;
- oskab suunavate küsimuste abil hinnata enda kunstipädevusi (suudab oskuste kohta reflekteerida enamat kui "ma ei oska joonistada");
- väärtustab kunstiloomingut, sh enda ja kaaslaste töid.

Durkin, M. Grimshaw
"Animaõpik" R. Heidmets
([raamatututvustus](#))
Joonistusprogrammid:
<https://koolielu.ee/tools/?tag=joonistamine>

TLU Haapsalu Kolledzi
"Praktiline haridustehnoloogia"
[õppematerjalid](#)
Digiõpik I kooliaste 3. osa. ([õpiku leiad siit](#))

Töökultuur

- koostöö tegemine ühise tulemuse nimel, üksteisega arvestamine, kompromisside saavutamine, samas ka erilise esiletoomine;
- kunstitegevuste kaudu oma võimete tundmaõppimine ja arendamine.

Mõisted: individuaalne omapära, kunstiteose lugu, kunstivahend, koloriit, kompositsioon, valgus

Praktilised tööd:

1. Individuaal- ja ühistööd.
2. Tööde vormistamine ja näituste väljapanek.
3. Näituse külastus;
4. Teoste ja tööprotsessi analüüs ([Kunstiteose ja tööprotsessi analüüsi toetavad küsimused.pdf](#));
5. Emotsioonide ja tunnete maandamine kunstitegevuste kaudu.

Õppevara:

Ringmajandus
<https://ringmajandus.envir.ee/et/>

		<u>ringmajandus</u> "Kunstiteraapia - sissejuhatusest praktikani", H. Tartes-Papkina, V. Scotti "Ettevõtlikkus kunstis ja selle tegemisel", Tallinna Ülikool, <u>Edu ja Tegu programmi materjal</u> <u>Eesti Autorite Ühing ja</u> <u>intellektuaalomand.ee</u>
--	--	---

1. Muusika

Õppeaine eesmärk

Üldhariduskooli muusikaõpetuse eesmärk on tekitada õppijas huvi muusika ja musitseerimise vastu ning kujundada harmoonilist ja loovat isiksust.

Muusikaõpetuses lähtutakse eesti koolimuusikas välja kujunenud traditsioonidest ja põhimõtetest (Riho Päts, Heino Kaljuste), mis toetuvad Zoltán Kodály ja Carl Orffi pedagoogika adapteeritud käsitlusele ning tänapäeva pedagoogika teadmusele ja kogemusele.

Muusikaõpetuse taotlus on luua muusikateadmiste, -oskuste ja -kogemuste süsteem, mille kujunemist toetavad ainekavas kirjeldatud osaoskuste (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine, omalooming, muusika kuulamine) õpitulemused kõikides kooliastmetes. Eesti ja maailma muusikakultuuri tutvustamise kaudu kujundatakse õpilaste sotsiaalkultuurilisi väärtushinnanguid ja muusikamaitset.

Muusikaõpetuse kaudu luuakse võimalused muusikaoskuste arenguks, avatakse ja avardatakse muusikaga tegelemise viise ning toetatakse elukestva muusikaharrastuse teket.

1. Üldpädevuste kujundamine

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Muusika ühena kunstiainetest on otseselt seotud kultuuri, selle mitmekesisuse, loomise ja loodu väärtustamisega. Muusika tegemise ja kuulamise käigus ning muusika üle arutledes süvendatakse teadmisi eesti kultuurist ja muusikast, avardatakse maailmapilti, tutvutakse teiste rahvaste kultuuri ja eluviisiga.

Esimeses kooliastmes keskendutakse eesti kultuurile - meie tavad ja kombed ning nendega seotud repertuaar (rahvamuusika - rahvalaul, rahvapillid, laulumängud ja rahvatantsud; kodu ja Eestimaaga seotud laulud). Teises kooliastmes laiendatakse kultuuripilti naaberriikide omaga tutvudes, tehes seda võrdluses (mis ühesugune/ühendav ja mis erinev/omapärane) Eestiga. Kolmas kooliaste tutvub kultuuridega teistelt mandritelt, saab ülevaate sealsetest erinevatest usunditest ning muusikast. Kultuuri- ja väärtuspädevust kujundab ühislaulmine, mis ühendab omavahel eri põlvkondi ning osalemine laulupidudel. Õppekäigud kultuuriloolistesse paikadesse, kontsertide ja muusikaetenduste külastamine toetavad kultuuri- ja väärtuspädevuse arendamist - teiste loodust osasaamine, selle hindamine.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Muusika kui universaalne keel võimaldab üksteist tundma õppida, omavahel suhelda ja koos tegutseda. Ühislaulmine, pilling ja erinevates ühisprojektides osalemine toetab sotsiaalsete oskuste kujunemist ja arenemist, avastatakse enda ja teiste loomingulisi ressursse, nauditakse loomevabadust ja kujunevat ühtsustunnet. Ühistegevustes on võimalik koos luua toetav, turvaline, mänguline ja loominguline keskkond ning seeläbi mõista meeskonnatöö olulisust. Sotsiaalset ja kodanikupädevust kujundatakse kõikide muusikaliste tegevuste kaudu, omandatakse meeskonnatöö oskused ja kogemused; kujundatakse ühistöö reeglid ja kokkulepped ning mõistetakse kaaslastega arvestamise ja kokkulepetest kinnipidamise tähtsust. Kultuurisündmustel osalemine süvendab kultuurilist ühtsustunnet ning erinevate kultuuride mõistmist.

Enesemääratluspädevus

Musitseerimine võimaldab avastada ja avada enda tunde- ja huvide maailma uusi tahke. Praktiliste tegevuste kaudu saab mõista ja hinnata enda muusikalisi võimeid ja oskusi, omandada esitamise, esitlemise ja esinemise oskusi. Kaasõpilaste ja õpetaja tagasiside kaudu erinevatele muusikalistele tegevustele

(laulmine, pillimäng, tantsimine, omalooming) saab oma sooritust täiendada/muuta - tagasiside toetab oskuste arengut. Osalemine lauluansamblis, kooris või pilliringis, oma ja teiste oskuste jälgimine, toetab enesemääratlust ja annab ühistegevustes juurde kuuluvustunnet. Esinemised kooli- või koolivälistel üritustel panevad oskused proovile ning annavad tagasisidet. Tutvumised erinevate muusikastiilidega võimaldavad leida endale meelepärase ning ka läbi lemmikmuusika ühtekuuluvustunnet tunda.

Õpipädevus

Muusikas nagu ka teistes õppeainetes on oluline õppida õppima - kuidas samm-sammult oma tegutsemist kavandada ja olemasolevatele teadmistele ja oskustele uusi kihte juurde laduda. Laulu ja pilliloo õppimine algabki analüüsist - kui pikk, mitu salmi, kas on refrään, milliseid noodivältusi ja milliseid nelikõrgusi on kasutatud, Olukorda hinnanud on hea teha järgnevat plaani - kas alustada sõnade lugemisest, viisi õpetuses või hoopis teha selgeks refrään. Muusika õppimist on hea teha koos, kuid see nõuab ka individuaalset tööd ja harjutamist - enda õppe kavandamist ja teostamist. Tagasiside, enda ja teiste tegevuse analüüs aitavad saada ülevaadet olukorrast.

Suhtluspädevus

Muusika võimaldab suhtlemist nii sõnadega kui ka mitteverbaalselt - helide keeles. Suhtluspädevust rakendatakse algklassides erinevate laulude, laulu- ja ringmängude õppimise kaudu, kus õpilane harjutab mängides selget ja viisakat eneseväljendust ning turvalist suhtlemist kaasõpilastega. Vanemates klassides on tähtsal kohal kultuuride, heliloojate ja teoste üle arutlemine, oma kogemuse ja arvamuse jagamine kaasõpilastega. Õpitakse oma seisukohti viisakalt väljendama ning teiste arvamust ja väärtusi aktsepteerima. Suhtluspädevuse kujunemisele aitab kaasa aktiivne osalemine kooli ansamblites, kooris või pilliringis. Muusikute omavahelisele paremale mõistmisele aitab kaasa muusika oskussõnade valdamine.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

Muusika ja matemaatika on omavahel tihedas ühenduses - mõlemas tuleb arvutada ja tegeleda andmetega. Suuresti põhineb helide pikkuse/kestvuse jaotussüsteem matemaatikal - helivälvuste arvulised/murdarvulised nimetused (veerand-, pool-, kaheksandiknoot jt). Taktimõõtu muusikas tähistatakse enamasti murdarvuna (2/4 polka, 3/4 valss), esitamise kiirust ehk tempot numbriga (mitu lööki minutis). Muusikas peab teadma rütmide pikkust, et osata neid sobitada taktimõõduga ning täita taktid vajaliku arvu rütmidega korrektse noodikirja jaoks - arvandmete kogumine ja korrastamine. Pilliõppes harjutatakse plokkflööti numbersüsteemi abil, kandleakorde pannakse kirja Rooma numbritega (I, IV ja V) ning harmoonilisi kooskõlasid tähistatakse tähtede ja numbrita koostöös.

Loodusteaduste pädevus kujundab oskust mõista heli tekkimist/tekitamist, heli omadusi, helikeskkonna (näiteks müra) mõju inimese tervisele. Loodus ise pakub näiteid ja inspiratsiooni loominguks - loodushääled, linnulaul, lõhnad ja kaunid vaated. Muusikas tuleb lugeda ja teisendada andmeid (noodikirja tähistused - asukoht klaviatuuril/ sõrmede arv ja asetus tabulatuuril. Terviku mõistmine ja osa leidmine tervikust (kogu helivälvuste süsteem, vormiõpetus - salmid, refrään, eelmäng, vahemäng).

Muusika esitamine digivahenditega/-keskkondades, salvestamine ja taasesitamine kujundab tehnoloogiaalast pädevust.

Ettevõtlikkuspädevus

Muusikus peab olema ettevõtlikkust - suutlikkust ideid luua ja neid ellu viia. Muusikas ja muusika loomisel väärtustatakse uuenduslikke ja loovaid lahendusi. Muusikas saab ettevõtlikkust väljendada ka esinemisjulguse ja -oskuse kaudu. Koolis saab olla ettevõtlik, olles algatajaks mõnele muusikalisele sündmusele

(näiteks bändi loomine, omaloomingu esitamine, lemmikbändi kontserdi korraldamine). Õpitakse oma tugevaid külgi arendama, tegevust planeerima ja analüüsima, vastutama tulemuste eest.

Digipädevus

Muusika tegemine ja loodu jagamine on kolinud digikeskkondadesse. See nõuab oskust leida sobilik, oskustele ja vajadustele vastav keskkond, võimekust teha koostööd ning leida sobilik suhtlusviis nii kooslooja kui publikuga. Igapäevaselt peaks igaüks teadma digikeskkondade ja üldiselt internetikasutuse ohtudest, oskama kaitsta enda andmeid ja privaatsust, kasutama samu põhimõtteid ja käitumisnorme, mis tavaeluski. Muusikatundides harjutatakse, kuidas sõnastada otsitava kohta teavet (milliseid märksõnu kasutada, otsides infot helilooja kohta, mänguvõtete kohta pillil, nootide asukoha määramisel noodijoonestikul jne) ning hinnatakse leitud allikate usaldusväärsust. Tehakse ühisloomet digikeskkondades, õpitakse tundma vastavate keskkondade võimalusi (plakati koostamine, ühisarutelud/oma arvamus avaldamine, lemmikmuusika playlistid, omaloominguline muusika jne). Arutatakse, mida sobib Internetis jagada, mille või kelle jaoks on rakendustel vanuselised piirangud; kas Internet laseb meil unustada selle, mida oleme kunagi seal jaganud; arutatakse, kas tehisarutab arukaks või arutuks.

2. Lõiming õppekava läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine - valmisolek enda oskuste ja teadmiste täiendamiseks, uudishimu ümbritseva vastu. Enda muusikaliste oskuste esitlemine ning võimaluste leidmine eri eluvaldkondades oma muusikaliste oskuste kasutamiseks. Edasiõppimisvõimalused võimakamatele muusikaringides või muusikakoolis. Muusikaharrastus kui eneseväljenduse ja läbi elu vaba aja sisustamise vahend; sotsiaalsete ja sõprussuhete loomise ja edendamise vahend - võimaldab seltskonnas olemist ja koos tegutsemist.

Muusikaga seotud ametite teadmine. Muusik kui elukutse - tutvumine muusikaga seotud elukutsetega (nii otseselt muusikat tegevad kui muusika esitamist ja tootmist/levitamist toetavad) - helilooja, laulja, pillimees, dirigent, helitehnik, pillimeister jne.

Keskkond ja jätkusuutlik areng - kujundatakse keskkonda säästvat mõtteviisi, tutvustatakse kohalikke ja globaalseid keskkonnaprobleeme. Kujundatakse vastutustundlikku tarbijat, tuuakse näiteid loodusressursside kasutamisest, selgitatakse looduse ja selle kestlikkuse, looduskeskkonna terviklikkuse ja loodushoiu teemasid. Õpetatakse rütmipillide valmistamist taaskasutatud materjalidest. Teemaatiliste laulude kaudu mõjutatakse õpilaste väärtushinnanguid. Väärtustatakse pärand- ja rahvuskultuuri, selgitatakse, kuidas on keskkonnast ja loodusest sõltuvalt kujunenud inimeste eluviis ja kultuur. Tuuakse näiteid lihtsamate rahvapillide (vilepill, sarvepill, karjapasun) valmistamisest (materjalid kohalikest looduslikest keskkonnast). Võimalusel kutsutakse esinema ja rahvapille tutvustama kodukandis tegutsevaid pärimusmuusikuid.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - ühise muusitseerimise käigus arendatakse koostöö - ja teistega arvestamise oskust. Loovülesannete kaudu toetatakse ettevõtlikkust ja õpilaste initsiatiiviise midagi luua. Ühiste otsuste langetamise kaudu (nt laulurepertuaari/õppesisu ühisel valimisel), esinedes/osaledes kooli ja kogukonna üritustel suurendatakse kaasatust. Õpilaste kaasamine ürituste planeerimisse ja korraldamisse, andes seeläbi võimalus olla aktiivne ja vastutustundlik kodanikuühiskonna liige. Muusitseerimine kui võimalus olla ettevõtja - muusika looja, esitaja, tootja, vahendaja.

Kultuuriline identiteet - Eesti rahvakultuuri traditsioonide (rahvalaulud, rahvapillid, rahvatantsud, laulu- ja tantsupeod) teadmine ja hindamine.

Rahvalaulude, -muusika ja laulumängude kasutamine rahvakalendri või riiklike tähtpäevade tähistamisel. Piirkondlike eripärade väärtustamine ja kasutamine.

Kodukoha kultuuriväärtuste teadmine, huvi äratamine kodukohast pärit või seal elanud kultuuritegelaste/ muusikute vastu. Teiste rahvaste traditsioonidega tutvumine, kultuurilise mitmekesisusega arvestamine, lugupidava ja salliva suhtumise kujundamine.

Teabekeskkond ja meediakasutus - õpetatakse otsima informatsiooni erinevate riikide heliloojate, instrumentide, muusikastiilide kohta; suunatakse kasutama erinevaid teavikuid (heliplaat, CD, video). Tutvustatakse interneti-turvalisusega seotud teemasid, "Targalt internetis" nõuandeid - milliseid salvestusi endast ja enda saavutustest jagada, millisele kogukonnale/sõpruskonnale. Stuudiumi/e-kooli, Tera-kaustade võimalused õppematerjalide ja koolitööde esitamiseks. Autoriõigus.

Tehnoloogia ja innovatsioon - uudishimuliku ellusuhtumise kujundamine, uuenduste, uute tehniliste võimaluste ja tehnoloogiatega kursis olemine elukestvalt. Digivahendite kasutamine õppes, erinevate digikeskkondade tutvustamine. Tutvustatakse tehnoloogia arengut läbi aegade muusikas; juhendatakse, kuidas ja mille abil omaloomingut (laulu, pillilugu) lindistada; selgitatakse, kuidas on arenenud muusika salvestamisvõimalused tänapäeval.

Tervis ja ohutus - enda võimete teadvustamine, oma oskuste ja huvide kaardistamine. Muusika kui vahend ja võimalus emotsionaalse tasakaalu leidmiseks - muusika teraapiline mõju inimesele. Õpetatakse lõõgastuma laulmise, musitseerimise, muusika kuulamise ja rütmilise liikumise kaudu - eri stiilide muusika võimalused muusikaliste väljendusvahendite kaudu. Müra mõju, selle vähendamise võimalustega tutvumine. Pillide mänguvõtete tutvustamine turvaliseks ja otstarbekaks pillikasutuseks. Häälehoid, tervislik häälekasutus.

Väärtus ja kõlblus - eneseteadlikkus oma muusikalistest võimetest ja võimalustest, lugupidava ja salliva suhtumise kujundamine, õpetatakse arvestama teistsuguseid arvamuste, seisukohtade ja väärtushinnangutega. Käitumine avalikus ruumis, kontserdil, aktusel jne - tutvumine hea tavaga, oskuste harjutamine ja kinnistamine ühisüritustel, kontserdi vms külastustel. Õpetatakse oma arvamust ja seisukohti viisakalt edastama (esineja - laulja, pillimängija, tantsija) kohta.

3. Õppeaine kirjeldus. Teadmised, oskused, hoiakud. Õpitulemused.

ÕPPEAINE NIMETUS	MUUSIKA
ÕPPEAINE KIRJELDUS	Muusikal kui universaalsel suhtlusvahendil on läbi aegade olnud tähtis osa laste ja noorte vaimsel, moraalsel ning esteetilisel kasvatamisel. Muusikaõpetuse taotlus on luua muusikateadmiste, -oskuste ja -kogemuste süsteem. Üldhariduskooli muusikaõpetuse eesmärk on tekitada huvi muusika ja musitseerimise vastu ning kujundada harmoonilist ja loovat isiksust. Muusikaõpetuses lähtutakse eesti koolimuusikas väljakujunenud traditsioonidest ja põhimõtetest (Riho Päts, Heino Kaljuste), mis toetuvad Zoltán Kodály meetodile ja Carl Orffi pedagoogika adapteeritud käsitlusele ning tänapäeva pedagoogika teadmusele ja kogemusele. Muusikaga tegelemine rikastab tundeelu, kujundab esteetilisi hoiakuid ja kultuurilisi tõekspidamisi. Muusikaõpetuse kaudu luuakse võimalused muusikaoskuste arenguks, avatakse ja avardatakse muusikaga tegelemise viise ning toetatakse elukestva muusikaharrastuse teket. Eesti ja maailma muusikakultuuri tutvustamise kaudu kujundatakse õpilaste sotsiaalkultuurilisi väärtushinnanguid ja muusikamaitset. Muusikaõpetuses tähtsustatakse: 1) ühislaulmist kui rahvusliku kultuuritraditsiooni olulist väljendust ja edasikandjat; 2) loomingulist eneseväljendust; 3) õpilase loova ja kriitilise mõtlemise arengu toetamist; 4) õpilase isiklikku suhet muusikaga ning muusikalise suhtlemise rolli vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tasakaalustamise võimalusena; 5) muusika osa tasakaalustatud isiksuse eetilise-esteetiliste väärtushinnangute kujunemisel; 6) õppija huvi ja isikupära.
	TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD. ÕPITULEMUED KOOLIASTMETI. ÕPPETEGEVUSE KIRJELDUS ARENGUPERIOODIDE KAUPA.

I KOOLIASTE

I kooliastme muusikaõppes on kesksel kohal musitseerimine – laulmine, pillimäng ja muusikaline liikumine. Õpiülesannete järjestamisel lähtutakse põhimõttest - tavaliselt uue suunas. 1. kooliastmes püütakse õpilastele õpitavat edasi anda enamjaolt matkimismeetodil kuna lugemisoskus on enamasti puudulik, esmane on õpetaja eeskuju erinevate oskuste omandamisel. Õpilaste muusikalisi võimeid arendava ja üldist arengut korrigeeriva vahendina on kesksel kohal laulmine. Kuna laste sõnavara võib olla piiratud, on ka laulutekstit lihtsad ja kergesti meelde jäävad. Juhul kui õpilasel on raske laulda/meelde jätta tervet laulu, piiratakse üksikute osade laulmisega. Muusikalised teadmised ja oskused kujundatakse seoses praktilise musitseerimisega, töös rütmiga ning pillimänguõppe kaudu.

Õpitulemused I kooliastmes

3. klassi lõpetaja:

- 1) on omandanud esmased koostegemise oskused kõigis muusikalistes tegevustes;
- 2) tunneb rõõmu laulmisest ja pillimängust, muusikalisest liikumisest ja muusika kuulamisest;
- 3) on saanud esmase ühislaulmise kogemuse, kasutab saateks lihtsamaid lastepille ja kehapilli;
- 4) omab muusika kuulamise kogemusi, suudab väljendada oma muusikalisi elamusi;
- 5) rakendab omandatud muusikalisi teadmisi ja oskusi muusikalistes tegevustes.

Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa

Õppetegevus 1.–2. klassis

1.–2. klassi muusikaõpetuses on olulisel kohal vaba emotsionaalne eneseväljendus, rõõm muusikast. Seda arendatakse eri viisil musitseerides – lauldes, pilli mängides, muusika saatel liikudes. Ühiselt tegutsedes kujundatakse eri sotsiaalseid oskusi: üksteise kuulamine, lihtsatele küsimustele vastamine, koos musitseerimine jms. Sellel kooliastmel on muusikaõpetuses oluline roll laulumängudel. Muusikatunnis õpitud laulumänge ja liisusalme soovitatakse kasutada ka teistes ainetundides ning klassi- ja koolipidudel. Muusikatundides pööratakse tähelepanu helide, müra ja kõne eristamisele. Praktilise tegevuse käigus tekitatakse ise mitmesuguseid helisid vahendite ja/või oma häälega. Õpetaja suunamisel kuulatakse eri rütmis ja tempos muusikapalu; tutvutakse

	kiire ja aeglase, rõõmsa ja kurva muusikaga. Helivältusi väljendatakse koostegevuses õpetajaga konkreetsete ja mõistetavate rütmisõnadega, meloodia kõrguse muutusi tähistatakse käeliigutustega. Muusikaõpetuse kaudu koordineeritakse liigutusi, arendatakse rütmitunnet, silma ja käe koostööd. Õppetegevus 3.–5. klassis 3.–5. klassi muusikaõpetuses on olulisel kohal laulmine ning muusika rütmis liikumine (liigutused kehaga, käega, liikumine ruumis). Eesmärgiks on hoida ning suurendada huvi ja soovi muusikalistes tegevustes osaleda. Ühise musitseerimise kaudu arendatakse õpilaste rütmitunnet, silma ja käe koostööd, liigutuste koordineerimist; kujundatakse muusikalise eneseväljendamise julgust ja oskusi, suhtlemis- ja koostööoskusi. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldeprobleeme. Laulmisel rõhutatakse täpset ja selget diktsiooni, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule. Õpilased omandavad mõne pilli esmased mänguvõtted.
II KOOLIASTE	Õpitulemused II kooliastmes 6. klassi lõpetaja: 1) tunneb rõõmu nii individuaalsetest kui ka ühistest muusikalistest tegevustest ja väärtustab musitseerimist; 2) arendab oma muusikalisi võimeid ja osaleb aktiivselt muusikalistes tegevustes – laulmises, pillimängus, omaloomingus ja muusikalises liikumises; 3) osaleb aktiivselt muusikalises loomeprotsessis, katsetab oma ideid erinevates muusikalistes tegevustes; 4) suhtub lugupidavalt enda ja kaaslaste loomingusse, põhjendab ja analüüsib oma arvamusi ja valikuid; 5) mõistab enda seotust Eesti kultuuripärandiga ja väärtustab laulu- ja tantsupeo traditsiooni; 6) märkab ja teadvustab kultuurilist mitmekesisust ja suhtub lugupidavalt erinevatesse rahvuskultuuridesse; 7) leiab muusikaalast infot erinevatest teabeallikatest, käitub ohutult virtuaalmaailmas.

	Õppetegevus 3.–5. klassis 3.–5. klassi muusikaõpetuses on olulisel kohal laulmine ning muusika rütmis liikumine (liigutused kehaga, käega, liikumine ruumis). Eesmärgiks on hoida ning suurendada huvi ja soovi muusikalistes tegevustes osaleda. Ühise musitseerimise kaudu arendatakse õpilaste rütmitunnet, silma ja käe koostööd, liigutuste koordineerimist; kujundatakse muusikalise eneseväljendamise julgust ja oskusi, suhtlemis- ja koostööoskusi. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldeprobleeme. Laulmisel rõhutatakse täpset ja selget diktsiooni, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule. Õpilased omandavad mõne pilli esmased mänguvõtted. Õppetegevus 6.–7. klassis 6.–7. klassi õppetegevuses tuginetakse omandatud teadmistele ja oskustele. Esmane on positiivsete emotsioonide saamine muusika tegemisest või kuulamisest. Arendatakse õpilaste rütmi- ja meloodiataju, muusikalist maitset, silmaringi, esinemisjulgust, suhtlemis- ja koostööoskusi. Õpetaja suunamisel kuulatakse tundides ühiselt erineva raskuse ja keerukusega muusikat. Pööratakse tähelepanu ka rahvusmuusikale, kujundatakse hoiakut seda hoida. Arendatakse oskust väärtustada enda ja teiste loomingut, samuti kultuurisündmusi (sh virtuaalseid) ja nendel osalemist. Kujundatakse oskust väljendada oma arvamusi ja eelistusi ning sallivat suhtumist erinevustesse.
III KOOLIASTE	Õpitulemused III kooliastmes 9. klassi lõpetaja: 1) väärtustab muusikat ja muusikalisi tegevusi oma igapäevaelu rikastajana; 2) osaleb aktiivselt musitseerimise protsessis, rakendab omandatud muusikaalaseid teadmisi ja oskusi – muusikalist kirjaoskust; 3) on tutvunud muusika erinevate stiilidega ja arutleb täiskasvanu suunamisel kuulnud muusika üle; 4) katsetab muusikalises tegevuses erinevaid ideid, hindab isikupära ja väljendusrikkust; 5) tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid; 6) väärtustab kodukoha ja Eesti muusikapärandit ning nüüdismuusikat;

	7) tegutseb eetiliselt ja ohutult nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonda. Õppetegevus 6.–7. klassis 6.–7. klassi õppetegevuses tuginetakse omandatud teadmistele ja oskustele. Esmane on positiivsete emotsioonide saamine muusika tegemisest või kuulamisest. Arendatakse õpilaste rütmi- ja meloodiataju, muusikalist maitset, silmaringi, esinemisjulgust, suhtlemis- ja koostööoskusi. Õpetaja suunamisel kuulatakse tundides ühiselt erineva raskuse ja keerukusega muusikat. Pööratakse tähelepanu ka rahvusmuusikale, kujundatakse hoiakut seda hoida. Arendatakse oskust väärtustada enda ja teiste loomingut, samuti kultuurisündmusi (sh virtuaalseid) ja nendel osalemist. Kujundatakse oskust väljendada oma arvamusi ja eelistusi ning sallivat suhtumist erinevustesse. Õppetegevus 8.–9. klassis 8.–9. klassis arendatakse jätkuvalt õpilaste individuaalseid muusikalisi võimeid ja huvisid, võimaldatakse erinevaid esinemiskogemusi (laulmine ja pillimäng; esinemine solistina, ansamblis, kooris). Õpilastele tutvustatakse eri ajastute muusikat, tuntumaid heliloojaid ning dirigente Eestis. Õpitakse tundma muusika eri žanre, kirjeldama kuulatud muusikat ning väljendama oma arvamusi ja eelistusi. Arendatakse oskust väärtustada enda ja teiste loomingut, Eesti muusikapärandit ja kaasaegset muusikat. Olulisel kohal õppetegevuses on kontserdi-, teatri- ja muuseumikülastused (sh virtuaalsed).	
	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU <i>sh praktilised tööd, õpiprojektid, õppetegevus väljaspool klassiruumi, kogukonnapraktika vm õppetegevused</i>
1.klass Õpitulemused 1. klassis. Õpilane: 1) laulab loomuliku hääletooni ja kehahoiuga;	Osaoskus laulmine: Õpilane:	Laulmine ja laulutehnika. Laulmisel kasutatakse loomulikku kehahoidu, laululist hingamist, avatud suud, pingevaba tooni ja selget diktsiooni.

2) teeb vahet kõrgel ja madalal helil; 3) teeb vahet kiirel ja aeglasel muusikal; 4) eristab erinevaid hääli ja müra muusikast; 5) tunneb rütmivorme TA, TI-TI; 6) mängib õpitud rütme nii keha- kui ka rütmipillidel kaasa; 7) liigub lihtsa muusika rütmis, oskab kasutada liisusalme; 8) tunneb ära Eesti hümni, käitub hümni laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda; 9) oskab peast mõnda õpitud lastelaulu; 10) osaleb õpitud laulumängudes, hoiab rivi ja sõõri.	laulab loomuliku hääletooni ja kehahoiuga; tunneb ära Eesti hümni, käitub hümni laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda; oskab peast mõnda õpitud lastelaulu; tunneb rütmivorme TA, TI-TI	Lauldakse a capella ja saatena nii kooris (terve klassiga), grupis (rea kaupa, vabalt loodud rühmad) ja üksi. Õpitakse kuulama nii ennast kui ka teisi. Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, rahva- ja regillaule. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emadepäev jt). Õpitakse laulma I kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Kevadel“ - „Juba linnukesed...“ (eesti rahvaviis / J. H. Hermann ja P. Tekkel); Muusikaline kirjaoskus Laulu õpitakse vastavalt õpilaste võimekusele kuulmise järgi/ käemärkide järgi/ meloodia liikumise kujutamine käega või kombineeritud meetodil. Laulu õpitakse jõukohaste osade kaupa - fraas, rida, salm jne. Kasutatakse ja kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään. Tutvutakse laulu õppimist toetavate mõistetega: viis, rütm,
--	---	---

		takt, taktijoon, lõpujoon, noot (noodipea ja noodivars) Noodist loetakse silbitatud laulusõnu ning jälgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Praktiliste tööde näiteid: Loomuliku kehahoiu ja laulmisele omaste hingamispõhimõtete tutvustamine, kasutamine ja kinnistamine, eakohaste hääleharjutuste kasutamine tunni alguse lahtilaulmisel. Erinevate meeleolude edasiandmine, kasutades erinevaid tämbreid ja emotsiooniga seotud silpe (imestus - oi-oi; valu - ai-ai; protest - ei-ei; rõõm - la-la; nõusolek/positiivne - ja-ja). Emotsioonide ja helikõrguste võimalikud seosed (ei - kõrge hää, ja - madalam). Erineva stiiliga noodistamise selgitamine (näiteks teksti erinev asukoht/jaotus), kui kasutatakse õpikuid. Sõnade väljatrükk suuremas tähesuuruses lugemise hõlbustamiseks, kasutades visuaalselt või märgistatult mõisteid salm ja refrään. Märkide märkamine noodikirjas ja vajadusel selgitamine (taktimõõt, kordusmärgid, latern, 1. ja 2. volt jne). Märkide nimetuste kinnistamine nende järjepideva kasutamisega.
--	--	---

	Osaoskus PILLIMÄNG Õpilane: mängib õpitud rütme nii keha- kui ka rütmipillidel kaasa;	Keerukamate viiside õppimine ja kinnistamine viisikäikude kaupa, eesmärgiks võimalikult puhas intoneerimine. Selgitus, et ka spordis tuleb sama asja korduvalt läbi teha, et jookse, vise, hüpe vms välja tuleks. Õpitakse tundma rütmivorme TA ja TI-TI ning seostatakse neid pillimänguga (kehapill, rütmipill, plaatpill). Tutvustatakse rütmivormi TA-A ja veerandpaus. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno), kuid kasutades neid pigem märkidena (näiteks kirjeldades nende välimust). Praktiliste tööde näiteid: Rütmimängud kehapillil, näidisvideod leitavad on ka netist (pildiliste rütmiridadega, kaasategemiseks) Eeskuju matkimine kehapillil- õpetaja (hiljem lapsed ise) teeb ees, teised kordavad - näiteks 4-löögi pikkune rütmirida, kasutades TA, TI-TI rütme Sama, kuid rütmipillidega - kõlapulgad, kõristid, võrutrummid või djembed - vastavalt võimalustele Orfi instrumentariumi kasutamine rütmimängudes ja laulude saateks
--	--	---

	Osaoskus MUUSIKA KUULAMINE Õpilane: teeb vahet kõrgel ja madalal helil; teeb vahet kiirel ja aeglasel muusikal; eristab erinevaid hääli ja müra muusikast;	Plaatpillide mäng (ühel plaadil korraga) kaasmänguna laulule Kuulatakse ja kirjeldatakse loodushääli/linnaruumi helisid. Pööratakse tähelepanu erinevate häälte, helide, müra ja kõne eristamisele. Tekitatakse ise mitmesuguseid helisid vahendite, pillide ja/või oma häälega. Kuulatakse eri rütmis ja tempos muusikapalu, tutvutakse kiire ja aeglase muusikaga. Kuulatakse erineva karakteriga muusikat, laule ja pillilugusid, tutvutakse rõõmsa ja kurva muusikaga. Praktiliste tööde näiteid: Vaikuse kuulamine klassis - mida me kuuleme, kui kõik on vait? Helide kuulamine õues - millised helid kostuvad, kui vaikselt kuulata - nimeta kuuldud helisid, mõistata, mis/kes seda teha võiks Linnuhäälte kuulamine ümbruskonnas, püüd leida hääle allikas -linnu asukoht. Arutelu lindude elupaiga üle - maal, linnas, veekogu ääres jne. Loomahäälitsused kui muusika. Miks loomad häälitsevad? Kuidas loomad häälitsevad?
--	---	--

	Osaoskus MUUSIKALINE LIHKUMINE Õpilane: liigub lihtsa muusika rütmis, oskab kasutada liisusalme; osaleb õpitud laulumängudes, hoiab rivi ja sõõri.	Kuidas loomad kuulevad? Miks on loomade kõrvad inimeste omadest tundlikumad? Näiteks Indias, vaimuliku muusika festivalidel esinevatele elevantidele kostub festivalimuusika kõvemana kui inimestele ning seda osaliselt seetõttu, et elevantide kõrvad on inimese omadest lihtsalt suuremad. Tee endale ka elevantikõrvad. Lõika kahe A3-paberi pikemast servast kõrvakujulised tükid välja ja pane siis paberid oma uuteks kõrvadeks. Kas hakkasid tänu oma „elevantikõrvadele“ paremini kuulma? Õpitakse ja mängitakse erinevaid laulumänge ("Kes aias?", "Kui sul tuju hea" jne), sh pärimuslikke laulumänge. Väikeklasside puhul tuleb arvestada laulumängude mängimisel osalejate vähesusega ja püüda neid kasutada näiteks koolipidudel või kooliastme üritustel mängimiseks. Kasutatakse erinevaid liikumisviise (rivi, sõõr, voor), eri tempo ja meeleoluga muusikapalu. Kasutatakse liisusalme - liisusalmide tekstid on improvisatsioonilised kõla-, rütmi- ja sõnamängud. Need on lihtsad lugemised, tähenduseta, ainult kõlaefektil põhinevad äiutused või üminad, pöördumised lindude,
--	---	---

		loomade ja loodusobjektide poole (“Lepatriinu, lenda ära”); narritamissõnad, naljasalmikesed, millele lisanduvad sageli liigutused. Praktiliste tööde näiteid: Liikumise kaudu oma keha ja selle liikumis/liigutamisevõimaluste tundma õppimine - vaba liikumine või liikumine muusika saatel. Loodusnähtude (tuul, vihm, kõuemürin jms) / nende sees liikumise kujutamine. Tempo/kiiruse tunnetamine - erineva tempoga muusika järgi liikumine (kõnd, kerge jooks) Erineva taktimõõduga (2- ja 3-osaline) muusika tunnetamine liikumise kaudu Ruumi tunnetamine - vaba liikumine kuni "takistuseni" (sein, teine inimene), enne seda pööre uude suunda Liikumissuundade õppimine - ette-taha, küljele (siin sageli vajalik mingi märksõna abi - akna poole, ukse poole), vasakule-paremale, keskele. Eri pillide/muusika ajal liikumine ette-taha/vasakule-paremale jne Pausilugu - muusika pausi ajal õpilane seisab ning paus täidetakse kehapillil: 1. plaksud kätega, 2. patsutused õlgadele, 3. patsutused kõhule, 4. patsutus reitele, 5. patsutus põlvedele, 6. patsutus varvastele
--	--	---

		Mõisted: pulss, löök; takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, noot (noodipea, noodivars); viis, eelmäng, vahemäng, salm, refrään, esimene ja teine lõpp/volt; regilaul, helilooja, sõnade autor/luuletaja, koor, orkester, dirigent; piano (vaikselt), forte (valjult), valjenedes, vaibudes.
2.klass Õpitulemused 2. klassis. Õpilane: 1) teeb vahet pikal ja lühikesel helil ja reageerib nendele erinevalt; 2) väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu; 3) tunneb rütmivorme TA, TI-TI, PAUS; 4) mängib õpitud rütme tuttavate laulude saateks kaasa; 5) mängib lihtsamaid kaasmänge keha- ja rütmipillidel; 6) laulab lihtsamate regilaulude kooriosa kaasa; 7) laulab peast 3–4 lastelaulu; 8) mõtleb välja liigutusi tuttavates laulumängudes ja liisutustes; 9) tunneb Eesti hümnit, käitub hümnit laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda; 10) osaleb õpitud laulumängudes.	Osaoskus LAULMINE Õpilane: laulab lihtsamate regilaulude kooriosa kaasa; laulab peast 3–4 lastelaulu; tunneb Eesti hümnit, käitub hümnit laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda; tunneb rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, PAUS;	Laulmine ja laulutehnika. Laulmisel kasutatakse loomulikku kehahoidu ja laululist hingamist, pingevaba tooni ja selget diktsiooni. Lauldakse a capella/saatega kooris (terve klassiga), rühmas (rea kaupa) ja üksi. Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (Eesti Vabariigi aastapäev jt). Õpitakse laulma I kooliastme ühislaule: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu koduke“ (muusika ja sõnad A. Kiiss), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus / J. Oro); „Rongisõit“ (G. Ernesaks / E. Niit).

		Muusikaline kirjaoskus. Tutvutakse laulu autoritega (helilooja ja luuletaja/sõnade looja). Kasutatakse ja kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno). Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Kasutatakse meloodia õppimisel rütmivorme TA, TI-TI, TA-A ja veerandpaus ning seostatakse neid kaasmängude ja pillimänguga (kehapill, rütmipill, plaatpill). Praktiliste tööde näiteid: Ea- ja teemakohaste laulude laulmine, arvestades lauljate vokaalseid võimeid Esinemised kooliüritustel (väikeklasside puhul võimalik saada osa ühislaulude laulmisel "suurest koorist"), avaliku esinemise nõuete ja kommetega tutvumine ja nende järgmine Kinnistatakse laulude õppimisel kasutatud rütmivorme TA, TI-TI, TA-A ja veerandpaus ning seostatakse neid kaasmängude ja pillimänguga (kehapill, koolis olemasolevad rütmipillid ja plaatpillid).
	Osaoskus PILLIMÄNG Õpilane: mängib õpitud rütme tuttavate laulude saateks kaasa mängib lihtsamaid kaasmänge keha- ja rütmipillidel.	

		Harjutatakse kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel ning tutvutakse (kui koolis on olemas) käsikelladega. Plaatpillide ja käsikellade kaasmängude puhul kasutada pentatoonikat. Praktiliste tööde näiteid: Rütmimängud kehapillil Rütmipillide ja fantaasiapillide meisterdamine. Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus Rütmikaartide kasutamine - õpitava laulu rütmi ladumine noodi eeskujul. Endale vajaliku arvu kaartide väljaarvutamine/loendamine (mitu TI-TI-t, mitu TA-d on vaja võtta) - kui arvud selged. Õpilaste loodud rütmiread (kokkulepe näiteks - kasutada on 4 kaarti), mida esitab rütmipillil paariline. Autor (vajadusel õpetaja abiga) kontrollib esitatut. Liikumistegevuste kaudu püütakse tunnetada ruumi, enda ja kaaslaste paiknemist ja liikumist selles. Tunnetatakse erinevaid temposid ja katsetatakse eri liikumisviise. Püütakse väljendada muusika dünaamikat ja meeolelu liigutuste/liikumiste kaudu. Õpitakse ja mängitakse erinevaid laulumänge.
	Osaoskus MUUSIKALINE LIIKUMINE Õpilane: väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu, osaleb õpitud laulumängudes.	

		Praktiliste tööde näiteid: Erinevad vabad/improvisatoorsed liikumised muusika meeleolu väljendamiseks, abivahendite kasutamine. Keerukuju muusikaline variant: muusika ajal võivad õpilased hüpata, joosta, tantsida - täpselt nii, nagu ise tahavad. Kui muusika vaikib, peavad kõik jääma mingisse asendisse paigale. Liigutada tohib siis, kui muusika jätkub.
3.klass Õpitulemused 3. klassis. Õpilane: 1) oskab peast 3–4 lastelaulu; 2) laulab tuttavaid laule ilmekalt ja õige kehahoiuga; 3) rakendab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates ostinaatodes ja/või kaasmängudes; 4) tunneb rütmivorme TA, TI-TI, PAUS, TA-A; 5) viipab käega kaheosalist taktimõõtu; 6) eristab kurvakõlalist meloodiat rõõmsakõlalisest; 7) kirjeldab kuulatud muusikapala iseloomu (kurb/rõõmus; aeglane/kiire); 8) laulab Eesti hümni vastavalt võimetele kaasa; 9) eristab ja iseloomustab rahvakalendri tähtpäevadega seotud traditsioone, osaleb laulmisel; 10) osaleb õpitud laulumängudes.	Osaoskus LAULMINE Õpilane: laulab lihtsamate regilaulude kooriosa kaasa; laulab peast 3–4 lastelaulu; tunneb Eesti hümni, käitub hümni laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda; tunneb rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, PAUS;	Kasutatakse ja kinnistatakse 1. ja 2. klassis omandatud teadmisi. Laulmine ja laulutehnika. Laulmisel kasutatakse loomulikku kehahoidu ja laululist hingamist, pingevaba tooni ja selget diktsiooni. Lauldakse a capella ja saatena kooris (terve klassiga), rühmas (rea kaupa) ja ka üksi. Õpitakse kuulama nii ennast kui ka teisi. Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (Eesti Vabariigi aastapäev jt). Õpitakse I kooliastme ühislaule: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Lapsed, tuppa“ (sõnad E. L.

		Wöhrmann) „Teele, teelee, kurekesed“ (sõnad Fr. Kuhlbars), „Uhti, uhti, uhkesti“ (eesti rahvaviis / A. Piirikivi), „Emakesele“ (M. Härma / A. Oengo-Johanson) Muusikaline kirjaoskus. Tutvutakse laulu autoritega (helilooja ja luuletaja/sõnade looja). Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno). Kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Kasutatakse ja kinnistatakse õpitud rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, PAUS. Praktiliste tööde näiteid: Hääle- ja hingamisharjutused, arvestades ja arendades lauljate vokaalseid võimeid Ea- ja teemakohaste laulude laulmine Esinemised kooliüritustel, avaliku esinemise nõuete ja kommetega tutvumine ning nende järgmine Osaoskus PILLIMÄNG Õpilane: mängib õpitud rütme tuttavate laulude saateks kaasa mängib lihtsamaid kaasmänge keha- ja rütmipillidel Harjutatakse kaasmänge keha- ja rütmipillidel.
--	--	--

		Tutvutakse plaatpillidega, kasutatakse põhiastmete (I, IV, V) plaate kaasmängudes. Tutvutakse eesti rahvapillidega (väikekannel jt) Praktiliste tööde näiteid: Rütmiharjutused keha - ja rütmipillidel. Suurte ja väikeste numbrite kasutamine helivältuse märgistamiseks, number ise märgib mängitavat astet helireas. Plaatpilli mängu puhul saab tähtede ja numbrite asemel kasutada värvilisi klepsutäppe. Sama värvi, kui on tähistatud plaat, on ka tähis noodis. Löökide arv=täppide arv taktis. Kaks korda vaja lüüa - 2 täppi vastavas kohas noodis (paarisarvulise taktimõõdu korral, kas 1. ja 2. löögil või siis 1. ja 3. löögil). Värviliste täppide abi saab kasutada ka väikekandle õppimisel. Täpid kleebitakse vastavate keelte alla (I astme akordil siis vastavalt 2., 4. ja 6 keele alla, V astme akord 1., 3. ja 6 keele alla ning IV astme akord 2., 3. ja 5. keele alla) ning sama värvi täpp noodirea kohale sinna, kus loos peaks kõlama akord.
--	--	--

	Osaoskus MUUSIKALINE LIIKUMINE Õpilane: väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu osaleb õpitud laulumängudes	Meetrumi-taktimõõtu tunnetatakse ja väljendatakse liigutuste või liikumistega. Rütmi-ostinatod kehapillile. Liigutused-liikumised lauludele (teksti alusel/teksti meelde jätmise hõlbustamiseks). Õpitakse erinevaid laulumänge. Praktiliste tööde näiteid: Muusika väljendusvahendite (tempo - kiire, aeglane; meloodia - astmeliselt kulgev, hüpetega, lühikesed/pikad helivältused; harmoonia - tihe, hõre) tunnetamine liikumise kaudu. Muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi või rühmas. Eeskuju järgi liikumised - virtuaalsed rütmimängud (body percussion), laste-zumba Marssimine erinevates tempodes, liikumissuundade vahetamine. Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine. Õpetajaga ühise liikumiskompositsiooni loomine. Valsi ja polka tantsimine, kasutades põhisamme. Eesti laulu- ja ringmängude mängimine.
--	--	---

4.klass Õpitulemused 4. klassis. Õpilane: 1) teab peast 3–4 lastelaulu, sealhulgas vastavalt võimetele Eesti hümni; 2) laulab tuttavaid laule võimalikult selge diktsiooni, kõlava tooni ja õige kehahoiuga; 3) tunneb 3-osalist taktimõõtu ja rütmivältust TA-A-A; 4) viipab käega 3-osalist taktimõõtu; 5) mõistab terminite orkester ja orkestrijuhth/ dirigit tähendust; 6) eristab vokaalmuusikat instrumentaalmuusikast; 7) on tutvunud mõne lihtsama muusikainstrumendi esmaste mänguvõtetega ja kasutab neid musitseerides.	Osaoskus LAULMINE Õpilane: laulab tuttavaid laule võimalikult selge diktsiooni, kõlava tooni ja õige kehahoiuga; teab peast 3–4 lastelaulu, sealhulgas vastavalt võimetele Eesti hümni; tunneb 3-osalist taktimõõtu ja rütmivältust TA-A-A; viipab käega 3-osalist taktimõõtu;	Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele. Lauldakse a cappella ja saatega nii üksi, kui ka ansamblis mille käigus kuuldakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühehääelseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldusprobleeme, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule. Õpitakse laulma II kooliastme ühislaule: Eesti hümn, „Mu isamaa armas”, „Püha õõ”.

		Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mihkclipäev, mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emakeelepäev, emadepäev jt). Muusikaline kirjaoskus. Tutvutakse laulu autoritega, kinnistatakse mõisteid helilooja, luuletaja/teksti autor. Selgitatakse autori õigust enda loodule. Kinnistatakse laulu õppimist toetavat õpitud muusikateooriat. Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning jälgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno). Kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Kasutatakse ja kinnistatakse varem õpitud rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, paus. Tutvutakse rütmivältusega TA-A-A. Tutvustatakse 3-osalist taktimõõtu. Tutvutakse muusikaliste väljendusvahenditega - dünaamika - f - valjult, p - vaikselt; valjenedes, vaibudes Praktiliste tööde näiteid:
--	--	---

	Osaoskus PILLIMÄNG Õpilane: on tutvunud mõne lihtsama muusikainstrumendi esmaste mänguvõtetega ja kasutab neid musitseerides.	Loomuliku kehahoiu ja laulmisele omaste hingamispõhimõtete kinnistamine, hääleharjutuste kasutamine lahtilaulmiseks Eakohaste laste-, mängu- ja mudellaulude, regilaulude, eesti ja teiste rahvaste laulude laulmine ühiselt, ansamblis (näiteks ridade kaupa) ja üksi. I kooliastme ühislaulude kordamine. Rakendatakse kehapilli ja Orff-instrumentaariumi ostinatodes, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Vastavalt kooli võimalustele ja sõltuvalt pillide olemasolust tutvutakse väikekandle/plokkflöödi/plaatpillide mänguvõtetega harjutatakse väikekandle mängu I ja V astme akordidega harjutatakse plokkflöödi esmaseid mänguvõtteid kolme noodi (G, A, H) ulatuses harjutatakse mängu plaatpillidel (helistiku põhiastmed) Rakendatakse väikekandle/plaatpillimängu lihtsamate laulude saateks. Praktiliste tööde näiteid: Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus.
--	---	---

	Osaoskus MUUSIKA KUULAMINE Õpilane: mõistab terminite orkester ja orkestrijuhth/ dirigit tähendust; eristab vokaalmuusikat instrumentaalmuusikast; tunneb 3-osalist taktimõõtu ja rütmivältust TA-A-A; viipab käega 3-osalist taktimõõtu.	Rütmil improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel. Laulude kaasmäng plaatpillidel (helistiku põhiastmetel vastavalt võimekusele kas üksi või jaotatuna rühmas). Keha-, rütmil- ja plaatpillidel lihtsamate ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Musitseerimine väikekandlel ja/või plokklöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid. Lihtsamate meloodiate esitamine plaatpillidel või klavrpillidel või erinevatel digitaalsetel rakendustel (piano online). Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi, külastatud kontserte/muusikalavastusi. Avaldatakse nende kohta arvamust, kasutades õpitud muusikalist sõnavara. Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavasid. Tutvutakse teadlikult vokaalmuusika ja instrumentaalmuusikaga. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat. Kuulatakse erineva taktimõõduga muusikapalu, eristamaks 2- ja 3-osalist taktimõõtu. Kuulatakse ja võrreldakse hääle- ja kooriliike. Kirjeldatakse oma koolis või kodukohas tegutsevaid koore - mis liik/liigid, kui suur koosseis, kes seal laulavad, mida esitavad, kus on neid kuulda/näha olnud.
--	---	--

		Tutvutakse esituskoosseisudega. Õpitakse tundma mõisteid orkester ja dirigent. Kuulatakse erinevaid pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid) ja eristatakse pillirühmi kõla ja välimuse järgi. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega, otsitakse infot autorite kohta, meenutatakse, kas on ka varem tema loomingut õpitud/esitatud. Kuulatakse eesti rahvamuusikat ja kirjeldatakse ning iseloomustatakse kuuldut. Eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille (hiu kannel, kannel, lõõtspill, torupill, sarved, viled, parmupill jt) ning kirjeldatakse neid. Arutletakse, millest pillid valmistatud ja milliste materjalide ja töövõtetega saaks ise samasuguse ise valmistada. Dramatiseeringud ja liikumised kuuldud või kuulatava muusika järgi. Kuuldud muusika visualiseerimine kunstitöodes. Praktiliste tööde näiteid: Liikumismäng hääleliikidest https://www.liikumakutsuvkool.ee/haaleliigid-1/ Kuuldud muusikapala või laulu meeleolu ja/või karakteri kirjeldamine.
--	--	---

	Osaoskus MUUSIKALINE LIIKUMINE	Kuuldud muusikapala karakteri väljendamine kunstiteose kaudu. Valikuliselt erinevate heliloojate, näiteks eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojate teoste kuulamine. Lihtsamate kuulamistestide läbiviimine (näiteks pilli-, häälerühmade ja rahvapillide eristamine, heliloojate loomingu seostamine autoriga jne). Võimalusel kontserdi külastamine (kontserdimaja, koolikontserdid jne). Laulu- ja ringmängude mängimine, tantsuliste mõistete rivi, ring/sõõr, viirg rakendamine. Ruumis paiknemine, enda ja kaaslaste liikumise tunnetamine ruumis. Kuulatud muusika väljendamine liikumistes: dünaamika väljendamine, erineva tempo ja rütmide kasutamine ja tunnetamine, loovliikumine. Kaasmängud keha- ja rütmipillidel. Praktiliste tööde näiteid: Eesti laulu- ja ringmängude mängimine. Muusika väljendusvahendite (tempo, rütm, dünaamika) tunnetamine liikumise kaudu. Muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi või rühmas.
--	--	---

	Osaoskus MUUSIKALINE OMALOOMIMNG	Ühiste liikumiskompositsioonide ja erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine, vahendite (lindid, kangad jms) kasutamine. Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, loovliikumisi, improvisatsiooni.
5.klass Õpitulemused 5. klassis Õpilane: 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn; 2) laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga; 3) saab aru väljenditest valjult, vaikselt, valjenedes, vaibudes; 4) teeb vahet 2- ja 3-osalisel taktimõõdul; 5) iseloomustab kuulatud muusikat abivahendite toel; 6) on tutvunud eesti rahvapillide ja rahvamuusikaga; 7) on omandanud mõne lihtsama muusikainstrumenti esmased mänguvõtted ja kasutab neid musitseerides	Osaoskus LAULMINE Õpilane: laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga; laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn; saab aru väljenditest valjult, vaikselt, valjenedes, vaibudes; teeb vahet 2- ja 3-osalisel taktimõõdul.	Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele. Lauldakse a cappella ja saatega nii üksi kui ka ansamblis. Laulu valikul arvestada hääle isikupära ja sobivat tessituuri. Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, eristades neid üksteisest kõla alusel ja tunnuste/ülesehituse alusel. Lauldakse ühehäälsid laule, kaanoneid ning lihtsamaid kahehäälsid seadeid. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldusprobleeme, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule.

		Repertuaari valimisse kaasata õpilasi, arvestades nende arvamusi ja soove. Vajadusel anda ette teatud kriteeriumid (teema - jõulud, kevad; pikkus jne). Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mihklipäev, mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emakeelepäev, emadepäev jt). Õpitakse laulma peast II kooliastme ühislaule: Eesti hümn, „Mu isamaa armas”, „Püha öö”. Muusikaline kirjaoskus. Tutvutakse laulu autoritega, kinnistatakse mõisteid helilooja, luuletaja/teksti autor. Selgitatakse autori õigust enda loodule. Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno). Kinnistatakse mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Tutvutakse muusikaliste väljendusvahenditega f - valjult, p - vaikselt; valjenedes, vaibudes Praktiliste tööde näiteid: Loomuliku kehahoiu ja laulmisele omaste hingamispõhimõtete kinnistamine, hääleharjutuste kasutamine lahtilaulmisel.
--	--	---

	Osaoskus PILLIMÄNG Õpilane: on tutvunud eesti rahvapillide ja rahvamuusikaga; on omandanud mõne lihtsama muusikainstrumendi esmased mänguvõtted ja kasutab neid musitseerides	Laulu õppimine jõukohaste osade kaupa - fraas, rida, salm jne. Keerukamate meloodiate õppimine ja kinnistamine viisikäikude kaupa, eesmärgiks võimalikult puhas intoneerimine. Selgitus, et ka spordis tuleb sama asja korduvalt läbi teha, et jookse, vise, hüpe vms välja tuleks. Tähelepanu pööramine laulu ülesehitusele, salmi ja refrääni eristamine. Erineva stiiliga noodistamise selgitamine (näiteks teksti asukoht noodis). Märkide märkamine noodikirjas ja vajadusel selgitamine (taktimõõt, kordusmärgid, latern, 1. ja 2. volt jne). Võimalusel kinnistada märkide nimetusi. Õpitakse tundma eesti rahvapille, nende kõla (seos materjalidega, millest nad on valmistatud) ja mänguvõtteid. Keha-, rütmi- ja plaatpillidel harjutatakse ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimist. Pillimängus rakendatakse õigeid mänguvõtteid. Harjutatakse lihtsamate laulude saatmist pillidega, vajadusel jätkata eelnevalt õpitud/kasutatud alternatiivsete võimalustega (värvid, numbrid, figuurnoodid).
--	--	---

		Tutvustatakse/ tuletatakse meelde noodijoonestikku (read ja vahed), absoluutset noodisüsteemi (igal noodil on oma kindel koht noodijoonestikul), nootide tähtnimetusi ning võimaluse korral luua seos - nootide asetus noodijoonestikul ja klaviatuuril (loob eelduse ja võimaluse klahvpillimängu õppimiseks). Kasutada tähtnimesid, tutvustada klahvpille ning luua seos plaatpillide tähtnimede ja klaviatuuriga. Klahvpillidel mängu katsetada veebirakendustes, Youtubes leitavad erinevad variandid visuaalseks toeks. Vastavalt kooli võimalustele, sõltuvalt pillide olemasolust: Väikekandlil õpitakse uus akord IV; harjutatakse I, V ja IV akordi ning rakendatakse laulude saatmisel Plokkflöödil õpitakse uued noodid C ja D, kinnistatakse plokkflöödi mänguvõtteid 4-5 noodi ulatuses (G, A, H, C, D) Praktiliste tööde näiteid: Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus. Lihtsamate ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine kehapillil ja rütmipillidel.
--	--	---

		Laulude kaasmäng plaatpillidel (helistiku põhiastmetel vastavalt mängijate võimekusele kas üksi või jaotatuna rühmaliikmete vahel). Musitseerimine väikekandel või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid. Klahvpillimäng - Youtubest leiab näidis- ja õppevideosid, kus tähtnimetuste ja eri pikkustega riskülükute (märgib helivälist) abil saab õppida klahvpillimängu. Video seadetest saab valida eri kiirusega esitusi - õppimiseks saab valida aeglasema versiooni. Eri värvidega on märgistatud parema käe meloodia ja vasaku käe saatepartii. Klaviatuuri markeerimiseks saab kasutada paberklaviatuuri. Klahvpillimängu õppes saab tugineda plaatpillimängu kogemusele. Figuurnootide kasutamise võimalus. Paberist ja rullitav kummist klaviatuur - sõrmede koordineerimise harjutamiseks ja tähtnimede asukoha kinnistamiseks klaviatuuril, ei saa klahvi vajutamise tunnetust. Lihtsamate meloodiate esitamine klahvpillidel või erinevates veebirakendustes (otsingusõnaga virtual piano/piano online). Klaverimängu õppe videod youtubes (EASY Piano Tutorial - värvilised ruudud tähtnimedega "klahvidele langemas"; Piano Easy Tutorial With Sheet - koos noodiga), seadetest saab valida õppimiseks aeglasema kiiruse.
--	--	--

	Osaoskus MUUSIKA KUULAMINE Õpilane: iseloomustab kuulatud muusikat abivahendite toel	Kuulatakse eesti rahvamuusikat, eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille (hiiu kannel, kannel, lõõtspill, torupill, sarved, viled, parmupill jt). Kirjeldatakse ning iseloomustatakse kuulut, kasutades abivahendeid (näiteks muusikaliste väljendusvahendite sõnakaarte). Vokaal- ja instrumentaalmuusika. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat ja püütakse kirjeldada esituskoosseise (palju pille/vähe pille; keel-/puhkpillid jne). Õpitakse tundma mõisteid orkester ja dirigent. Kuulatakse erinevaid pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid) ja eristatakse pillirühmi kõla ja välimuse järgi; tutvutakse pillide nimetustega. Kuulatakse ja võrreldakse hääleliike. Tutvustatakse kooriliike. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega, püütakse meenutada sama autori juba eelnevalt õpitud/tutvutud laule/lugusid. Kuulatakse erineva taktimõõduga muusikapalu, eristamaks 2- ja 3-osalist taktimõõtu. Kuuldud muusika visualiseerimine kunstitöodes. Dramatiseeringud ja liikumised kuuldud/kuulatava muusika järgi.
--	--	--

	Osaoskus MUUSIKALINE LIIKUMINE Õpilane: arendab muusikalist väljendusoskust liikumise ja rütmimängude kaudu.	Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi, külastatud kontserte/muusikalavastusi. Avaldatakse nende kohta arvamust, kasutades õpitud muusikalist sõnavara. Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavasid. Praktiliste tööde näiteid: Kuuldud muusikapala või laulu meeleolu ja/või karakteri kirjeldamine. Kuuldud muusikapala karakteri väljendamine kunstiteose kaudu. Lihtsamate kuulamistestide läbiviimine rühmatööna (näiteks pilli-, häälerühmade ja rahvapillide eristamine jne). Võimalusel kontserdi külastamine (kontserdimaja, koolikontserdid jne) Muusikaline taj: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule. Ruumiteadlikkus ja koordineatsioon: Arendatakse ruumitunnetust - ruumis paiknemine, enda ja kaaslaste liikumise tunnetamine ruumis. Motoorika, koordineatsiooni, tähelepanuvõime ja väljendusoskuse arendamine loovliikumise ja rütmimängude kaudu.
--	--	--

		Eneseväljendus ja loovus: loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise; muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; kuulatud muusika väljendamine: erineva tempo ja rütmide kasutamine; muusika dünaamika, sisu, karakteri väljendamine liikumistes. Mängitakse laulu- ja ringmänge, rakendatakse mõisteid rivi, ring/sõõr, viirg. Tantsitakse lihtsamaid rahvatantse. Kaasmängud keha- ja rütmipillidel. Praktiliste tööde näiteid: Eesti laulu- ja ringmängude mängimine. Muusika väljendusvahendite (tempo, rütm, dünaamika) tunnetamine liikumise kaudu. Muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi või rühmas. Ühiste liikumiskompositsioonide ja erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine, vahendite (lindid, kangad jms) kasutamine. Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, loovliikumisi, improvisatsiooni. Praktiliste tööde näiteid:
--	--	--

**Osaoskus MUUSIKALINE
OMALOOMING**

		Muusikalised kahekõned - õpetaja küsib, õpilane vastab. Tekst võib olla realistlik (mis on sinu nimi?) kui ka hääled/häälitsused (la-la-la, pa-pa-pa jne)
6.klass Õpitulemused 6. klassis Õpilane: 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn; 2) laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga; 3) eristab kuulamise järgi marssi, valssi ja polkat;	Osaoskus LAULMINE Õpilane: laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn; laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga;	Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele. Laulu valikul arvestada hääle isikupära ja sobivat tessituuri. Lauldakse a cappella ja saatega, koos, ansamblis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Püütakse edasi anda laulu meeleolu ja sõnumit,

4) tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu liike; 5) laulab regilaulu, teab regilaulu esitamise traditsioone; 6) tunneb eesti olulisemaid rahvapärimisi nii välismaal kui ka kodus järgi, teab nende nimetusi; 7) teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeest; 8) on tutvunud erinevate kooriliikidega; 9) eristab abivahendite toetudes kõrget ja madalat mees- ja naishäälet; 10) teab, mis on häälemurre, tunneb häälehoiu põhimõtteid ja rakendab neid häälemurre perioodil.	teab, mis on häälemurre, tunneb häälehoiu põhimõtteid ja rakendab neid häälemurre perioodil. tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu liike; laulab regilaulu, teab regilaulu esitamise traditsioone;	kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt. Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu vastavalt nende esitusvõtetele. Lauldakse ühe- ja kahehäälsed laule, kaanoneid. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldusprobleeme, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule. Repertuaari valikusse võiks kaasata õpilasi, valikul arvestatakse eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega. Tutvustatakse laulu autoreid, luuakse seos kirjandustundides õpituga. Väärtustatakse ühislaulmist, lauldakse peast II kooliastme ühislaule: Eesti hümn, „Kui Kungla rahvas“, „Majakene mere ääres“. Muusikaline kirjaoskus. Laulu õppimisel kasutatakse ja kinnistatakse õpitud võtteid ja mõisteid. Vajadusel selgitatakse erinevaid laulu noodikirja/ülesehituse variante (sõnade paigutused noodikirjas ja noodiridade all jms). Praktiliste tööde näiteid: Tähelepanu pööramine hääle tekitamisele - loomulik kehahoiak, laululine hingamine (kiire ja sügav, kahinata sissehingamine, aeglane väljahingamine/õhu vabastamine laulmisel), vaba toonitekitamine, selge hääldus, võimalikult puhas intonatsioon/kõlapuhtus, ilmekus esitusel. Hääleharjutused, lahtilaulmine tunni alguses/ enne laulmist, hääleulatuse ja -tugevuse arendamine, helikõrguste tunnetamine laulmisel.
---	--	--

	Osaoskus PILLIMÄNG Õpilane: rakendab varem õpitud pillimänguvõtteid ning kasutab pillimängu laulude saadetes või vahemängudes.	Õpitud laulude kordamine, eakohaste ühislaulude, eesti ja teiste rahvaste laulude laulmine. Plokkflöödi mängus kinnistatakse õpitud mänguvõtteid viie noodi ulatuses (G, A, H, C, D), õpitakse juurde parema käe sõrmede lisamisel uued noodid E, FIS ja D. Uute nootide omandamisel on võimalik õppida lugusid nii G kui D duuris, mis on plokkflöödi õppes lihtsad helistikud. Väikekandle või plokkflöödi mängimisel kasutatakse õpitud mänguvõtteid, harjutatakse lihtsamate laulude saatmist pillidega. Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris, ansamblis kui ka üksi. Musitseerimisel kasutatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pause. Noodist mängimisel kinnistatakse absoluutset noodisüsteemi. Paigutatakse absoluutsed helikõrgused (tähtnimetused) klaviatuurile (süntesaator/klaver/erinevad rakendused) ja mängitakse lihtsamaid meloodiaid plaatpillidel/klaviatuuril. Praktiliste tööde näiteid: Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel. Rütmi ja meloodia esitamine või improviseerimine plaatpillidel. Keha-, rütmi- ja plaatpillidel ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine.
--	--	---

	Osaoskus MUUSIKA KUULAMINE Õpilane: eristab abivahenditele toetudes kõrget ja madalat mees- ja naishäält; on tutvunud erinevate kooriliikidega; teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeost; tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu liike; teab regilaulu esitamise traditsioone; tunneb eesti olulisemaid rahvapille nii välimuse kui ka kõla järgi, teab nende nimetusi;	Musitseerimine väikekandlil või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid. Klahvpillimäng - Youtubest leiab näidis- ja õppevideosid, kus tähtnimetuste ja eri pikkustega riskülikute (märgib helivältust) abil saab õppida klahvpillimängu. Video seadetest saab valida eri kiirusega esitusi - õppimiseks saab valida aeglasema versiooni. Eri värvidega on märgistatud parema käe meloodia ja vasaku käe saatepartii. Oma nutitelefoni ja/või kooli nuhvi (visuaal) ja kõrvaklappidega (enda mäng) saab igaüks iseseisvalt harjutada. Veebirakenduste kasutamine pilliõppes (virtual piano jt). Lihtsamate meloodiate esitamine klahvpillidel või erinevatel digitaalsetel rakendustel. Hääl. Kuulatakse ja võrreldakse hääleliike, selgitatakse hääle tekkimist, häälemurret. Kuulatakse ja võrreldakse kooriliike. Kirjeldatakse oma koolis või kodukohas tegutsevaid koore - mis liik/liigid, kui suur koosseis, kes seal laulavad, mida esitavad, kus on neid kuulda/näha olnud. Kuulatakse laulupeo esitusi tuttavatest lauludest. Arutletakse laulupeo kogemuse ja tähenduse üle. Eesti rahvamuusika. Kuulatakse ja eristatakse vanemat ja uuemat rahvalaulu (meloodia, sisu/tekst, esitusviis); rahvamuusikat ja seda esitavaid rahvapille; rahvatantse ja laulumänge.
--	---	--

	eristab kuulamise järgi marssi, valssi ja polkat.	Euroopa rahvaste muusika. Tutvutakse valikuliselt Soome, Rootsi, Norra, Läti, Leedu, Poola, Saksamaa, Austria, Suurbritannia, Venemaa muusikatraditsioonidega. Arutelude ja vestluste käigus võrreldakse õpitud rahvaste muusikat eesti rahvamuusikaga, nt leitakse erinevusi ja sarnasusi eesti rahvapillidega (pillirühm, kuju, kõla). Kinnistatakse kontserdikülastaja hea käitumise tavaid. Kirjeldatakse ja analüüsitakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust eakohaselt suuliselt või kirjalikult muusika oskussõnavara kasutades või muul looval viisil. Praktiliste tööde näiteid: Liikumismäng hääleliikidest. Pane käed kaelale ja tee erinevaid häälightsusi. Pane tähele, millisel kaelapiirkonnal sa heli tunned ja seda, milline see heli tundub. Võta käed kaelalt ära ja pane need vastu rinda: millises piirkonnas sa heli kõige paremini tunned, kui laulad kõrge või madala häälega? Proovi erinevates ruumides heli tekitada – kasuta oma katseks klassiruumi, koridori, suurt saali/aulat, võimlat, dušikabiini ja välitingimusi. Kuidas su häälel nendes erinevates ruumides kõlab? Mil moel madala ja kõrge hääle poolt tekitatav kaja erineb? Suru oma nägu vastu täispuhutatud õhupalli ja püüa siis rääkida. Miks sa nüüd heli oma sõrmeotstes tunned? Räägi jogurtitopsi sisse, püüa oma häält mööda nõõri edasi anda. Kinnita nõõri üks otsa
--	--	--

	Osaoskus MUUSIKALINE LIIKUMINE Õpilane: eristab kuulamise järgi marssi, valssi ja polkat; teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeost.	jogurtitopsi põhja külge ja teine täispuhutud õhupalli külge. Anna õhupall oma sõbra kätte. Palu sõbral seejärel nõör pingule tõmmata ja õhupalli vastu üht oma kõrva hoida. Räägi midagi jogurtitopsi sisse. Millise kõlaga jogurtitopsi räägitud hää on? Esitlused/plakatid pillidest, hääleliikidest, autoritest, erinevate maade kultuuridest jne. Intervjuu laulupeol osalenud tuttava isikuga (üheskoos ettevalmistatud küsimustega). Muusikaline taj: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule. Kuulatakse eriilmelisi tantse - marss, valss, polka. Püütakse liikuda muusika iseloomule vastavalt, võimalusel kasutatakse liikumisel valsi ja polka põhisamme. Ruumiteadlikkus ja koordineatsioon: keha tunnetuse ja koordineatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektooridega; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu. Grupisisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese
--	---	---

	suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid. Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise Praktiliste tööde näiteid: Meetrumi/taktimõõdu tunnetamine ja väljendamine liigutuste või liikumistega Rütmi-ostinatod kehapillile Rütmi ja dünaamika väljendamine liigutuste või liikumistega Muusikapaladele/lauludele liigutuste loomine - loovliikumine, tantsuline omalooming Pärimuslikud laulumängud, ringmängud Folkloorsed ja rahvatantsud, teiste rahvaste tantsud Laste-zumbad jms videotes - eeskujuga järgi liikumine. Turvalise ja loomisvabadust toetava keskkonna kujundamine, kus hinnaliseks peetakse ka eksimusi ning õpitakse ebaõnnestunud katsetustest. Lugupidav suhtumine kaasõpilaste loominguks. Loomine võiks alata väiksematest katsetustest õppijale tuttavalt viisil (üminad, rütmikompositsioonid, helid ja kooskõlad jms), kasutades keha, häält ja olemasolevaid pille. Tutvutakse muusikateose interpreteerimisvõimalustega (töötlus,
--	---

**Osaoskus MUUSIKALINE
OMALOOMING**

		orkestratsioon, remiks, kaver, rahvalaulu originaalesituse kasutamine kaasaegses loos). Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, loovliikumisi, improvisatsiooni. Muusikaloomet võib katsetada erinevates veebikeskkondades (Incredybox)
--	--	--

7.klass Õpitulemused 7. klassis Õpilane: 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn;	Osaoskus LAULMINE Õpilane: laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn;	Laulmine ja hääletehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega. Arendatakse helikõrguste tunnetamist laulmisel, hääleulatust ja -tugevust; pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, rõhutatakse diktsiooni täpsust ja selgust. Järgitakse

2) laulab pingevalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga; 3) on tutvunud sümfooniaorkestri erinevate pillirühmadega; 4) tunneb keel-, puhk- ja löökpille; 5) oskab kuuldeliselt eristada erinevaid instrumente; 6) on tutvunud nootide silpnimetustega ja nootide asetusega noodijoonestikul; 7) eristab kuulamise järgi duur- ja moll-helilaadi; 8) tunneb helivältusi ja rütme TA, TI-TI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja pause	laulab pingevalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga; tunneb helivältusi ja rütme TA, TI-TI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja pause.	häälehoidu häälemurdeperioodil, arvestatakse võimete ja hääle isikupäraga, pakkudes toetavat ja vajadusel individuaalset lähenemist. Laulude õppimisel kasutatakse omandatud muusikalist kirjaoskust (helivältused, rütmifiguurid, laulu vorm jne). Püütakse edasi anda laulu meeleolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt. Laule esitatakse vastavalt oma võimetele ning oma oskuste ja kogemuste kohaselt, arvestatakse esitatava laulu sõnade emotsionaalse tähenduse ja muusikapala stiiliga. Lauldakse a cappella ja saatega, koos, ansamblis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Esinemiskogemust võimaldatakse erinevate esinemiste kaudu individuaalsetes etteastetes, väikestes rühmades või suuremates koostööprojektides, arendades ka koostöö- ja suhtlusoskusi. Enesekindlust ja positiivset lavakogemust annab toetav ja turvaline keskkond. Repertuaar. Lauldakse ühe- ja kahehääelseid ea- ja teemakohaseid laule, tutvutakse erinevate muusikastiilide ja kultuuride lauludega, laiendades oma repertuaari ja muusikalist silmaringi. Repertuaari valikul arvestatakse ka eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega, õpitakse laulma kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), Praktiliste tööde näiteid:
--	--	--

	Osaoskus PILLIMÄNG Õpilane: on tutvunud nootide tähtnimetustega ning nootide asetusega noodijoonestikul; tunneb helivältusi ja rütme TA, TI-TI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja pause	Ea- ja teemakohaste laulude laulmine, arvestades lauljate vokaalseid võimeid Esinemised kooliüritustel, avaliku esinemise nõuete ja kommetega tutvumine ja nende järgmine. Esmane eesmärk on positiivsete emotsioonide saamine muusika tegemisest. Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes. Pillimäng ühismusitseerimisel koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul kasutades muusikalist kirjaoskust. Laulusaadete ja pillilugude õppimisel jälgitakse rütmi (helivältused, rütmifiguurid ja pausid) ja meloodia liikumist. Arvestatakse õpitud noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno jt), kinnistatakse mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Tuletatakse meelde noodijoonestikku (read ja vahed), relatiivset noodisüsteemi (igal noodil on oma kindel koht noodijoonestikul), nootide tähtnimetusi. Tutvustatakse kitarri ja ukulele mänguvõtteid. Arvestatakse õpilaste võimekusega. Kuna ukulelel on akorde lihtsam omandada kui kitarril, siis soovitatakse esimesena akordõpet sel pillil. Klassikalisel kitarril soovitavalt harjutada lugude saatmist bassidega, lahtistel keeltel. Praktiliste tööde näiteid:
--	--	--

	Osaoskus MUUSIKA KUULAMINE Õpilane: on tutvunud sümfooniaorkestri erinevate pillirühmadega; tunneb keel-, puhk- ja löökpille; oskab kuuldeliselt eristada erinevaid instrumente; eristab kuulamise järgi duur- ja moll-helilaadi.	Keha-, rütmi- ja plaatpillidel ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Kitarri/ukulele/väikekandle/plaatpillide mängimine laulude saateks. Lugude jaotamine eri raskusastmetega partiideks (ainult meloodia mängijad, ainult bassipartii mängijad, eraldi saateakordi mängijad jne; meloodia jagamine väiksemateks muusikalisteks osadeks, nende jaotamine rühmade/mängijate vahel). Figuurinootide kasutamine kitarriõppes Muusikainstrumendid. Puhkpillid - tutvutakse pillide valmistamise materjalide, heli tekkimise/tekitamise põhimõtetega, huuliku tüüpidega, pillitoru pikkuse muutmise vahendite ja võimalustega eri pillidel (ventiilid, klapid, kuliss). Eristatakse puu- ja vaskpuhkpile nende kõla ja kuju järgi. Löökpillid - tutvutakse pillide valmistamise materjalide, heli tekkimise/tekitamise põhimõtetega. Eristatakse määratlemata ja kindla helikõrgusega löökpille nende kõla ja kuju järgi. Keelpillide - tutvutakse pillide valmistamise materjalide, heli tekkimise/tekitamise põhimõtetega. Eristatakse näppe- ja poogenkeelpille nende kõla ja kuju järgi. Tutvutakse orkestriga - koosseis/pillirühmad, dirigendi roll ja ülesanded.
--	---	--

	Osaoskus MUUSIKALINE LIIKUMINE Õpilane: tajub muusika erinevaid elemente (rütm, tempo, pulss, meloodia, harmoonia ja dünaamika), väljendab neid liikumises.	Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ning õpitakse valikuliselt tundma teiste rahvaste muusikapärandit. Praktiliste tööde näiteid: Teoste, mis tutvustavad orkestripille, kuulamine-vaatamine, sealhulgas ka pillide valmistamist (materjalid, töövõtted, tööriistad) tutvustavad videod. Erinevate pillide ja pillirühmade kõla eristamine, iseloomustamine, võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna, oma arvamuse põhjendamine. Inimkõrv harjub keskkonnas pidevalt kostuvate helidega. Mis hääli kuuled sa klassis vaikuses tööd tehes? Sõnatud helid - Milliseid sõnatuid helisid sa oma suuga teha oskad? Milliseid helisid sa oma kehaga teha oskad? Räägi oma kaaslasega sõnatute helide keeles. Kuidas väljendada erinevaid tundeid ilma sõnadeta, vaid helisid kasutades - rõõmu, kurbust, pettumust, väsimust, nälga, närvilisust, leina ja viha? Muusikaline taju: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule. Ruumiteadlikkus ja koordineatsioon: keha tunnetuse ja koordineatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja
--	---	---

	liikumistrajektooriga; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu. Grupisisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid. Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale iseloomulikke omadusi, võimaluse korral õpitakse rahvatantse ja erinevaid tantsustiile. Praktiliste tööde näiteid: Muusikavormi väljendamine loovliikumise või improvisatsiooni kaudu üksi või rühmas. Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine. Liikumistegevuste kaudu saab rakendada rahvaste muusika teemades käsitletud muusika- ja tantsustiile. Valikuliselt maailma rahvaste tantsude põhisammude õppimine. Turvalise ja loomisvabadust toetava keskkonna kujundamine, kus hinnaliseks peetakse ka eksimusi ning õpitakse ebaõnnestunud
--	---

**Osaoskus MUUSIKALINE
OMALOOMING**

		katsetustest, lugupidav suhtumine kaasõpilaste loomingusse. Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, lihtsamaid lugusid õpitud pillidel, meloodiaid ja laulutekste, loovliikumisi, improvisatsiooni. Praktiliste tööde näiteid: Omaloomingu loomine vokaalselt, instrumentaalselt ja/või digitaalselt, rakendades muusikalist kirjaoskust. Stomp - muusika tegemine erinevate (olme)esemetega. Laulutekstide loomine. Liikumiskompositsiooni ettevalmistamine ja esitamine. Laulu-, tantsu või instrumentaalkompositsiooni loomine.
8.klass Õpilane: 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni; 2) laulab pingevalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga;	Osaoskus LAULMINE Õpilane: laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni;	Laulmine ja hääletehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega. Arendatakse helikõrguste tunnetamist laulmisel, hääleulatust ja -tugevust; pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, rõhutatakse diktsiooni täpsust ja selgust. Järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil, arvestatakse

3) tunneb taktimõõte 2, 3, 4; 4) suudab kaasa mängida lihtsamaid rütmistruktuure; 5) oskab lahendada lihtsamaid rütmiülesandeid; 6) on tutvunud popmuusika ajalooga ja nüüdismuusikaga.	laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga; tunneb taktimõõte 2, 3, 4.	võimete ja hääle isikupäraga, pakkudes toetavat ja vajadusel individuaalset lähenemist. Laulude õppimisel rakendatakse omandatud muusikalist kirjaoskust (helivältused, rütmifiguurid, laulu vorm, dünaamikamärgistused jne). Püütakse edasi anda laulu meeleolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt. Laule esitatakse vastavalt oma võimetele ning oma oskuste ja kogemuste kohaselt, arvestatakse esitatava laulu sõnade emotsionaalse tähenduse ja muusikapala stiiliga. Lauldakse a cappella ja saatega, koos, ansamblis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Esinemiskogemust võimaldatakse erinevate esinemiste kaudu individuaalsetes etteastetes, väikestes rühmades või suuremates koostööprojektides, arendades ka koostöö- ja suhtlusoskusi. Enesekindlust ja positiivset lavakogemust annab toetav ja turvaline keskkond. Repertuaar. Lauldakse ühe- ja kahehääelseid eaja teemakohaseid eesti ja teiste rahvaste laule. Arvestatakse eesti tähtpäevadega; õpitakse laulma kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa), „Isamaa ilu hoieldes“ (A. Mattiisen/J. Leesment), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär / L. Tungal). Praktiliste tööde näiteid:
---	--	--

	Osaoskus PILLIMÄNG Õpilane: tunneb taktimõõte 2, 3, 4; suudab kaasa mängida lihtsamaid rütmistruktuure; oskab lahendada lihtsamaid rütmülesandeid.	Ea- ja teemakohaste laulude laulmine, arvestades lauljate vokaalseid võimeid Esinemised kooliüritustel, avaliku esinemise nõuete ja kommetega tutvumine ja nende järgmine. Pillimängu praktiseeritakse koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul, kasutades omandatud muusikalist kirjaoskust - jälgitakse rütmi (helivältused, rütmifiguurid ja pausid) ja meloodia liikumist. Arvestatakse õpitud noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno jt), kinnistatakse mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes. Lugude jaotamine eri raskusastmetega partiideks (ainult meloodia mängijad, ainult bassipartii mängijad, eraldi saateakordi mängijad jne), meloodia jagamine väiksemateks muusikalisteks osadeks, nende jaotamine rühmade/mängijate vahel). Tutvutakse võimalusel maailma rahvaste (valikuliselt Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika) muusikaga läbi pillimängu. Katsetatakse rock- ja popmuusika esitamist vastavalt võimalustele ja võimekusele. Praktiliste tööde näiteid: Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus, rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel.
--	--	---

	Osaoskus MUUSIKA KUULAMINE Õpilane: on tutvunud popmuusika ajalooga ja nüüdismuusikaga.	Keha-, rütmi- ja plaatpillidel ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Kahekõne pillide vahel - muusikaline vestlus vaheldumisi, pikkus võib olla eelnevalt kokku lepitud (4/8 lööki). Kitarri, ukulele ja/või väikekandle mängimine laulude saateks, kasutades õppijate võimekusele sobivat raskusastet (akordid, üks keel/bassikeel) Digivõimaluste katsetamine pillimängus, nt luupide loomine rakendusega Loop Station. Heli ja selle omadused. Elektrofonid. Arvutimuusika. Tutvutakse heli ja selle omadustega ning eristatakse kõla ja kuju järgi akustilisi ja elektroonilisi muusikainstrumente. Tutvutakse arvutimuusika arengulooga ja selle loomise võimalustega. Muusikatööstus. Tutvutakse helisalvestuse ja muusikatehnika arengulooga. Õpitakse tundma autorikaitse seadust ja autoriõigusega kaasnevaid kohustusi intellektuaalse omandi kasutamisel (sh internetis). Rock- ja popmuusika stiilid - nimetused, iseloomulikud tunnused, tuntumad esitajad - tutvustatavad stiilid võivad olla valitud õpilaste eelistusi arvestades. Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ja õpitakse valikuliselt tundma ja eristama Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika rahvaste muusikat. Rock- ja popmuusika. Kuulatakse ja võrreldakse rock- ja popmuusika stiile, saadakse ülevaade
--	---	--

		stiilide algusaegadest ja arengust. Luuakse seosed levimuusika arenguga Eestis. Praktiliste tööde näiteid: Muusika loob meeleolu - pane silmad kinni ja kuula erinevate filmistseenide taustamuusikat. Millist muusikat kasutatakse põnevusfilmides, millist aga multifilmides? Milline muusika seostub sulle komöödiate ja fantaasiafilmidega, milline armastusfilmidega? Milliseid pille kasutatakse eri tüüpi filmide taustamuusikas? Mil määral mõjutab taustamuusika filmi meeleolu? Muusikas tähistab paus vaikushetke. Filmides rõhutatakse vaikushetki sageli häältega – vee tilkumise, käokella tiksumise või õrna flöödimuusikaga. Temaatilise postri või esitluse loomine paaris- või rühmatööna. Lemmikartisti (rock/pop) ja/või tema tuntuma/meeldivaima loo tutvustus. Ajatelje koostamine muusikatehnika/keskkondade arengu kohta (2000 - ...) Õppekäigud muusikaga seotud paikadesse: teatrid, kontserdisaalid, kirikud, muuseumid, sh kodukohaga seotud kultuuriväärtuslikud ehitised, asutused jt. Arvamuse avaldamine/arvustuse kirjutamine muusikaürituse (kontsert, muusikalavastus), õppekäikude või artistide kohta. Muusikaline taj: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma
	Osaoskus MUUSIKALINE LIHKUMINE Õpilane:	

	tajub muusika erinevaid elemente (rütm, tempo, pulss, meloodia, harmoonia ja dünaamika), väljendab neid liikumises; tunneb taktimõõte 2, 3, 4.	liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule. Ruumiteadlikkus ja koordineatsioon: keha tunnetuse ja koordineatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektoridega; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu. Grupisisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid. Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale iseloomulikke karaktereid, võimaluse korral õpitakse rahvatantse ja erinevaid tantsustiile. Praktilised tööd (valik ideid õpetajale) Liikumistegevuste kaudu saab rakendada rahvaste muusika teemades käsitletud muusika- ja tantsustiile (nt Ladina-Ameerika tantse rumba, samba jt, kasutades nende põhisamme)
--	---	--

	Osaoskus MUUSIKALINE OMALOOMING	Liikumistegevustes (näiteks tantsukompositsiooni loomisel) saab kasutada rockmuusika erinevaid tantsustiile (nt kantri, disko, hip-hop jt). Kui kooli õppenõukogu nii otsustab, teeb ka LÕK õpilane loovtööd. Muusika pakub selleks mitmesuguseid võimalusi - laulmine, pillimäng, liikumine, omalooming. Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse lihtsaid meloodiaid, erinevaid muusikast lähtuvaid tekste, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja ostinatosid. Väikekandlel, plokkflöödil, kitarril või ukulelel esitatakse omaloomingut kasutades õpitud mänguvõtteid. Katsetatakse omaloomingus erinevate rakenduste ja programmidega Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi. Praktiliste tööde näiteid: Omaloomingu loomine vokaalselt, instrumentaalselt ja/või digitaalselt, rakendades muusikalist kirjaoskust. Helide salvestamine ja töötlemine oma nutiseadmega. Laulutekstide loomine. Rokk- ja/või popmuusika stiilis tantsukompositsiooni loomine.
--	---	--

		Laulu-, tantsu- või instrumentaalkompositsiooni loomine inspireeritult maailma rahvaste muusikast.
9.klass Öpilane: 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni; 2) laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga; 3) tunneb järgmisi muusikažanre: ooper, operett, muusikal, ballett, sümfoonia; NB ka riiklikus määruses on puudu 4). 5) on tutvunud üldtuntud näidetega klassikalisest muusikast; 6) väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille; 7) on mängujuhiks noorematele õpilastele mängudepäeval, suudab liikumismänge juhtida.	Osaoskus LAULMINE Öpilane: laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni; laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga.	Laulmine ja hääletehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega. Arendatakse helikõrguste tunnetamist laulmisel, hääleulatust ja -tugevust; pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, rõhutatakse diktsiooni täpsust ja selgust. Järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil, arvestatakse võimete ja hääle isikupäraga, pakkudes toetavat ja vajadusel individuaalset lähenemist. Laulude õppimisel kasutatakse omandatud muusikalist kirjaoskust (helivältsused, rütmifiguurid, laulu vorm jne). Püütakse edasi anda laulu meeleolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt. Laule esitatakse vastavalt oma võimetele ning oma oskuste ja kogemuste kohaselt, arvestatakse esitatava laulu sõnade emotsionaalse tähenduse ja muusikapala stiiliga. Lauldakse a cappella ja saatega, koos, ansamblis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Esinemiskogemust võimaldatakse erinevate esinemiste kaudu individuaalsetes etteastetes, väikestes rühmades või suuremates koostööprojektides, arendades ka koostöö- ja suhtlusoskusi. Enesekindlust ja positiivset lavakogemust annab toetav ja turvaline keskkond. Repertuaar. Lauldakse ühe- ja kahehäälsid eaja teemakohaseid eesti ja teiste rahvaste laule. Arvestatakse eesti tähtpäevadega; õpitakse

	Osaoskus PILLIMÄNG Õpilane: väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille.	laulma kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks / L. Koidula), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oxford / (V. Oxford), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen / J. Leesment), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa), „Saaremaa valss“ (R. Valgre / D. Vaarandi), „Mul meeles veel“ (R. Valgre / K. Kikerpuu), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär / L. Tungal). Praktiliste tööde näiteid: Ea- ja teemakohaste laulude laulmine, arvestades lauljate vokaalseid võimeid. Õpitud ühislaulude kordamine. Esinemised kooliüritustel, avaliku esinemise nõuete ja kommetega tutvumine ja nende järgmine. Pillimängu praktiseeritakse koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul, kasutades omandatud muusikalist kirjaoskust. Süvendatakse pillimänguoskusi (ukulele/kitarr) ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes. Arendatakse õpilaste rütmi- ja meloodiataju, esinemisjulgust, suhtlemis- ja koostööoskusi. Luuakse võimalusi loovaks eneseväljenduseks ja omaloomingu esitamiseks. Tutvutakse maailma rahvaste (Itaalia, Prantsusmaa, Aafrika) muusikaga läbi pillimängu.
--	--	---

	Osaoskus MUUSIKA KUULAMINE Õpilane: tunneb järgmisi muusikažanre: ooper, operett, muusikal, ballett, sümfoonia; on tutvunud üldtuntud näidetega klassikalisest muusikast; väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille.	Praktiliste tööde näiteid: Lugude jaotamine eri raskusastmetega partiideks (ainult meloodia mängijad, ainult bassipartii mängijad, eraldi saateakordi mängijad jne; meloodia jagamine väiksemateks muusikalisteks osadeks, nende jaotamine rühmade/mängijate vahel). Keha-, rütmi- ja plaatpillidel ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Kitarri/ukulele/väikekandle/plaatpillide mängimine laulude saateks. Kahekõne pillide vahel - muusikaline vestlus vaheldumisi, pikkus võib olla eelnevalt kokku lepitud (näiteks 8 pulsilööki). Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel, rütmimängud. Digivõimaluste katsetamine pillimängus ja muusika loomisel. Hääl. Tutvutakse hääleorganitega (hingamiselundid, hääletekitajad, resonaatorid), hääle tekkimise protsessiga, häälemurde ning hääle hoidmise viisidega. Kuulatakse ning eristatakse hääleliike. Orkester. Muusikanäidete abil tutvutakse orkestri kujunemise, liikide ja koosseisudega. Õpitakse tundma sümfooniaorkestri koosseisu ning paigutust. Tutvutakse Eesti (esindus)orkestritega. Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ning õpitakse tundma Itaalia, Prantsusmaa ja Aafrika muusikat.
--	--	--

		Muusikateater. Näidete abil õpitakse tundma muusikateatri nelja olulisemat alaliiki (ooper, operett, muusikal, ballett). Tutvutakse ooperi, opereti, muusikali ja balleti kujunemise looga ning kuulatakse olulisemate heliloojate (Giuseppe Verdi, Georges Bizet, Jacques Offenbach, Andrew Lloyd Webber, Pjotr Tšaikovski jne) loomingut. Luuakse seosed lavamuusika arenguga Eestis, tutvutakse Eesti tuntumate lauljate ja tantsijatega. Džässmuusika. Tutvutakse džässmuusika kujunemise looga. Näidete abil õpitakse tundma džässmuusika põhijooni ja stiile. Kuulatakse olulisemate maailma ja eesti džässmuusika heliloojate muusikat ning iseloomustatakse kuuldut. Filmimuusika. Tutvutakse filmimuusika ajaloo etappidega. Kuulatakse olulisemate maailma ja eesti filmimuusika heliloojate muusikat ning iseloomustatakse kuuldut. Praktiliste tööde näiteid: Küsimuste koostamine teema kohta (viktoriini koostamine). Elevust tekitab ka "valede" vastuste väljamõtlemine (Kahooti-tüüpi viktoriini puhul). Youtubest näidete otsimine (näiteks "Väikeste luikede tantsu" põnevamad/erinevad versioonid), oma "leiu" esitlemine koos selgitusega - miks just see? Karjääriõpe - arutleda ja mõelda läbi - milliste ametite esindajad peavad tegema tööd selleks, et üks lavateos (näiteks ooper) publikuni jõuaks? Ametinimetused ja sinna juurde selgitus - mida teeb. Siinkohal saab tutvustada ka infoportaale ja
--	--	--

	MUUSIKALINE LIIKUMINE Õpilane: tajub muusika erinevaid elemente (rütm, tempo, pulss, meloodia, harmoonia ja dünaamika), väljendab neid liikumises; on mängujuhiks noorematele õpilastele mängudepäeval, suudab juhtida liikumismänge; tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid (III kooliastme 5. õpitulemus).	õppimisvõimalusi (https://haridusportaal.edu.ee/ametialad). Võrdlustabeli koostamine (lahtrite arvu ja sisu saab kohandada vastavalt võimekusele) - ühised jooned ja erinevused. Külastatud kontsertide, muusikaliste etenduste, kuulatud muusikapalade ja esituste kohta kirjelduse koostamine ja oma arvamuse avaldamine. Etteantud küsimuste või kavapunktide järgi muusikapala/esituse/kontserdi kirjeldamine (mis, kus, millal, kes esines jne), enda arvamuse/hinnangu põhjendamine. Muusikaline taju: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule. Ruumiteadlikkus ja koordinatsioon: keha tunnetuse ja koordinatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektooridega; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu. Grupisisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid. Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid
--	--	---

	MUUSIKALINE OMALOOMING Õpilane: katsetab muusikalises tegevuses erinevaid ideid, hindab isikupära ja väljendusrikkust (III kooliastme 4. õpitulemus); tegutseb eetilisel ja ohutult nii reaalses kui ka virtuaalses kultuurikeskkonnades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonda (III kooliastme 7. õpitulemus).	ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise. Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale/tantsudele iseloomulikke karaktereid ja erinevaid tantsustiile. Praktilised tööd (valik ideid õpetajale) Balletisammude põhipositsioonide katsetamine Liikumistegevuste kaudu saab rakendada rahvaste muusika temades käsitletud muusika- ja tantsustiile. Õpilaste rakendamine Liikuma kutsuva kooli mängujuhidena vahetundides. Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, lihtsamaid lugusid õpitud pillidel, meloodiaid ja laulutekste, loovliikumisi, improvisatsiooni. Muusikaloomet võib katsetada erinevates veebikeskkonnades (Incredybox, Ableton Live, BandLab, GarageBand, Musescore, Noteflight, Loop Station jt).
--	---	--